

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

กมล สุมาลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2550

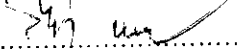
**A DEVELOPMENT OF AN EDUCATION QUALITY MANAGEMENT
SYSTEM FOR STUDENT CARE OF BANMAI SAMAKKEE SCHOOL
UNDER OF THE OFFICE OF PHITSANULOK
EDUCATIONSERVICE AREA 2**

Kamoi Sumala

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Educational
Field in Educational Administration
Pibulsongkram Rajabhat University
2007**

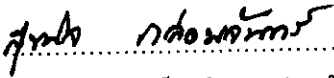
ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
ชื่อนักศึกษา	นายกมล สุมาลา
สาขา	การบริหารการศึกษา
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี
กรรมการ	รองศาสตราจารย์วีราพร พงศ์อาจารย์

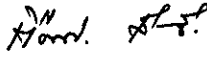
คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

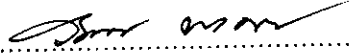

.....ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ดร.สว่าง ภูพัฒน์วิบูลย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ 2550

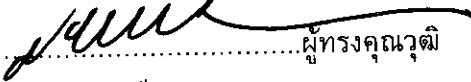
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุขนิจ กล่อมจันทร์)

.....รองประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วีราพร พงศ์อาจารย์)

.....กรรมการสถิติ/วิจัย
(ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สมเดช สีแสง)

.....กรรมการและเลขานุการ
(ดร.ทวีศักดิ์ ชันยศ)

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Title   A DEVELOPMENT OF AN EDUCATION QUALITY MANAGEMENT SYSTEM FOR STUDENT CARE OF BANMAISAMAKKEE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF PHITSANULOK EDUCATION SERVICE AREA 2

Author   Mr. Kamol Sumala

Advisors   Assistant Professor Dr. Tuanjai Keawsii
   Associate Professor Wiraporn Pongajarn

The purposes of this study were to investigate current conditions and problems on educational quality management for student care in Banmaisamakkee School under the office of Phitsanulok Education Area 2 and develop a system of Education Quality Management for student care appropriate to the school context.

Participatory Action Research (PAR) was employed. Research procedure comprised 4 phases : exploring the context of schools under investigation, developing the educational quality management system, trying out the educational quality management system, and evaluating the system. The research instruments included evaluation forms, a test, observation forms, questionnaires and a semi-structured interview schedule. The data were also collected through document analysis, classroom observation, individual and group interviews with teachers and focus group discussion technique. The participants consisted of administrators, teachers, students and parents. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and t-test.

The results of this study revealed that, in relation to current problems on educational quality management, students were found to possess a low achievement rate, and lack capabilities of thinking, reading and writing. They paid a little attention in classes, expressed their opinions lower than the teacher's expectation, and were aggressive. The teachers seriously lacked understanding of system development, how to assist students, and research skills. After using the Damming Model educational management, there was an improvement in teacher knowledge and working styles. The students were encouraged to develop 5 areas, education, health, mentality, economics, and safe-conduct. The students, were also found to be happier, more expressive and they paid more attention to the class. Such results led to teacher development and whole school improvement

Department	Master of Education.....	Student's Signature.....	<i>Kamol Sumala</i>
Field of Study	Educational Administration	Advisor's Signature.....	<i>Tuanjai Keawsii</i>
Academic Year	.....2007.....	Co-Advisor's Signature.....	<i>Wiraporn Pongjarn</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวซี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วิจารณ์ พงศ์อาจารย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ต่างๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ รุ่งโรจน์นา จันทร์บรรจง รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พิษณุโลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย และ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พิษณุโลก และนายสัญญา จันทร์ังษี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาวิพากษ์ ระบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ดร. สมเดช สีแสง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่กรุณา ให้เกียรติเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ศึกษาพิเศษ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 คณะครูผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณอศนียา สุมาลา คอยให้การสนับสนุนการจัดทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้เป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดี ตลอดมา และขอโน้มคารวะแต่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

กมล สุมาลา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดการบริหารจัดการระบบคุณภาพการศึกษา.....	9
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา.....	19
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	24
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจัดการศึกษา.....	63
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา.....	82
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาบุคลากร.....	92
ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้าน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	94
ตอนที่ 5 ผลการนิเทศติดตามประเมินผล.....	110
ตอนที่ 6 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้าน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	114
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	121
สรุปผล.....	122
อภิปรายผล.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	137
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	138
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมบางส่วน.....	176
ประวัติผู้วิจัย.....	187

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงพฤติกรรมวัยรุ่นในรอบ 1 เดือน.....	40
2	เปรียบเทียบมาตรฐานในระดับต่าง ๆ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	48
3	แสดงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	51
4	แสดงการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา.....	55
5	แสดงการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการทางการวิจัย.....	56
6	แสดงการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือ.....	57
7	การประเมินผลระหว่างดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	59
8	การประเมินผลระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2.....	60
9	จำนวนครูจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน.....	65
10	จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	66
11	โครงสร้างสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	70
12	แหล่งเรียนรู้ ภายในและภายนอกโรงเรียน.....	71
13	แสดงผลการดำเนินงานโครงการในรอบปีที่ประสบความสำเร็จ.....	73
14	แสดงผลการดำเนินงานโครงการในรอบปีที่ปรับปรุงแก้ไข.....	73
15	ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	74
16	ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	75
17	สถานภาพทางครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน.....	77
18	สาขาวิชาเอกและภาระงานสอนของครู.....	79
19	มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	85
20	แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2.....	86

สารบัญญัตราสาร (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครู เกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการอบรม....	93
22 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนหลังการอบรม.....	94
23 เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	95
24 ผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2548 จำแนกเป็นรายชั้นปี.....	97
25 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจำแนกตามด้าน.....	99
26 แสดงการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กกลุ่มปกติ และจัดกิจกรรมเด็กกลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา).....	101
27 กิจกรรมการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มผิดปกติมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต).....	103
28 แบบบันทึกปัญหาการวิจัย ชื่องานวิจัย เทคนิควิธีการวิจัยและผลการวิจัยของครู.....	105
29 จำแนกนักเรียนมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต) ได้รับการส่งต่อแก้ไขรายด้าน.....	107
30 ผลการช่วยเหลือจำแนกตามรายด้านของนักเรียนกลุ่มมีปัญหา.....	109
31 ผลการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต) รายด้าน.....	110
32 ผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	111
33 ผลการประเมินการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู.....	113
34 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการ.....	114
35 การเปรียบเทียบผลที่เกิดกับนักเรียนจากการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2.....	116

สารบัญแนกภูมิ

แนกภูมิ	หน้า
1 องค์ประกอบและขั้นตอนการบริหารระบบคุณภาพ.....	12
2 แสดงแนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	26
3 แสดงนโยบายสู่การปฏิบัติในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	26
4 แสดงกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	31
5 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา.....	37
6 แสดงความสัมพันธ์การเรียนการสอน การปรับปรุง และพัฒนา.....	38
7 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	52
8 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (การส่งต่อนักเรียน).....	53
9 แผนผังโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	67
10 แผนผังโครงสร้างการจัดการเรียนรู้อของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	68
11 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 2.....	83
12 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.....	84
13 ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี	91
14 ผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2548 จำแนกเป็นรายชั้นปี.....	98
15 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจำแนกตามด้าน	99
16 จำแนกนักเรียนที่ได้รับการแก้ไขเร่งด่วน.....	108

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 และกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการ 4 มาตราที่ 37 มีสาระสำคัญในบทบัญญัติที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาอิสระมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน และสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้นรวมทั้งเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ จนสามารถบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับปวงชนชาวไทย

การบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาต้องใช้นโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management) เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารในหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา สิ่งสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวทางนี้ที่เด่นชัด คือ ระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่บทบาทของผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และรูปแบบที่นิยมใช้กันมากคือ การบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่ายร่วมกันบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือตอบสนองและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มากที่สุด

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในความรับผิดชอบของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ การศึกษา โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีบทบาท ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพในตัวผู้เรียนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นนำสังคมไปสู่ความเข้มแข็ง สันติสุข และก้าวหน้าต่อไปอย่าง มั่นคง ยั่งยืน จนกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศชาติในปัจจุบันและอนาคตขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ

ปัจจุบันนับเป็นช่วงเริ่มต้นในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นเป็นช่วงการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารจัดการศึกษาในระบบโครงสร้างเดิมสู่ระบบบริหารจัดการใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับสถานศึกษาที่เริ่มก่อตั้ง วางระบบ วางคน และวางแนวการทำงานจึงพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษาทั่วประเทศหลายประการที่สำคัญ คือ ปัญหาในเรื่องระบบแนวปฏิบัติการทำงาน โดยเฉพาะการบริหารจัดการคุณภาพงานที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งมีความจำเป็นยิ่งในสังคมปัจจุบันและต้องเร่งพัฒนาให้มีความชัดเจนเหมาะสมกับบริบทใหม่และเป็นไปเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และปัญหาในด้านความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นกลไกการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนยิ่ง และต้องดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้เข้ามาผนึกกำลังดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ครบทุกด้านโดยท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งกระบวนการวิจัยและพัฒนาสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง เปิดทำการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 190 คน ครู 10 คน มีภารกิจรับผิดชอบในการบริหาร และจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงกับภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการมีพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปี 2547 ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็งของบุคลากรในโรงเรียนพบว่า สถานศึกษามีจุดอ่อนที่ต้องดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขโดยเร่งด่วน 3 ด้านดังนี้ (โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี, 2547)

ปัญหาด้านปัจจัยการขาดแคลนครูผู้สอนในรายวิชาที่สำคัญได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และธรรมชาติของวิชาที่ขาดแคลน และไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถในสาขาที่ตนเองสำเร็จมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ขาดครูแนะแนวที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง ยังมอบให้ครูประจำชั้นดำเนินการโดยมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถและความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัญหาด้านกระบวนการ ได้แก่ ครูประจำชั้นยังไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาของนักเรียน ใช้ประกอบการตัดสินใจ ดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบขาด

การประสานความช่วยเหลือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เทคนิควิธีการในการดูแลช่วยเหลือ
ยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นลักษณะเฉพาะตัวของครู ครูผู้สอนให้ความสนใจในการแก้ปัญหา
พฤติกรรมและการเรียนรู้ น้อย ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ขาดการพัฒนาทักษะกระบวนการ
เรียนรู้ของผู้สอน ไม่มีความรู้ทางด้านการวิจัย

ปัญหาด้านผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ คุณลักษณะ
ของผู้เรียน เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ขยัน ประหยัด ความใฝ่รู้ ความมีน้ำใจ
ความรักท้องถิ่น การรักษาสุขภาพอนามัยยังต้องปรับปรุงนักเรียนในบางส่วนที่ต้องดูแลเป็น
พิเศษตลอดจนนักเรียนจำนวนร้อยละ 10 ขาดสารอาหารและมีภาวะทุพโภชนาการ

จากการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 2547 โดยคณะกรรมการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในสถานศึกษาพบว่า สภาพปัญหาส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ
นักเรียนยากจนอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีอายุมาก มีรายได้น้อยที่พักอาศัยไม่ปลอดภัย
เดินทางไกล อยู่เพียงลำพังพี่น้อง ไม่ได้รับประทานอาหารก่อนมาเรียนทำให้ขาดเรียนบ่อย
ผู้ปกครองใช้แรงงานเด็ก ด้านการเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ต่ำ โดยเฉพาะ
วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ นักเรียนขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
ความมีวินัยในตัวเอง ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตลอดจนด้านกิริยามารยาท และการพูดขาดทักษะ
ในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหา และการคิดวิเคราะห์
หาเหตุผล มีพฤติกรรมก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ อดทนน้อย ขาดความรักความอบอุ่น
ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจและความขัดแย้ง (โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี, 2547)

นอกจากนี้ ผลการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ 21 - 23 มกราคม 2547 พบว่า
ในมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิต อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องพัฒนาให้มี
ประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน
และมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวแตกแยก หรือต้องไปทำงานในต่างจังหวัดและในเมือง ต้องอยู่กับ
ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ๆ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีปัญหาด้านการปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่น ระบบ
การบริหารจัดการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับ
แผนกลยุทธ์ระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังไม่สามารถนำไปใช้
เพื่อการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547)

จากสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงาน
ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน
ชุมชน ผู้ปกครอง อาทิ ด้านการเรียนรู้ อารมณ์ และพฤติกรรม สภาพเศรษฐกิจ ตลอดจน
การคุ้มครอง เนื่องจากยังมีรูปแบบและแนวทางการพัฒนาไม่ชัดเจนขาดความเป็นระบบ

ในขณะที่เดียวกันครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะนำเทคนิคการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องขาดความมั่นใจที่จะพัฒนารูปแบบเครื่องมือ กิจกรรมเมื่อนำไปแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจ และทักษะทางด้านการวิจัยมีน้อย ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จึงมีความสนใจและเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาการบริหารเพื่อให้สามารถบริหารงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของ โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. เพื่อทดลองใช้ และติดตามประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน 190 คน นักเรียน 190 คน บุคลากรผู้รับผิดชอบด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง จำนวน 5 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 5 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 สภาพปัญหา ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

3.2 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

3.3 ผลการดำเนินงานตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ทดลองและประเมิน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาริบทคุณภาพการศึกษา ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2549 เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบ หมายถึง กระบวนการแนวปฏิบัติหรือวิธีดำเนินงานที่ประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งได้รับการออกแบบอย่างตั้งใจ ในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีระบบขั้นตอนที่นำไปสู่การบรรลุผลในจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

2. ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ แนวปฏิบัติ หรือวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้านการศึกษาและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

3. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา หมายถึง แนวคิดและการดำเนินงานปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนารูปแบบกระบวนการวิธีการ หรือขั้นตอนในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

4. การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขโดยกระบวนการวิจัย และการส่งต่อนักเรียน

4.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนด้านการเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรมด้านเศรษฐกิจ และการคุ้มครอง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายมีคุณภาพ

4.2 การคัดกรองนักเรียน คือการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง 5 ด้าน สรุปจัดกลุ่มเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา

4.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้กิจกรรมโฮมรูม จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษตามความถนัดและความสนใจ

4.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขโดยใช้กระบวนการวิจัย คือการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนกลุ่มมีปัญหา โดยทำกระบวนการทางการวิจัยมาใช้แก้ปัญหอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ 2 กระบวนการคือ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี

4.5 การส่งต่อนักเรียน คือ การแก้ปัญหานักเรียนโดยครูประจำชั้นตามกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนแล้วยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ดำเนินการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภายในโรงเรียน ได้แก่ ครูแนะแนว ครูประจำวิชา หากไม่สามารถแก้ปัญหาก็ส่งต่อภายนอกเฉพาะทาง ได้แก่ โรงพยาบาลนินะประราง สถานีตำรวจภูธรอำเภอเนินมะปราง

5. การพัฒนา หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิจัยที่ผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายต่างก็เป็นผู้เรียนร่วมกันในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนา ปัญหาการวิจัยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในทุกชั้นตอนของกิจกรรมวิจัย ซึ่งรวมถึงการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปรับปรุงพัฒนาปัญหาวิจัยที่มาจากการประเมินปัญหาความต้องการที่จำเป็นจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ระบบการบริหารจัดการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบครบวงจร
2. ได้แผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายสอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอื่นๆต่อไป

3. นักเรียนที่ประสบปัญหาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่าย
4. ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคการให้การช่วยเหลือนักเรียนและการทำวิจัยในชั้นเรียน
5. ได้ข้อเสนอแนะสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำเสนอ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดการบริหารจัดการระบบคุณภาพการศึกษา

1.1.1 ความหมายของระบบคุณภาพการศึกษา

1.1.2 แนวคิดการบริหารระบบคุณภาพการศึกษา

1.1.3 กระบวนการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียน

1.1.4 แนวคิดเชิงระบบของโรงเรียน

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

1.2.1 ด้านผู้บริหาร

1.2.2 ด้านครูผู้สอน

1.2.3 ด้านการวางแผน

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

1.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.1 ความหมายระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน

1.3.2 วัตถุประสงค์

1.3.3 แนวคิดและหลักการสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.4 นโยบายสู่การปฏิบัติ

1.3.5 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.6 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.7 ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.8 ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.4.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบความคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดการบริหารจัดการระบบคุณภาพการศึกษา

1.1.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษา

การศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยสามารถปรับตนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุขดำรงชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่มวลมนุษย์ โดยร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาหรือร่วมกันรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกับการดำรงชีวิต การพัฒนาคนให้มีคุณภาพต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของการศึกษาโดยประเมินได้จากคุณลักษณะของผู้เรียนของผู้เป็นแรงงานหรือของพลเมืองในประเทศ คุณภาพการศึกษาสัมพันธ์กับปัจจัยและกระบวนการบริหารจัดการ สังคมต้องการให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคน ซึ่งจะนำประเทศสู่ความเจริญยิ่งขึ้น สำหรับความหมายของคุณภาพการศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2544 : 24) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาว่า เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการศึกษาได้แก่ คุณภาพของปัจจัย หมายถึง สภาพความพร้อมสมบูรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานในด้านอาคารสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ หนังสือ สื่อการเรียน ครู ผู้บริหาร นักเรียน เป็นต้น คุณภาพของกระบวนการ หมายถึง ลักษณะประสิทธิภาพของการปฏิบัติด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีการฝึกปฏิบัติงาน การวัดและการประเมินผล การสนับสนุนจากชุมชนหรือองค์กรอื่น ๆ และคุณภาพของการผลิต หมายถึง คุณสมบัติของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ความสามารถทักษะ เจตคติในด้านต่าง ๆ รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพอนามัยตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542 : 8) กล่าวว่าคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการ ตรงตามมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

วัลลภ ไม้จำปา (2546 : 14) กล่าวถึงคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความหวังของหลักสูตร

แคทลียา ศรีแปลก (2544 : 9) ได้ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดระบบกลไก การดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลผลิตตามภารกิจของสถานศึกษา มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม การบริหารกลุ่มบุคคลและการจัดการดำเนินงานประจำวัน

โดยสรุป คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ตอบสนอง

ความต้องการของผู้เรียนและสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากความสัมพันธ์ของคุณภาพด้านปัจจัยภายใน อันได้แก่ คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน คุณภาพของครู คุณภาพด้านอาคาร สถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมกับองค์ประกอบปัจจัยภายนอกด้วย ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งมีส่วนเป็นตัวควบคุมหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณภาพด้านกระบวนการ ได้แก่ คุณภาพกระบวนการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมคุณภาพการบริหาร การวัดและประเมินผล และคุณภาพด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และด้านจิตใจซึ่งแปลผลได้โดยการแสดงความรู้ ความสามารถที่มีทักษะในการทำงาน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและสร้างความสำเร็จให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองในที่สุด

1.1.2 แนวคิดการบริหารระบบคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษา ไม่ว่าจะในระบบใหญ่ของประเทศ (ระดับมหภาค) หรือในระบบย่อยลงมา (ระดับจุลภาค) คุณภาพการศึกษาจะเกิดหรือมีขึ้นได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปสู่ผลผลิตหรือผลงานที่ตรงตามข้อกำหนด ความต้องการหรือความพึงพอใจความประทับใจ ความมั่นใจของผู้รับบริการทางการศึกษา เช่น การจัดการศึกษาระดับโรงเรียนย่อมมีจุดหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม

การดำเนินการหรือการจัดการเพื่อให้ได้ผลดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องของการบริหารระบบการทำงานเกี่ยวข้องกับการนำปัจจัยป้อน ผ่านกระบวนการ แล้วได้ผลผลิตซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกจึงเรียกได้ว่าการบริหารระบบคุณภาพ

การบริหารระบบคุณภาพขององค์กรทางการศึกษาได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอมาโดยอาศัยแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กร (Organization Development หรือ OD) โดยทั่วไปมักใช้แนวคิดที่สำคัญๆ ดังนี้

1.1.2.1 แนวคิดการบริหารคุณภาพวงจรมิง (The Deming Cycle) เป็นแนวคิดการบริหารที่เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 386)

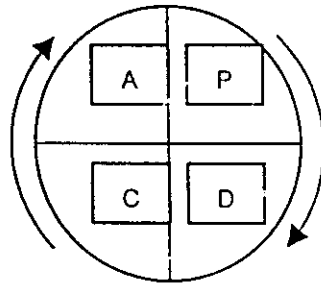
ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan - P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do - D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check - C)

ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Action - A)

ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุดเป็นเหมือนวงจรที่มีลักษณะ ดังนี้

P = Planning

D = Doing

C = Checking

A = Action

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 386

P = กำหนดแผน

A = หากบรรลุแผนให้รักษามาตรฐานไว้

D = ทำตามแผนที่กำหนด

P = วางแผนใหม่ ตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น

C = ตรวจสอบผลกับแผน

D = ทำตามแผนที่กำหนด

A = หากไม่บรรลุแผนให้หาสาเหตุ

C = ตรวจสอบผลกับแผน

และวางแผนแก้ไขใหม่

A = หากไม่บรรลุแผนให้วางแผนแก้ไขใหม่

1.1.2.2 แนวคิดการบริหารทั่วองค์กร (Total Quality Management หรือ TQM)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 397) กล่าวถึงการจัดการคุณภาพโดยรวมหรือ TQM ว่าหมายถึงวัฒนธรรมขององค์กรที่สมาชิกทุกคนต่างให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งตอบสนองความต้องการและสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับบริการ

วิฑูรย์ สิมะโชติ (2538) กล่าวว่าแนวคิดการบริหารทั่วองค์กร (Total Quality Management หรือ TQM) เน้นการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานขององค์กรทั้งขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ การนำแผนสู่การปฏิบัติ การสร้างความเข้าใจ การจัดการ การขัดแย้ง การเลือกแผนงาน/โครงการ ฯลฯ การประเมินผล และการกำหนดมาตรฐานผลงาน การบริหารตามแนวคิดนี้จะทำได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพของการบริหารมีลักษณะเปิดเผยและกว้างขวาง

การบริหารระบบคุณภาพตามแนวคิดทั้งสองแนวข้างต้น มีหลักการร่วมกันในส่วนที่เห็นได้ชัดเจน คือการทำงานที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนมีการดำเนินการหรือปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไข เป็นวงจรต่อเนื่องเพื่อบรรลุผลสำเร็จที่คาดหวังและเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่าการวางระบบที่แม่นยำบูรณาการตามบริบทของแต่ละองค์กรจึงแตกต่างกันตามเป้าหมายสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ ซึ่งสถานศึกษามีความเหมาะสมที่จะนำวงจรเดิมมาใช้เนื่องจากสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน

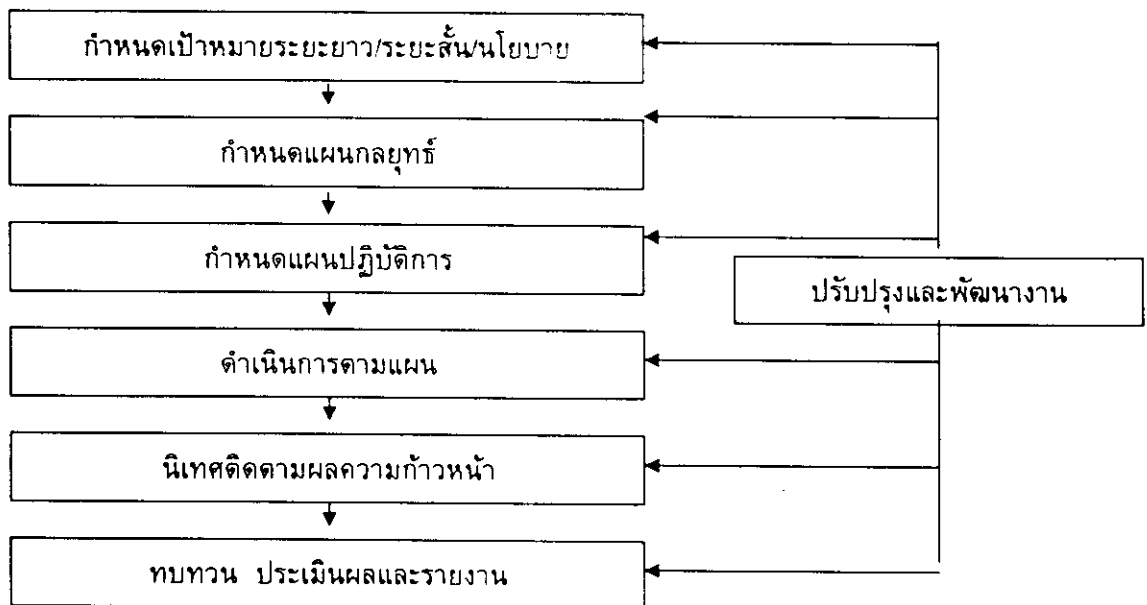
1.1.3 กระบวนการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียน

1.1.3 กระบวนการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สามารถอาศัยแนวคิดการบริหาร และผสมผสานเลือกสรรกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับนโยบายและ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติความเหมาะสมกับโรงเรียน ตลอดจนสภาพและ ความต้องการของสังคม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียน แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน
- ขั้นที่ 2 การจัดองค์กรบริหารคุณภาพ
- ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา
- ขั้นที่ 4 การดำเนินการตามแผน
- ขั้นที่ 5 การนิเทศติดตามผล
- ขั้นที่ 6 การประเมินผลและรายงาน
- ขั้นที่ 7 การปรับปรุงและพัฒนางาน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีจุดเด่น จุดด้อยและความสำเร็จที่แตกต่างกัน เพราะโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินการและศักยภาพที่แตกต่างกันภายใต้ หลักประกันความสำเร็จที่จะพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานคุณภาพที่บุคลากรในโรงเรียน และ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรับรู้และยอมรับร่วมกัน การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่ มาตรฐานคุณภาพจึงจำเป็นต้องกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมสามารถตรวจสอบได้ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกัน ดังในแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 องค์ประกอบและขั้นตอนการบริหารระบบคุณภาพ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

จากแผนภูมิ 1 การบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายและนโยบาย

1. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน

การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของหน่วยงาน จะกำหนดหลังจากที่ได้มีการศึกษาแนวโน้มการพัฒนา ศึกษาความต้องการของชุมชน ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาศักยภาพของโรงเรียนหรือหลังจากที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ และภาระหน้าที่ของโรงเรียนแล้วเป้าหมายที่ดีจะต้องเป็นเป้าหมายที่ท้าทายหรือเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นและสามารถดำเนินการให้บรรลุได้ การศึกษาแนวโน้มของการพัฒนา เป็นการศึกษาสภาพที่จะเป็นไปหรือที่จะเกิดขึ้นในชุมชนหรือในห้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวัฒนธรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมประชากรและอื่น ๆ ว่าจะมีสภาพเป็นอย่างไรในอนาคต กระทำได้โดยศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ของชุมชนแต่ละด้านแสดงให้เห็นโอกาส ข้อจำกัด แล้วสรุปเป็นแนวโน้มการพัฒนาของชุมชนที่ตั้งโรงเรียน ส่วนการศึกษาความต้องการของชุมชน เป็นการศึกษาค้นคว้าความต้องการของประชาชน ผู้ปกครอง นักเรียนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียน สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ทั้งการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต รวมทั้งการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ความต้องการของชุมชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

2. การกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียน

นโยบาย เป็นสิ่งที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางเป็นกรอบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาคำนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการสื่อเจตจำนงในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และเป็นกรอบทิศทางที่ผู้เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติการจะนำไปใช้ในการกำหนดแผนงาน/โครงการและรายละเอียดการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ

การกำหนดนโยบายกำหนดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การกำหนดเป็นแนวทางกว้าง ๆ (blessive) และการกำหนดแบบจำเพาะเจาะจง (indicative) การกำหนดแบบกว้างจะระบุทิศทางหรือแนวทางการดำเนินงานนั้น ๆ ในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติเลือกทางเลือกได้มากกว่า 1 ทางเลือก แต่ยังคงแสดงจุดเน้น และแนวทางการดำเนินงาน เช่น เร่งรัดพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนทุกด้านให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือสนับสนุนให้เพิ่มกิจกรรมด้านการเสริมสร้างทักษะกระบวนการในการดำเนินชีวิตส่วนการกำหนดนโยบายแบบเจาะจง มีข้อความชี้แนวทางการชัดเจนแน่นอนและเจาะจงโดยให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ ซึ่งจะบอกให้ทราบว่าจะต้องการให้ทำสิ่งใด เน้นสิ่งใด ส่งเสริมเรื่องใด และบางกรณีอาจจะ

เสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมไว้ด้วย เช่น เร่งรัดครูผู้สอนให้ติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เร่งปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการสอนซ่อมเสริม เร่งรัดให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมระหว่างภาคเรียนครบถ้วนตามกำหนดให้มีการจัดสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์ครบถ้วนทุกคนก่อนการสอบปลายภาคเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การบริหารคุณภาพในโรงเรียน

การจัดองค์การบริหารคุณภาพในโรงเรียน เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนให้เอื้อต่อการบริหารคุณภาพ และให้สามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายคุณภาพตามที่กำหนด การจัดองค์การบริหารคุณภาพเป็นภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องกำหนดโครงสร้างของโรงเรียนให้ชัดเจนเหมาะสม

1. วิธีการในการจัดองค์การบริหารคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ 3 ลักษณะคือ

1.1 จัดองค์กรหรือโครงสร้างการบริหารใหม่ทั้งหมด โดยยึดภาระงานใหม่เป็นหลัก (Restructured) วิธีการนี้สามารถกระทำได้ หากโรงเรียนและบุคลากรไม่ยึดติดกับโครงสร้างเดิมและมีความจำเป็นต้องปรับจริง

1.2 เพิ่มหน่วยงานย่อยในโครงสร้าง โดยไม่กระทบกระเทือนโครงสร้างเดิม หน่วยงานย่อยที่เพิ่มขึ้นจะรับผิดชอบปฏิบัติงานเฉพาะที่เพิ่มขึ้นจากภาระงานเดิม

1.3 การเพิ่มภาระงานในหน่วยงานย่อยตามโครงสร้างเดิมเป็นการเพิ่มงานใหม่ในโครงสร้างเดิม วิธีการนี้ทำได้ง่ายแต่ภาระงานที่เพิ่มต้องชัดเจน

2. ขั้นตอนในการจัดองค์การบริหารคุณภาพ ดำเนินการกำหนดองค์กร โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาวิเคราะห์กำหนดภาระงานของหน่วยงานให้ชัดเจน ซึ่งอาจดำเนินการต่อเนื่องจากการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

2.2 กำหนดโครงสร้างการบริหาร โดยกำหนดฝ่าย หมวด และงานตามภารกิจหรือกำหนดหน่วยงานเสริมตามวิธีที่ 2 หรือเพิ่มภาระงานตามวิธีที่ 3

2.3 วิเคราะห์งานทั้งด้านปริมาณ และความยุ่งยากซับซ้อนของงาน กำหนดเวลาในการปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จ

2.4 กำหนดโครงสร้างอัตรากำลังในแต่ละงาน หมวด หรือฝ่ายตามโครงสร้าง

2.5 สรรหาและแต่งตั้งบุคลากรที่มีความเหมาะสม เพื่อปฏิบัติงานตามโครงสร้าง (Staffing) อย่างชัดเจน

2.6 กำหนดกลไกการบริหารตามโครงสร้างให้เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ระบบงาน สายการบังคับบัญชา สายการรายงาน ฯลฯ

3. ข้อเสนอแนะในการจัดองค์กรบริหาร

3.1 การกำหนดองค์กรบริหารคุณภาพควรให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อยุตินำไปสู่การปฏิบัติที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.2 การจัดอัตรากำลังในแต่ละงาน ควรได้สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไปทำหน้าที่หัวหน้าหรือหัวหน้าฝ่าย แล้วให้หัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายที่ได้รับการแต่งตั้งเลือกทีมงานด้วยตนเองจะช่วยให้การทำงานเป็นทีมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 การกำหนดโครงสร้างหน่วยงาน เป็นการกำหนดขนาดขององค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายของโรงเรียนว่าจะต้องมีหน่วยงานที่มีโครงสร้างหลัก และหน่วยงานย่อยของโรงเรียนที่ประกอบด้วยงานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

3.4 การจัดองค์กรของโรงเรียน จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของทรัพยากรทั้งที่เป็นวัตถุและบุคคล คำนึงถึงจุดเด่นและข้อจำกัดของโรงเรียนตามสภาพที่เป็นจริง การจัดองค์กรของโรงเรียนจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่อาจคล้ายกันได้

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา

โรงเรียนจะต้องนำเป้าหมายและนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมโดยการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan) แผนปฏิบัติการประจำปี (Operation Plan) และโครงการพัฒนา ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันตลอดแนว

1. แผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan)

เป็นแผนพัฒนาระยะกลาง (3 – 5 ปี) เหมาะสำหรับการวางแผนกลยุทธ์หรือแผนปรับปรุงโรงเรียนเพราะมีช่วงเวลาเหมาะสม ที่จะทำให้งานสำเร็จสมบูรณ์ได้ทุกเป้าหมายแผนพัฒนาโรงเรียนจะเป็นกรอบการดำเนินงานให้งานบรรลุเป้าหมายและเป็นกรอบนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการพัฒนาต่อไป

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นแผนที่แตกย่อยจากแผนพัฒนาให้มีความละเอียดเพียงพอที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ แผนปฏิบัติการจะมีรายละเอียดทั้งแผนงาน แผนเงินแผนคน และแผนเวลา มีความชัดเจนเพียงพอให้สามารถทราบได้ว่า จะทำอะไร จะทำเมื่อใดจะทำอย่างไร ใครเป็นคนทำ และมีค่าใช้จ่ายเท่าใด นอกจากเท่าใด นอกจากนั้น หากได้กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานและแผนกำลัง การดำเนินงานไว้ในแผนปฏิบัติการด้วย แผนนั้นก็ยิ่งจะมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การจัดทำโครงการ

โครงการเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่กำหนดการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาภายในเวลาที่กำหนดแน่นอนปกติโครงการหนึ่งๆ จะกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาหนึ่งเพียงหนึ่งปัญหา ปัญหาแผนงาน โครงการและกิจกรรม จึงกำหนดสัมพันธ์กัน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานตามแผน

การดำเนินงานตามแผนเป็นการนำแผนไปสู่ปฏิบัติในขั้นนี้โรงเรียนควรดำเนินการกิจกรรมสำคัญ 5 กิจกรรม คือ

1. สัมมนาเตรียมการเป็นการประชุมครู-อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงแผนระดมความคิดการนำแผนสู่การปฏิบัติ และเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ
2. จัดทีมงาน ตั้งคณะทำงานหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมปฏิบัติ นิยมจัดแบบ matrix จะช่วยให้สามารถระดมผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถจากหลายฝ่ายมาช่วยดำเนินการจัดทำแบบ matrix นอกจากจะสามารถระดมผู้มีความสามารถจากทุกฝ่ายแล้ว ยังเป็นการประสานการดำเนินงานระหว่างฝ่ายและหมวดต่างๆ ในโรงเรียนด้วย
3. พัฒนาขีดความสามารถของทีมงาน ทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติ และการพัฒนาขีดความสามารถระหว่างการปฏิบัติให้ทีมงานเข้าใจงานตลอดแนวตระหนักในความรับผิดชอบรู้ขอบเขตความยืดหยุ่นของงาน และพัฒนาทักษะด้วยการทำงาน
4. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน จัดทำในลักษณะ Work Instruction และองค์ประกอบอื่นที่จะเอื้อ ต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติใช้เป็นคู่มือการปฏิบัติ
5. อำนวยการเน้นการสนับสนุนปัจจัย เสริมแนวคิดและวิธีการปฏิบัติ สร้างขวัญและ แรงจูงใจและแก้ข้อขัดข้องจากการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศและติดตามผล

การนิเทศและติดตามผล เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับงาน (Monitoring) และเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบงาน (Check) ของระบบคุณภาพ การกำกับงานเป็นการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนงาน / โครงการ เพื่อปรับแก้วิธีการปฏิบัติให้ได้ผลงานเป็นไปตามแผนมากที่สุด การนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจัดเป็นการประเมินภายใน (Internal Control) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานงาน (Work Standard)
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศ
3. กำหนดวิธีการและเครื่องมือ

4. ดำเนินการนิเทศตามแผน
5. ประมวลผล ปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและรายงาน

การประเมินผลงานเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานหรือโครงการ ตลอดจนพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานว่าเป็นไปตามแผนมากน้อยเพียงใด การประเมินผลงานเป็นขั้นตอนสำคัญในวงจรการบริหารงานและวงจรพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนโครงการและการรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 7 การปรับปรุงงาน

การปรับปรุงงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งของขั้นตอนบริหารระบบคุณภาพ เพราะเป็นขั้นตอนที่จะทำให้การดำเนินงานได้มาตรฐาน หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ การปรับปรุงงานมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ

1. เพื่อรักษาเป้าหมายและคุณภาพของงานให้มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้
2. เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และปรับปรุงการดำเนินงานที่เพียงพอไปให้ได้ผลตามเป้าหมาย
3. เพื่อพัฒนามาตรฐานหรือเป้าหมายของการดำเนินงานให้สูงขึ้น

จากกระบวนการบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนทั้ง 7 ขั้นตอน โรงเรียนสามารถบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบท โครงสร้างของโรงเรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน กระบวนการสำคัญคือบุคลากรในองค์กร จะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอาจบูรณาการเป็นขั้นตอนที่สะดวกต่อการปฏิบัติได้เช่นบูรณาการขั้นที่ 1 และ 2 หรือขั้นที่ 3 และ 4 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม อาจใช้แนวคิดการพัฒนากระบวนการคุณภาพมาใช้ร่วมด้วยก็ได้เช่นกัน

1.1.4 แนวคิดเชิงระบบของโรงเรียน

การพัฒนากระบวนการหรือกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลักคิด 3 ประการคือ การคิดเชิงระบบ (System Thinking) การคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy Thinking) และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning)

ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบคือการจัดทีมงานโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนดำเนินการให้เป็นระบบ โดยระบบสามารถสนองกลุ่มของมาตรฐานขององค์กร หรือต้นสังกัด การดำเนินการควรได้วิเคราะห์ให้เหมาะสมถูกต้องของมาตรฐานของข้อกำหนดเชิงระบบ เพื่อเป็นการยืนยันเป้าหมายของการพัฒนา

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบ” คือ Input, Output และ Context ซึ่งมักใช้วางระบบขององค์กร แต่ระบบยังหมายถึงระบบงาน (function) ต่างๆ ในองค์กรที่มี 3 องค์ประกอบ คือ มีปัจจัยนำเข้า (Input) มีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า (transformation) และผลผลิต (Output) แนวคิดเชิงระบบมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. หนึ่งองค์ประกอบประกอบด้วยหลายระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อเป้าหมายขององค์กร

2. ระบบที่ดีคือระบบคุณภาพโดยแต่ละระบบจะมีกระบวนการต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ระบบคุณภาพช่วยวางระบบให้ดำเนินการอย่างมีคุณภาพสม่ำเสมอ เมื่อทำครบวงจร คือ ทำตามระบบประเมินระบบและปรับปรุงระบบก็จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อมูลย้อนกลับของระบบนำไปสู่การปรับปรุงบนข้อเท็จจริงระบบที่ดีจะมีข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งให้ข้อมูลป้อนกลับที่นำไปสู่การปรับปรุงระบบความคิดเชิงระบบข้างต้น นำไปสู่งานวิจัยพัฒนาของสถาบันฯ ที่ผลการดำเนินงาน พบว่า งานทั้งหลายในโรงเรียนสามารถจัดกลุ่มเป็นระบบย่อยๆ ได้ 10 ระบบ คือ

(1) ระบบเรียนรู้ หรือระบบการเรียนการสอนให้เด็กมีความรู้ เจตคติ และทักษะใน 8 กลุ่มสาระ แต่ละระบบนี้ระบบเดียวไม่เพียงพอที่ทำให้มีคุณภาพตาม 12 มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต้องอาศัยอีก 2 ระบบสำคัญที่ตอบสนองความแตกต่างของเด็กแต่ละคนที่มีความประพฤติและมีรากฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน (2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่จะทำให้อัจฉริยะเป็นรายบุคคล และให้การช่วยเหลือ พัฒนาเด็กไปตามความต้องการของเด็กแต่ละบุคคลโดยครูที่ปรึกษา ถ้ามีปัญหาจะ ส่งต่อครูปกครอง ครูแนะแนว ถือว่าเป็นระบบใหญ่ที่สำคัญและถือว่าเป็นระบบหลัก ระบบที่สอง และ (3) ระบบกิจกรรมนักเรียน เป็นระบบที่ตอบสนองต่อพหุปัญญา (Multiple intelligence) คือ เด็กแต่ละคนมีความสามารถที่หลากหลาย ย่อมไม่สามารถที่จะตอบสนองได้ โดยการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระเท่านั้น เพราะฉะนั้นระบบกิจกรรมนักเรียนจะตอบสนองให้นักเรียนพัฒนาพหุปัญญาได้ไปตามความสนใจของแต่ละคน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนด้วย

ส่วนระบบสนับสนุนนั้นจะเห็นได้ว่า แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ทิศทางองค์กร ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการทั่วไป และส่วนที่ 3 ระบบที่เชื่อมโยงระบบในโรงเรียนเข้าด้วยกัน

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยการนำองค์กร และยุทธศาสตร์องค์กร โรงเรียนหลายโรงเรียนที่ทำโครงการแล้วอาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เริ่มต้นอาจเกิดปัญหาคือ การนำของผู้อำนวยการและผู้บริหารโรงเรียน ยุทธศาสตร์โรงเรียนมีความมั่นคงเพียงพอ จะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาคุณภาพได้

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการซึ่งเป็น 4 ระบบย่อย 1) ระบบบริหารทั่วไป คือ ดูแลเรื่องเงิน คน ของ สถานที่ และสื่อ 2) ระบบการดูแลคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ การศึกษาเป็นการผลิตสิ่งสำคัญ คือ สร้างมนุษย์ให้เขาเป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคม เรื่องนี้ต้องมีระบบในการให้ผู้บริหาร และผู้ที่จัดการเรียนการสอนมีคุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ให้เต็มที่ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ เช่น แพทย์ เป็นต้น 3) มีระบบการพัฒนาบุคลากรเนื่องจากโรงเรียนที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะฉะนั้นการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ จะทำให้ระบบประสบความสำเร็จได้ และ 4) ระบบชุมชนสัมพันธ์ที่จะให้โรงเรียนสามารถดึงความร่วมมือผู้ปกครองชุมชนตลอดจนศิษย์เก่าได้

ส่วนที่ 3 ระบบสารสนเทศ เป็นระบบที่เชื่อมโยงทุกระบบเข้าด้วยกันว่า เราจะอยู่ตรงไหนของการพัฒนา ปัญหาคืออะไร แล้วจะพัฒนาอะไรต่อไป โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่ดีจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และความร่วมมือในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

สรุปแนวคิดเชิงระบบ ในที่นี้หมายความว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพต้องดี ทุกระบบ การประเมินเพื่อรองรับจึงเป็น All all none กล่าวคือ โรงเรียนต้องมีระบบคุณภาพที่ดี ทุกระบบไม่ยกเว้น เพราะแนวคิดเชิงระบบนั้น ถ้าระบบใดระบบหนึ่งมีปัญหา อาจส่งผลให้ระบบและคุณภาพของโรงเรียนนั้นเกิดปัญหาได้ ความฉลาดของผู้นำองค์กรคือการพิจารณาเลือกบูรณาการให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการใช้ความร่วมมือขององค์กรเป็นตัวกำหนด

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

จากการประมวลแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาต่างๆ จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยที่นักวิชาการ นักการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพศึกษามี 4 ด้าน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน การวางแผน และการมีส่วนร่วม เพราะสามารถไปใช้กำหนดนโยบายในการวางแผนส่งเสริมคุณภาพด้านผู้เรียนต่อไป

1.2.1 ด้านผู้บริหาร ได้แก่ คุณลักษณะความรับผิดชอบ ความมีวิสัยทัศน์ ความมีมนุษยสัมพันธ์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีความขยันหมั่นเพียร การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความกระตือรือร้น การมีความเมตตากรุณา ความเป็นผู้ใฝ่รู้ และความเป็นนักประชาธิปไตย

1.2.2 ด้านครูผู้สอน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ปฏิบัติการเรียนการสอน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ในการจัดการเรียนการสอนความมีมนุษยสัมพันธ์ ความทุ่มเท เสียสละ ความมีเหตุผล การมี คุณธรรม ความมีระเบียบวินัย การมีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา และ ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ

1.2.3 ด้านการวางแผน หมายถึง การเตรียมการล่วงหน้าที่จะทำกิจกรรมหรือ ดำเนินการอย่างไรจึงบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ คือขั้นการวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นการตรวจสอบและประเมินผล และขั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุง

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของ โรงเรียนได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดโครงการ การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

1.2.5 ปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านผู้บริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 27) เป็นหน่วยงานที่ พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดลักษณะของผู้บริหารที่มีมาตรฐานในด้านคุณธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ศรัทธา ให้กำกับปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์
3. ผู้บริหารมีการครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งเสพติด

ทิวเดช สุขโข (2543 : 32) เสนอแนวคิดไว้ว่า ผู้บริหารในแต่ละระดับมี ความสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษามีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะเฉพาะตัวดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. อดทนต่อความเสี่ยง
3. มีความไว้วางใจได้
4. มีความเชื่อมั่น
5. มีความกล้าหาญ
6. มีการติดต่อสื่อสารที่ดี

สมชาย เทพแสง (2544 : 60-62) ได้กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของงาน ทั้งด้านคุณภาพและด้านปริมาณ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องพัฒนา บุคลิกภาพซึ่งมีคุณลักษณะบุคลิกภาพของผู้บริหารควรมีดังนี้

1. เป็นบุคคลที่ไม่อยู่นิ่ง และมีจินตนาการอยู่ตลอดเวลา
2. ยึดมั่นในกฎกติกา มารยาท
3. เป็นผู้ที่ชอบค้นหาความรู้
4. จะยึดธรรมเป็นหลักในการบริหารงาน ให้โอกาสและให้อภัยผู้ร่วมงานอยู่

เสมอ

5. เป็นนักประชาสัมพันธ์ คือ มีลักษณะพูดเก่ง เขียนเก่ง มีจิตวิทยาสูง
6. เป็นนักประชาสัมพันธ์ คือ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานตลอดเวลา

สุภรณ์ สภาพงศ์ (2543 : 63) เสนอแนวคิดไว้ว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิรูป โรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะที่มี บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ใช้หลักการและเหตุผลในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้ครูมีเสรี ในการคิดและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 68 - 72) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็น เงื่อนไขด้านการประเมินที่มีส่วนให้ไปสู่ความสำเร็จดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดทำให้ประสบความสำเร็จผู้บริหาร ที่ให้ความสำคัญสนับสนุนบุคลากรในการประเมิน ให้กำลังใจ ติดตามถามข่าวคราวทำให้บุคลากรรู้สึก อุ่นใจและมีกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารควรเข้าใจกระบวนการกระจายงานให้บุคลากรทำงานอย่างทั่วถึงและเป็นที่ปรึกษา สามารถให้คำแนะนำได้เพื่อให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงาน

2. การเตรียมความพร้อมให้บุคลากร การสร้างความตระหนัก และการให้ความรู้ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการประเมินตนเอง เป็นปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินงาน ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมอาจทำได้โดยการจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรม โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือผู้บริหารตลอดจนกลุ่มบุคลากรที่เป็นแกนนำ ของสถานศึกษา

3. การทำงานเป็นทีมการประกันคุณภาพ และการประเมินตนเองเป็นงานของ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องช่วยกันทำความร่วมมือของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ความเข้าใจ มุ่งมั่นในการทำงานจะช่วยให้งานประสบความสำเร็จด้วยดี

4. การนิเทศและกำกับติดตามการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาที่มีระบบการติดตามที่ชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนและมีรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การจัดประชุมรายงานความก้าวหน้าการทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรตลอดจนการติดตามอย่างไม่เป็นทางการจะช่วยให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

5. การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจะช่วยให้การทำงานง่ายขึ้น การใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ทำให้ไม่ต้องสร้างเครื่องมือใหม่ สามารถนำมาใช้ได้ทันทีทำให้ประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูลบางส่วนและบางแห่งยังไม่ได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลพื้นฐานแทนการเก็บข้อมูลใหม่

โดยสรุป คุณลักษณะของผู้บริหารเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนเกิดความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสอดคล้องกัน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการด้านคุณภาพการศึกษา ได้แก่คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความกระตือรือร้น ความเมตตากรุณา เป็นผู้ใฝ่รู้ และความเป็นนักประชาธิปไตย ความเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมีความสนใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและมีคุณธรรม

2. ด้านครูผู้สอน

ธีรยุทธ พึ่งเทียน (2543 : 20) กล่าวถึงครูยุคใหม่ไว้ว่านอกจะเป็นคนดีแล้ว ความเก่ง ความมีศักยภาพมีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาชีพและทักษะชีวิตในยุคใหม่อย่างเพียงพอได้แก่

1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้และมีทักษะในการเลือกสรรหาความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

2. มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ ฉลาดคิดอย่างแยบคายคือการคิดที่ถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบคิดอย่างมีเหตุผล และคิดเร้ากุศล (คิดทางบวก) เป็นต้น

3. มีทักษะในการวางแผนและการจัดการเรียนการสอนด้วยความเข้าใจผู้เรียนให้ ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตระหนักเชื่อว่าผู้เรียนพัฒนาด้วยการเรียนรู้จากกระบวนการทางการศึกษา ที่ผู้เรียนเรียนรู้ และปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นองค์ประกอบรวมเพื่อพัฒนาชีวิตอย่างสมดุล โดยใช้เทคนิควิธีการ หลากหลายรอบครอบและสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

4. มีทักษะในการเรียนรู้ที่สอนเป็นอย่างดี และสามารถเชื่อมโยงกับความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดแนะนำผู้เรียนได้ถูกต้อง

สิริกร มณีรินทร์ (2547 : 39) กล่าวว่าไว้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้จะเป็นรูปธรรมอยู่ที่ครูและกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้ ครูต้องมีเมตตาต่อศิษย์ ครูต้องรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ครูต้องเตรียมการสอน ครูต้องทำงานเป็นทีม และครูต้องตั้งใจทุ่มเทการเรียนการสอน

สงบ ลักษณะ (2544 : 1) กล่าวว่าคุณภาพของผู้เรียนจะเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข ต้องอาศัยปัจจัยร่วมกันหลายอย่าง เช่น ได้ผู้บริหารที่เป็นผู้นำ ทุ่มเทเกลไภการบริหารที่มุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ผู้เรียน มีครูมืออาชีพที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่แท้จริง รักเมตตาผู้เรียน ถือว่างานสอนเป็นงานที่สำคัญที่สุดตั้งใจคิดค้น แสวงหากระบวนการเรียนรู้ที่ดี ช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้ได้ คัดศึกษาภาพตามแนวทางยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุป คุณลักษณะของครูผู้สอนในด้านต่าง ๆ เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนเกิดความสำเร็จมีคุณภาพมาตรฐาน คุณลักษณะของครูผู้สอนที่มีความสอดคล้องกันจะส่งผลต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความทุ่มเทเสียสละ ความสนใจในการจัดการเรียนการสอน ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความมีระเบียบวินัย และความรู้ความเข้าใจในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. การวางแผน

ชีรวพันธ์ นิจนตร (2542 : 3 - 6) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่าเป็นการเตรียมการล่วงหน้า จะทำกิจกรรมหรือดำเนินการอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและวัตถุประสงค์ของการวางแผน คือ การแก้ปัญหา การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและการวางแผน เป็นองค์ประกอบสำคัญขั้นแรกของกระบวนการบริหารงานทุกชนิดซึ่งเริ่มจากการวางแผน (Planning) การจัดระบบ (Organizing) ควบคุมงาน (Controlling) และการประเมินผล (Evaluation) โดยทั่วไปแล้วการวางแผนจะครอบคลุมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายวิธีการดำเนินการและการควบคุม

4. การมีส่วนร่วม

พจน์ เทียมศักดิ์ (2543 : 17) กล่าวว่าไว้ว่า สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับชุมชนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นไม่ใช่เพียงแค่มีตัวแทนเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นแต่ต้องหมายถึง การนำเอาองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นเข้าไปประกอบเป็นฐานของการกำหนดหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน การสำนึกและการรับรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องคือชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง

สมบัติ ห้ายเรือคำ (2547 : 22 – 24) ได้กล่าวไว้ว่า จากข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 8 (2) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา 9 (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาทุกโรงเรียน จึงเพิ่มการสนับสนุนและหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและส่งเสริมการจัดการศึกษามากขึ้น

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ (2547 : 54) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการเข้าเกี่ยวข้องทางสมองและอารมณ์ของบุคคล ในสถานการณ์กลุ่มที่สนับสนุนเขาให้ทำประโยชน์กับเป้าหมายของกลุ่มและมีส่วนในหน้าที่รับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป การบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการคิดแผนงาน โครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและร่วมรับผิดชอบ

1.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.1 ความหมายของระบบ (System)

คำว่า “ระบบ” มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ กันด้วยจะขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของคำว่า ระบบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่าระบบหมายถึง กลุ่มของสิ่งซึ่งมีลักษณะประธานเข้าเป็นสิ่งเดียวกัน ตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ด้วยระเบียบของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ สำนักประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (<http://qa.ku.ac.th/> : Online) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าระบบและกลไกไว้ว่า หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยบุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัยต่าง ๆ เป็นกลไกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาคำนี้ถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 1)

กล่าวโดยสรุป ระบบคือ ขั้นตอนการดำเนินงานที่วางไว้เป็นลำดับ
เชื่อมโยงสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.3.2 ความหมายระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข
ปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการ
การดำเนินงาน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติ
ทั้งปวง ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่มี
ขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่
ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินหลัก
ในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการ
สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม (เยี่ยมลักษณะ อุดมการ,
2547 : 95)

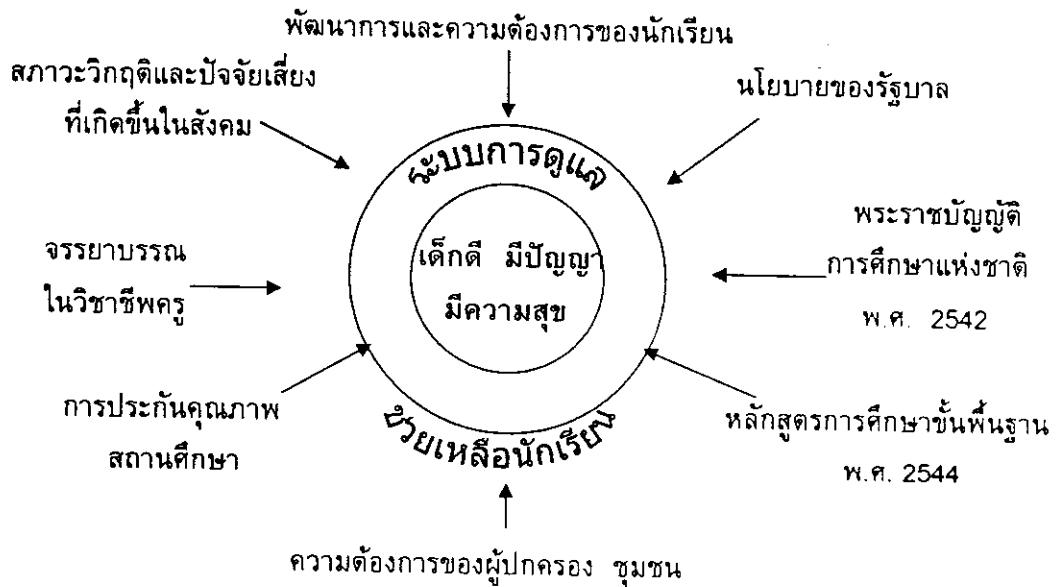
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานส่งเสริม
พัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกศิษย์นักเรียนอย่างรอบด้าน โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานศึกษาจึงเป็นจักรสำคัญที่ทำให้ระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ (โรงเรียนอังกู
ปัทมโรจนวิทยาคม, 2547 : 54)

1.3.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีกระบวนการ
วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาบุคลากรในโรงเรียน
ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตาม
ศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.3.4 แนวคิดและหลักการสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

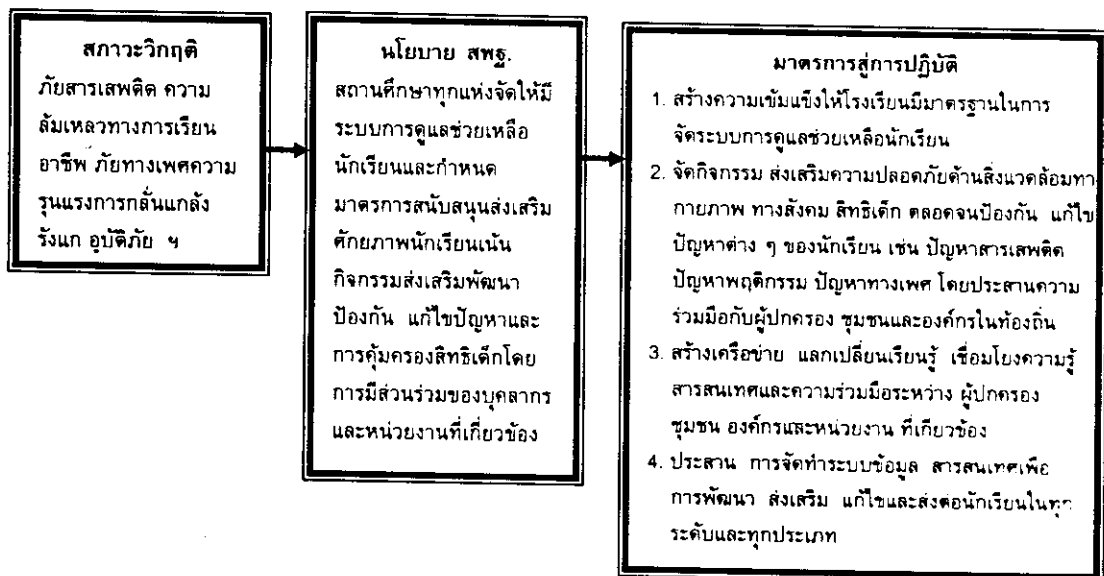
การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา
ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง มีความสำคัญและ
จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา คำนึงถึงประสิทธิภาพการบริหาร
จัดการอย่างเป็นระบบ ดังแสดงในแผนภูมิ 2 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 1)

แผนภูมิ 2 แสดงแนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.4 นโยบายสู่การปฏิบัติ

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เพื่อกำหนดทิศทาง การพัฒนาและปฏิบัติอย่างถูกต้อง มีเป้าหมายที่ชัดเจน สถานศึกษาต้องวิเคราะห์บริบทของ สถานศึกษา นำนโยบายของหน่วยงานสู่มาตรการการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพกำหนดเป็นขั้นตอน การปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายดังแสดงในแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 แสดงนโยบายสู่การปฏิบัติในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.5 บทบาทหน้าที่ของและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของชีวิตนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมซึ่งจะต้องเป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความเชื่อดังนี้ ทุกคนต้องมีความรักความเข้าใจ การให้อภัยการให้โอกาส อยากรเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกันและความสำเร็จของงานต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 13)

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

1.1 นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือและปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษาจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและบริการแก่ผู้สนใจจัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับพื้นที่ นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการโดยฝึกอบรมบุคลากรให้มี ความรู้ ความสามารถเทคนิคและทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาสนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจัดให้มีเครือข่ายประสานงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติ ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 สนับสนุน ช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถโดยช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาอุปสรรค ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจนสามารถดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

1.4 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเป็นหน่วยงานกลางในการประสาน การดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้บทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงานขอรับความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุน

1.5 ติดตามประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปปฏิบัติได้จริง สร้างขวัญกำลังใจ และประชาสัมพันธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง ติดตามประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่าง เป็นระบบมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษา เป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรอื่น ๆ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

2.1.1 บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพโดยกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่า และความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน และบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ฯลฯโดยเชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่าย ในการช่วยเหลือนักเรียน ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 คู่มือ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญ กำลังใจในการดำเนินงานโดยกำหนดปฏิทินการดำเนินงานนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และ ยกย่องให้รางวัลเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานในโอกาสต่าง ๆ

2.2 ครูทุกคน ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน มากที่สุดและเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล หาข้อมูลเพิ่มเติม โดยนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เก็บรวบรวมข้อมูล อย่างเป็นระบบและวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.2 คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียนโดยดำเนินการคัดกรองนักเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนดและสรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม

2.2.3 จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาโดยจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมโดยเยี่ยมบ้าน จัดกิจกรรมโฮมรูม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประชุม ผู้ปกครอง จดหมายข่าวอื่น ๆ ตามที่โรงเรียนเห็นว่าเหมาะสมและจัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสม กับกลุ่มนักเรียน

2.2.4 จัดกิจกรรมป้องกันแก้ไข ช่วยเหลือโดยให้คำปรึกษาให้ความ ช่วยเหลือเบื้องต้นและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือแก้ไข

2.2.5 ส่งต่อโดยดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง

2.2.6 รายงานผลโดยรายงานผลระหว่างดำเนินการและรายงานผลเมื่อ สิ้นสุด

2.3 นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทาง ดำเนินงาน ดังนี้

2.3.1 มีบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุน การดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียนสอดส่องพฤติกรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ช่วย นื่องเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาและประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทน หน่วยงาน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

2.4.1 ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียนติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียนและอำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาต้องการช่วยเหลือ

3. ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดี ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครอง เครือข่าย ผู้ปกครอง / ชมรม / สมาคมผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน

3.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครองเป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

3.1.1 อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นโดยจัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ให้นักเรียนได้สัมผัสกับตัวอย่างที่ดีสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ และศักยภาพของตนเองและใช้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน

3.1.2 สนับสนุนให้ความร่วมมือวางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยเข้าร่วมประชุมวางแผนหาแนวทางการดำเนินงานให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

3.1.3 เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนิน ชีวิตที่ดีแก่นักเรียน โดยให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีแก่นักเรียน เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

3.2 ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

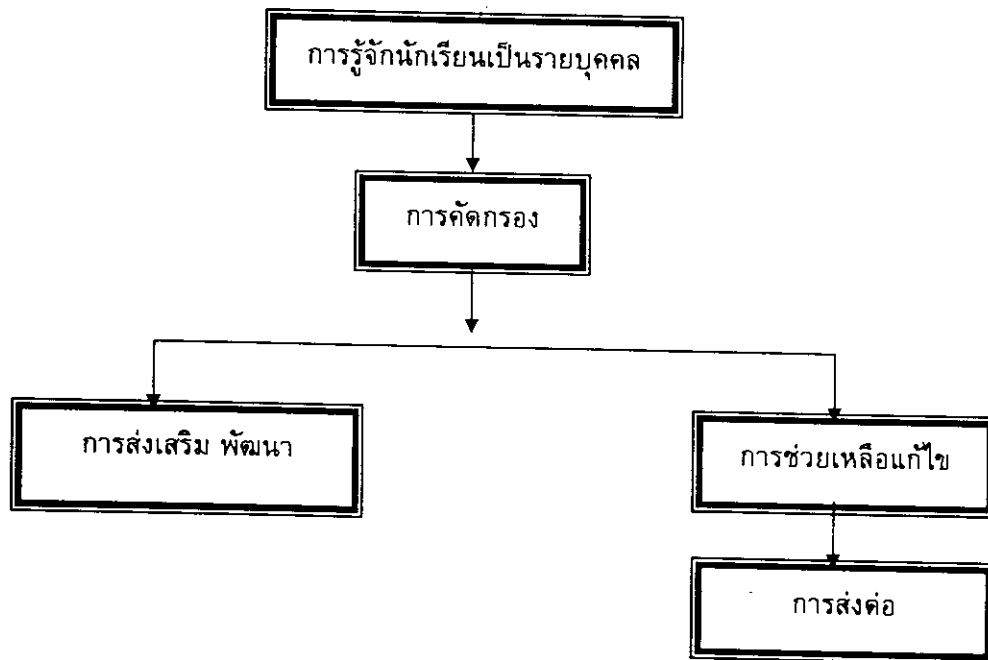
3.2.1 สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับสถานศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และบรรลุผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา ควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขต ฯ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การปกครองพิเศษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ ซึ่งมีความสามารถให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้

1.3.6 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักของการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนสำคัญ คือการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การช่วยเหลือแก้ไขและการส่งต่อ ดังแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 แสดงกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3.7 ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขอบข่ายเกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนา นักเรียนทุกคนดังนี้

1. นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ
2. ดำเนินการทั้งส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข
3. การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.3.8 ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และประเทศชาติ ดังนี้

1. นักเรียน
  - 1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง
  - 1.2 ได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ
  - 1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
  - 1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง
2. ครู
  - 2.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
  - 2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
  - 2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
3. ผู้บริหาร
  - 3.1 รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้
  - 3.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา นักเรียนหลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา
  - 3.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม
4. ผู้ปกครอง / ชุมชน
  - 4.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
  - 4.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

- 4.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน
- 4.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง
- 5. โรงเรียน
  - 5.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
  - 5.2 ได้รับการยอมรับสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชนบุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้อง
  - 5.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร
- 6. เขตพื้นที่การศึกษา
  - 6.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
  - 6.2 พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนางานต่อไป
- 7. ประเทศชาติ
  - 7.1 นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข
  - 7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
  - 7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ
  - 7.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

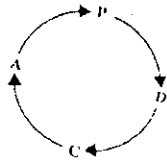
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนรอบด้านที่ต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับของนโยบายระดับประเทศ กระทรวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ตลอดจนผู้ปกครองที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานักเรียน ความร่วมมือของทุกฝ่ายในระดับสูงและระดับปฏิบัติการต้องสอดคล้อง เชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทและหน้าที่ของทุกฝ่ายมีความสำคัญต่อการช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญที่จะส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาอย่างชัดเจน รูปแบบการดำเนินงานจึงแตกต่างกันตามบริบท และสภาพปัญหาของแต่ละโรงเรียน หน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญยิ่งคือโรงเรียนที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความตระหนักเข้าใจ ร่วมมืออย่างสมบูรณ์แบบจะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ

กลยุทธ์ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จที่จะทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดขององค์ประกอบดังนี้ (ชัยฤทธิ์ คีลาเดช, 2549 : 67)

มีรายละเอียดขององค์ประกอบ ดังนี้

1. การบริหารเชิงระบบ

การบริหารระบบที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพมีการทำงานอย่างเป็นระบบมีการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่ทำให้ระบบดำเนินการไปอย่างมีเป้าหมาย 4 ขั้นตอน คือ

การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการแต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน และการบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเอง และให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของระบบย่อย ส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ

การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ วิธีการ และบันทึกบุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่าง ๆ จะปฏิบัติและบันทึกต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน

การตรวจสอบ / ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมิน หรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนางาน ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ บัญชีหรือการบันทึกให้ดีขึ้นจนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

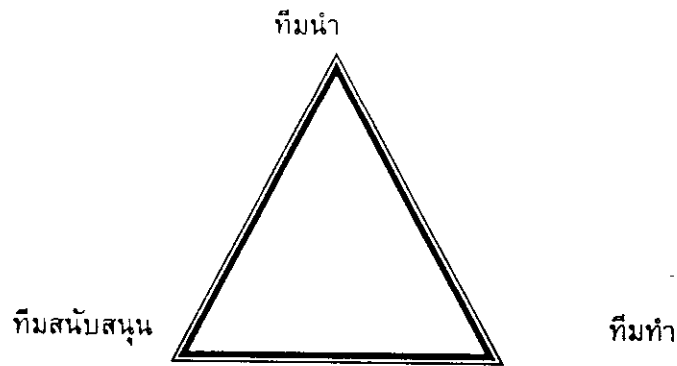
2. การทำงานเป็นทีม

กลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ คือการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย ทีมนำ ทีมสนับสนุน และทีมทำดังนี้

ทีมนำ ได้แก่ คณะผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง จัดทำแผนกลยุทธ์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และสนับสนุนเสริมสร้างพลังร่วม (Empowerment) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมสนับสนุน เป็นทีมหลักในการสนับสนุนประสานงานด้านวิชาการและอื่นๆ ให้เกิดการสร้างระบบคุณภาพขึ้น ทีมสนับสนุนจะเป็นใครขึ้นกับการพัฒนาระบบว่ามีจุดเน้นที่ระบบใด เช่น ทีมสนับสนุนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าทีม คือ รองผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย

ทีมทำ เป็นทีมที่สมาชิกรับผิดชอบการทำงานโดยตรง เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ทีมระดับชั้นครูประจำชั้น /ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้ได้รับทราบจุดอ่อนจุดแข็ง ในการดำเนินงานของคน เพื่อให้เกิดแนวทางที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำได้ทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน โดยมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง ไม่ใช้การสั่งการหรือบังคับบัญชา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนเกิดความรู้สึกที่ดี ไม่ต้องกังวลเรื่องการประเมินตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางาน ช่วยส่งเสริมสนับสนุน และให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ควรดำเนินการให้เป็นระบบ โดยการวางแผน (P) การดำเนินงาน (D) การตรวจสอบ (C) การปรับปรุงและพัฒนางาน (A)

ดังนั้นความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ใช้การบริหารเชิงระบบ การทำงานเป็นทีมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนิเทศติดตามประเมินผล หรืออาจกล่าวได้ว่าการใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

1.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

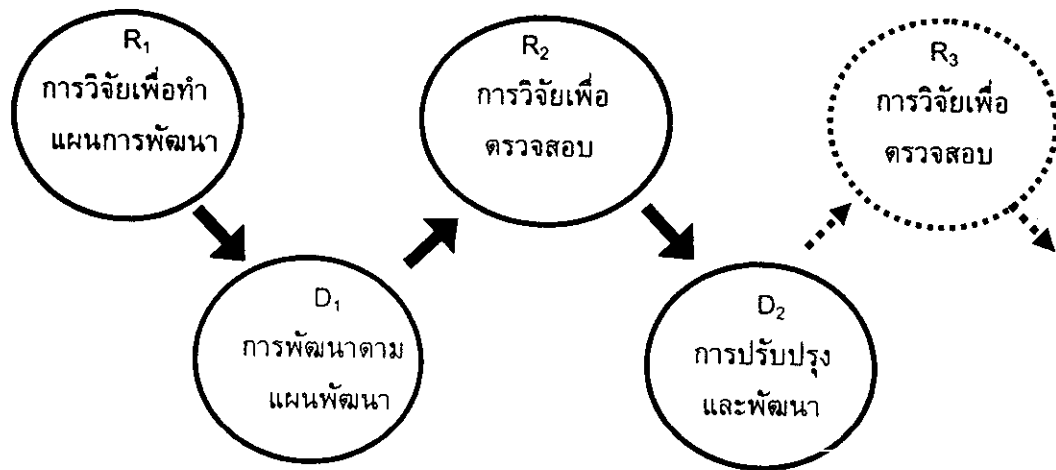
1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการดำเนินงาน กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทิศทางหรือลักษณะที่ต้องการ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนางาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้พัฒนาเห็นภาพของงานและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการศึกษาทดลองเพื่อให้เห็นผลประจักษ์ มีการตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีการปรับปรุงพัฒนา ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากวงการอุตสาหกรรมซึ่งมีการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการใหม่ ๆ โดยมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา การตรวจสอบคุณภาพอาจทำเป็นการวิจัยเพื่อทดลองใช้ผลิตภัณฑ์อย่างเป็นทางการ มีการประเมินผลและนำผลการวิจัยมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีคุณภาพจนได้มาตรฐานตามที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนา จึงเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่ประกอบด้วยกระบวนการวิจัย ($R_1 \propto D_1$) และกระบวนการพัฒนา ($R_2 \propto D_2$)

1.4.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งอาจดำเนินการตามขั้นตอนทั้งสองซ้ำ ๆ กันหลายรอบก็ได้ โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนาทางอุตสาหกรรมมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน นักวิจัยเริ่มต้นการดำเนินงานขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนการวิจัยตอน 1 (R_1) เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์นำมาจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนการพัฒนาตอน 1 (D_1) ซึ่งนักวิจัยปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนการวิจัยตอน 2 (R_2) เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นหาข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนที่สุดเป็นขั้นตอนการพัฒนาตอน 2 (D_2) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ นักวิจัยอาจดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงมีขั้นตอนเรียงดังนี้ คือ $R_1 \propto D_1$ $R_2 \propto D_2$ ... ซึ่งอาจมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน ดังแผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2544)

แผนภูมิ 5 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

เมื่อนักศึกษาได้นำกระบวนการวิจัย และพัฒนาทางอุตสาหกรรมมาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษาโดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนาจะเริ่มต้นจากขั้นตอนการวิจัยก่อน เป็นวงจร $R_1 \alpha D_1 R_2 \alpha D_2 \dots$ หากการวิจัยและพัฒนา มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มักเริ่มต้นโดยขั้นตอนการพัฒนาก่อน เป็นวงจร $D_1 \alpha R_1 D_2 R_2 \dots$ เนื่องจากต้องการเน้นการใช้ประสบการณ์ของครูนักวิจัยในการแสวงหาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันก่อน กระบวนการดำเนินการในการวิจัยและพัฒนา มีลักษณะการดำเนินงานเป็นวงจรเดียวกันกับวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือวงจร P - D - C - A ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (วิราพร พงศ์อาจารย์, 2547 : 43)

1. การวางแผนการวิจัย (Plan - P) ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมการสร้าง ความตระหนัก (awareness) ในกลุ่มครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องการประชุมร่วมกันเพื่อสำรวจ ความพร้อมในการวิจัย การสำรวจสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้สำรวจความ ต้องการจำเป็นในการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การวิจัย การกำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัย การกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ในการวัดผลการ เรียนรู้

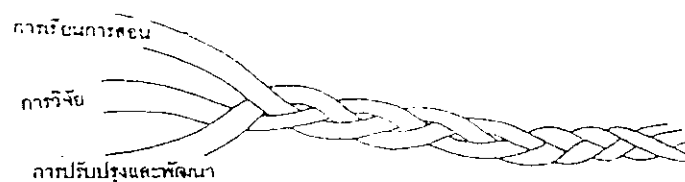
2. การพัฒนาโดยการลงมือทำ (Do - D) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการพัฒนา เช่น ในทางการศึกษาเป็นการพัฒนาแนวทาง วิธีสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ และผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และการนำสิ่งที่พัฒนาไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงโดยครูทุกคน

3. การวิจัยเพื่อตรวจสอบ (Check – C) ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นและนำสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นและนำไปลองใช้จริงในการเรียนการสอน โดยครูทุกคนต้องสังเกต ติดตาม กำกับกับการดำเนินงาน และรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลจากการปฏิบัติ เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงต่อไป

4. การพัฒนาโดยการลงมือปฏิบัติ (Action – A) เป็นขั้นตอนของการปรับปรุงข้อบกพร่องของสิ่งที่พัฒนาให้คุณภาพดียิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่พัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ตามแนวการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การวิจัยและพัฒนาควรมีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้ที่ประสบปัญหาเป็นผู้วิจัยเองเพื่อหาคำตอบมาแก้ปัญหาของตน ดังนั้น จึงเป็นงานวิจัยที่ครูผู้สอนในห้องเรียนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน การวิจัยในลักษณะนี้จึงเป็นกระบวนการที่สามารถเสริมพลังอำนาจครู เป็นการพัฒนาการศึกษาในระยะยาวสามารถพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูและผู้อื่นร่วมกัน และเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมมีของครูในโรงเรียนกับนักวิจัยหรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่เชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คืองานด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัยและด้านการปรับปรุงพัฒนางานให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว ไม่แยกส่วนกันช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ดังแสดงแผนภูมิ 6

แผนภูมิ 6 แสดงความสัมพันธ์การเรียนการสอน การปรับปรุง และพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมากซึ่งจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

อมรวิรัช นาคทรพรพ (2546) ได้ทำการวิจัยโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดหรือโครงการ Child Watch ของสถาบันกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นำร่องในพื้นที่ 12 จังหวัด โครงการนี้มีวิธีวิจัยโดยการใช้ข้อมูลบ่งชี้ประมาณ 40 รายการ

แยกเป็นด้านสุขภาพ การศึกษา และปัญหาสังคมบวกกับการสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่นโดยใช้แบบสอบถามจังหวัดละ ประมาณ 1,000 คน และการทำกรณีศึกษาปัญหาเฉพาะของเด็กและเยาวชนแต่ละจังหวัด โดยมีนักวิจัยจากสถาบันราชภัฏเป็นแกนหลักในการลงเก็บข้อมูลภาคสนามจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ 12 จังหวัด จากผลการวิจัยระยะนำร่อง 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำปาง ลำพูน น่าน อุตรดิตถ์ มหาสารคาม อ่างทอง ฉะเชิงเทรา อุบลราชธานี ภูเก็ต นครศรีธรรมราช นครปฐม สมุทรสาคร และปทุมธานี พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสภาวะการณของเด็กและเยาวชน ดังนี้

ผลการวิจัยเด็กและเยาวชนไทยมีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ 12 ประการ คือ

1. ระดับปัญญาของเด็กไทยมีแนวโน้มลดต่ำลงจนน่าเป็นห่วง
2. สภาพร่างกายที่อ่อนแอทำให้เด็กไทยขาดภูมิคุ้มกันทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์
3. วุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรม และการแสดงออกแฝงไปด้วยความก้าวร้าวรุนแรง
4. เด็กไทยเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรจะเป็น
5. นิยมการแสวงหาความรู้ ความสุข แลการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต
6. เด็กไทยใช้วัตถุนิยมเป็นตัวตั้งในการสร้างคุณค่าเชิงปริมาณ
7. เด็กไทยมักจะให้ความสำคัญกับตัวเองมากกว่าส่วนรวม
8. เด็กไทยจำนวนไม่น้อยขาดรากเหง้าทางศิลปกรรม ศาสนา วัฒนธรรม
9. เด็กไทยเกิดสภาวะความเครียดการกดดันจากการแข่งขัน
10. เด็กไทยมองความสำเร็จเชิงบุคคลมากกว่าความเป็นหลักการและเหตุผล
11. เด็กไทยมีการเล่นการพนันจนมีหนี้สิน
12. เด็กไทยทำงานหนักไม่เป็น

ผลการวิจัยสรุปเป็นรายงานการวิจัย ดังนี้

1. เด็กไทยอ่อนแอและตายง่ายเกินไป ข้อมูลหลายด้านชี้ว่ารากฐานสุขภาพเด็กไทยยังไม่ดีนัก อาทิ ร้อยละของเด็กที่น้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ยังคงค่อนข้างสูง โดยในระดับอนุบาลและประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยพัฒนาพื้นฐานความแข็งแรงของร่างกายกลับยังมีเด็กน้ำหนักและส่วนสูง ต่ำกว่าเกณฑ์โดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 10-15 และในบางพื้นที่ของบางจังหวัด เช่น อำเภอน่านน้อย จังหวัดน่าน ยังมีเด็กอนุบาลมีส่วนสูงและน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ถึงร้อยละ 70 เป็นต้น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 0-4 ปี จำนวนมากต้องตายไปอย่างน่าเสียดายนับพันคนในแต่ละปีจากอุบัติเหตุทางรถยนต์และจักรยานยนต์ บางจังหวัด อาทิ นครปฐม มีจำนวนเยาวชนในช่วงอายุ 0-24 ปี ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์และจักรยานยนต์ ในปี 2544

ถึง 13,883 ราย และเสียชีวิตถึง 353 ราย เป็นต้น นอกจากนี้การประสูติเหตุในกลุ่มอายุ 13-18 ปี ก็มีอัตราสูงในหลายจังหวัดเมื่อเทียบกับกลุ่ม 19 - 24 ปี เช่นกรณี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่เด็กเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถยนต์และจักรยานยนต์อยู่ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี ถึงร้อยละ 35 และอยู่ในกลุ่ม 19 - 24 ปี ร้อยละ 57 ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความย่อหย่อนในการบังคับใช้กฎหมายเป็นเหตุให้วัยรุ่นที่ ยังไม่มีใบขับขี่สามารถออกมาใช้จักรยานยนต์กันได้ทั่วไปจนเป็นภาพเจตนาในต่างจังหวัด อีกทั้งมักจะไม่ใช่หมวกกันน็อกอีกด้วยเป็นสาเหตุให้การบาดเจ็บล้มตายในกลุ่มนี้อัตราสูง

2. เด็กไทยเป็นนักบริโภคและติดวัตถุมากกว่าครอบครัวและศาสนา จากการสำรวจพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นระดับมัธยมปลายและอุดมศึกษาในรอบ 1 เดือน พบว่า เด็กกินอาหารจานด่วนเฉลี่ยราว 3 ครั้ง ไปเดินห้างสรรพสินค้าประมาณ 4 ครั้ง ซื้อเครื่องสำอางบำรุงผิวประมาณ 2 ครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นในต่างจังหวัดราวถึงร้อยละ 50 ที่เข้าร้าน internet เป็นประจำ และร้อยละ 30 มีโทรศัพท์มือถือใช้และจากการที่เด็กวัยรุ่นใช้เวลาไปกับกระแสบริโภคนิยม และหมดเวลาไปกับการเดินห้างสรรพสินค้าหรือพูดคุยกับเพื่อนหรือเล่นเกมส์ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กวัยรุ่นใช้เวลากับครอบครัวน้อยลงด้วย ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่าเด็กวัยรุ่นถึงร้อยละ 40 ไม่ได้ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้องเลยในระยะเวลา 1 เดือน นอกจากนั้นเด็กวัยรุ่นผูกพันกับศาสนาน้อยลงอย่างชัดเจน เพราะจากผลสำรวจพบว่าเด็กเกือบร้อยละ 50 ไม่ได้ไปสวดมนต์และเกือบร้อยละ 70 ไม่ได้ฟังเทศน์เลยในรอบ 1 เดือน จำนวนวัยรุ่นที่ตอบว่าไม่ได้ไปสวดมนต์ ฟังเทศน์ หรือไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้องเลยในหนึ่งเดือน

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมวัยรุ่นในรอบ 1 เดือน

พฤติกรรมในรอบ 1 เดือน	จำนวนผู้ตอบทั้งหมด/จำนวนที่ตอบว่าไม่เคย	ร้อยละ
ดื่กบาตร	4560/2133	46.77
ฟังเทศน์	4560/3105	68.09
ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง	4560/1825	40.02

3. เด็กไทยถูกโอบด้วยพื้นที่ชั่วมากกว่าพื้นที่ดี จากการสำรวจพบว่า "พื้นที่ชั่วสำหรับเด็ก" อาทิ คาราโอเกะ ผับ คาเฟ่ อาบอบนวด โรงน้ำชา มีดาษดื่นในทุกจังหวัด คิดเป็นปริมาณ สูงกว่า "พื้นที่ดี" อาทิ สวนสาธารณะ ลานกีฬา หลายเท่า โดยในแต่ละจังหวัดมี คาราโอเกะ ผับ คาเฟ่ อาบอบนวด และโรงน้ำชา เฉลี่ยจังหวัดละกว่า 200 แห่ง ในขณะที่จำนวนสวนสาธารณะและลานกีฬามีเฉลี่ยเพียงจังหวัดละประมาณ 20 แห่ง เท่านั้น หรือมากกว่ากันเป็น 10 เท่า ในบางจังหวัด เช่น ภูเก็ต ซึ่งมีพื้นที่เพียง 543 ตารางกิโลเมตรและมีประชากรเพียง 260,000 คน มีสถานเริงรมย์ถึง 574 แห่ง หรือเท่ากับมีทุกตารางกิโลเมตร

และมีสถานเริงรมย์หนึ่งแห่งต่อประชากรเพียง 455 คน หรือในบางจังหวัดที่แม้ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวอย่างภูเก็ต แต่ก็ยังมีจำนวนสถานเริงรมย์มาก จนน่าแปลกใจ เช่น นครศรีธรรมราช มีสถานเริงรมย์ ดังกล่าวถึง 1,239 แห่ง เป็นต้น ทั้งนี้หากรัฐบาลลงทุนเรื่อง “พื้นที่ดีสำหรับเด็ก” ให้มากขึ้นจะเป็นคุณูปการแก่เด็กอีกมาก เพราะเด็กจำนวนมาก “ไผ่ติแต่ไม่มีที่ไป” สังเกตจากเด็กที่ตอบว่าเข้าห้องสมุดและเล่นกีฬาเป็นประจำยังมีจำนวนมาก แต่คุณภาพของห้องสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ก็ยังไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาไม่ถึงร้อยละ 10 ที่มีอินเทอร์เน็ตใช้และโดยเฉพาะมีงบห้องสมุดเพียง 28 บาท ต่อหัวนักเรียน 1 คนเท่านั้น

จากรูวรรณ กุเกียรติกำจร และคณะ (2547) ได้ทำการศึกษา เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การสอน ระดับช่วงชั้นที่ปฏิบัติการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 353 คนจากสถานศึกษาจำนวน 10 แห่ง พบว่า

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูชายและหญิง ระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 และประสบการณ์การสอนของครู มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ฉลอง เอี่ยมวิไล และคณะ (2547) ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นการส่งต่อ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

1. ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไข มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าในภาพรวมแตกต่างกัน ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

นงลักษณ์ วิชัยรัตน์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะฮ่องสอน

เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ปัญหา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนไปใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ครู อาจารย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 120 คน พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านพฤติกรรมทางอารมณ์ด้านยาเสพติด และด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี สภาพปัญหาทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง สิ่งแวดล้อม และสภาพครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง แนวทางการแก้ไขปัญหาคควรได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ปกครอง และครูอย่างเต็มที่ เพื่อลดปัญหาดังกล่าวให้น้อยลง

เกษมศักดิ์ สุชาติพยพันธ์ และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี โดยวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 242 คน พบว่าสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางครูชายและครูหญิงช่วงชั้นที่ 3-4 แลประสบการณ์การสอนของข้าราชการครู มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ไกรสร ทนันทไชย และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพปัญหา เปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบและครูประจำชั้น ปีการศึกษา 2548 จำนวน 226 โรงเรียน จำนวน 678 คน พบว่าสภาพการดำเนินงานที่เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ปัญหาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

นงเยาว์ รุ้อยู และคณะ (2548) ได้ทำการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสว่างอารมณ์วิทยาคม อำเภอสว่างอารมณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ประเมินผลโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPP MODEL ผู้ที่ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษาครูแนะแนว ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูฝ่ายปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 129 คน พบว่า การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพัฒนาในรายด้าน พบว่า ด้านบริบทของโครงการมีผลการประเมินสูงกว่าด้านอื่น และปัจจัยนำเข้าของโครงการมีผลการประเมินต่ำ แต่ยังอยู่ในระดับดี

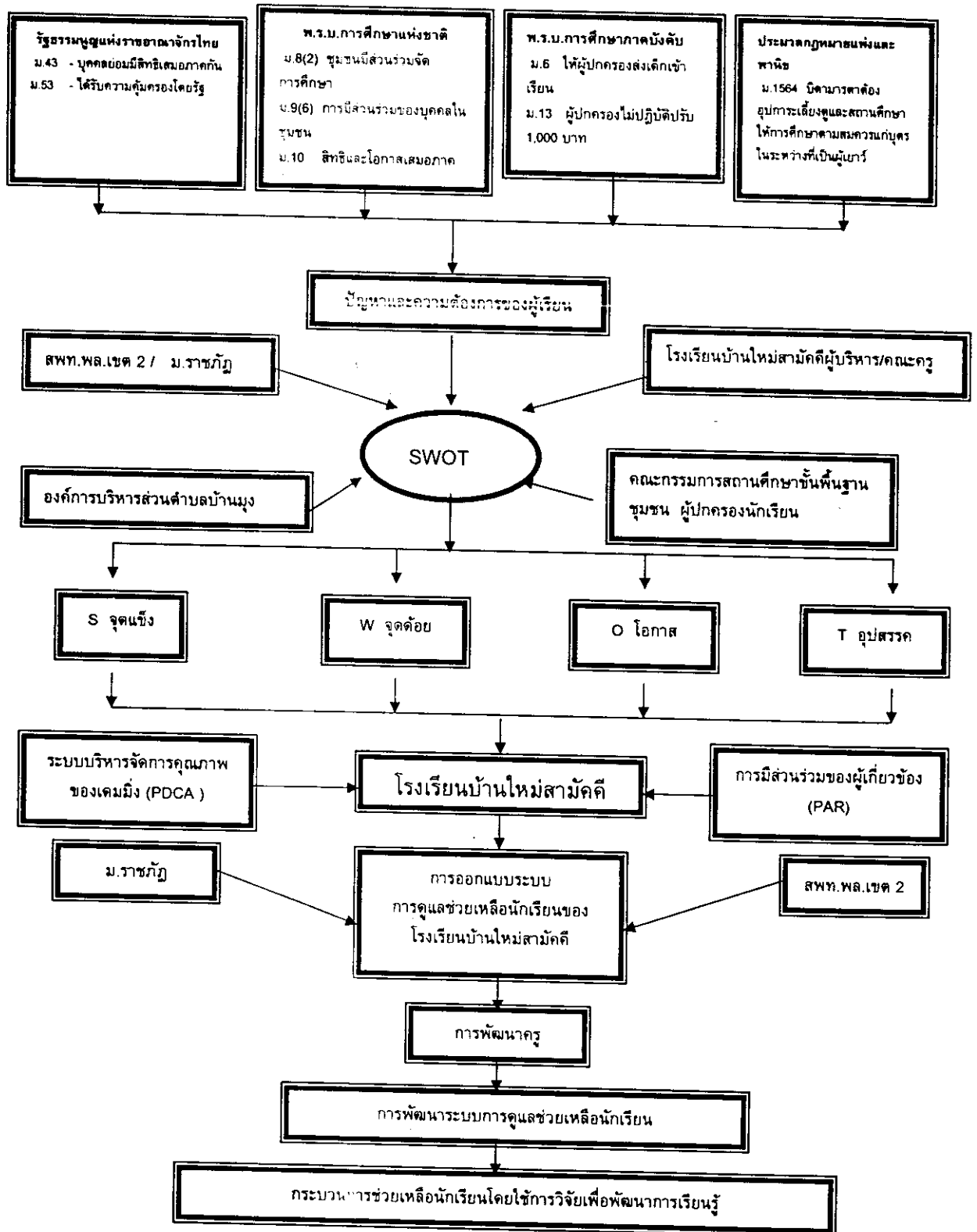
นิกุล ทองหน้าศาล และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตร โดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูที่ปรึกษาของ สถานศึกษา ปีการศึกษา 2548 จำนวน 354 คน พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านด้านการคัดกรองนักเรียน ได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เพื่อคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน ด้วยการส่งเสริมและ พัฒนาได้จัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมโดยการประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเพื่อ ปรึกษาหารือรับทราบปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันด้านการป้องกันช่วยเหลือและ แก้ไข การมาขอคำปรึกษาของนักเรียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับด้านการเรียนการสอนต่อการดำเนินการ ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาอยากต้องการช่วยเหลือ จะส่งต่อให้ครูแนะแนว

ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาใน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบปัญหา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความ แตกต่างกันคือด้านความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนาส่วนทางด้าน การคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขด้านการส่งต่อไม่มีความแตกต่างกัน

ประพล คำทอง และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ปัญหาการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเปรียบเทียบตามขนาดแตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้นด้านการส่งต่อ นักเรียน สถานศึกษานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งต่อแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารกับผู้ที่เกี่ยวข้องและระหว่างผู้บริหารกับครูที่ปรึกษาในทุกด้าน แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนทุกด้าน ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับครูที่ปรึกษา ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่ามี การดำเนินการวิจัยหลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษา ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาสภาพปัญหา และประเมินโครงการ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดเป็นภาพรวมของสภาพปัญหาและการดำเนินงานที่มีความแตกต่างในแต่ละบริบท การดำเนินงานอย่างมีระบบเกิดประสิทธิภาพได้ต้องมีความร่วมมือตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องเหมาะสม

3. กรอบความคิดในการวิจัยพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทดลองใช้และประเมินผลระบบที่พัฒนาขึ้น วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยนั้นใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลและหลายวิธีการ เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องข้อมูลโดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ผลผลิตที่ได้จากวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งประกอบ ด้วย

1. ครูผู้สอน	จำนวน	9	คน
2. นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2	จำนวน	190	คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	190	คน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	7	คน
5. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง	จำนวน	5	คน
6. เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2	จำนวน	5	คน
รวมทั้งสิ้น		406	คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบคำถามวิจัยนั้นใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา

1.1 การศึกษาบริบทและวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อย่าง
สถานศึกษา

1.2 การวางแผนดำเนินการพัฒนาระบบบริหารจัดการในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบบริหารจัดการด้านการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

2.2 จัดทำคู่มือระบบบริหารจัดการด้านการจัดการระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

2.3 วิพากษ์ระบบบริหารจัดการและวิพากษ์คู่มือระบบบริหารจัดการ

2.4 ปรับปรุงระบบบริหารจัดการและคู่มือระบบการบริหารจัดการตาม
ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

3.1 การพัฒนาบุคลากร

3.2 การนำระบบบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้

3.3 ประเมินผลระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

สำหรับรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย แต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา

1. การศึกษาบริบทและวิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ของสถานศึกษาและเขต พื้นที่การศึกษา

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทและสภาพปัญหาของสถานศึกษาและเขต
พื้นที่การศึกษา ได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปี ของสถาน
การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและของเขตพื้นที่
การศึกษา รายงานการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (สมศ.) ในปีการศึกษา 2547 และเอกสารรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องของเขตพื้นที่
การศึกษา

1.2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
สภาพปัญหา การจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เมื่อวันที่ 17 มกราคม
2548 เวลา 13.00-16.00 น. โดยได้จัดสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 9 คน โดยมีผู้ดำเนินการประชุมกลุ่ม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย โดยมีประเด็นในการสนทนากับวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลของครูในสถานศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื้อหาที่ได้จากการรับการอบรมพัฒนา ในช่วงปีการศึกษา 2546 – 2547 และสำรวจความต้องการที่จะเข้ารับพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 10 คน ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่ม คือ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ และอาจารย์คนัมพร ภักดีอาษา โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม คือ ความพึงพอใจเกี่ยวกับตัวนักเรียน และความต้องการให้เกิดความแก้ไขความพร้อมในการร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และวิธีดำเนินการช่วยเหลือ

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนที่มีตำแหน่งอยู่ในสถานนักเรียน ประกอบด้วย ประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้น จำนวน 15 คน ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่มคือ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลของครูครูประเภทใดที่นักเรียนชื่นชอบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และวิธีการช่วยเหลือของครู

2. การวางแผนพัฒนาระบบบริหารจัดการ

จากผลการศึกษาริบทและสภาพปัญหาของสถานศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ประสบปัญหาที่สำคัญ ดังนี้คือ

2.1 ด้านบุคลากรสถานศึกษาครูขาดความรู้ในด้านเทคนิคการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาประสบปัญหาเรื่องระบบงาน โดยเฉพาะการจัดคุณภาพงานที่ยังไม่เป็นระบบขาดการวางแผนงาน การไม่ปฏิบัติงานร่วมกันของคณะครูในสถานศึกษา การนิเทศติดตาม และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่มีการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนาระบบงานในครั้งต่อ ๆ ไป จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและกำหนดแนวทางของการแก้ไขปัญหาคัดทำแผนผังความคิด (Mind mapping) วิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน และได้รับข้อมูลสรุปได้ว่า สิ่งที่คณะครูและสถานศึกษาจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนา คือด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย

1.1 อบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่คณะครูเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้มาตรฐาน การศึกษาระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่ โดยวิทยากร อาจารย์วิชาญ กาญจนไพโรจน์ จากสำนักงานสถาบันและพัฒนาการเรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษา และนายลือชัย ชูนาคานางมนตรี เกยูรวรรณ ศึกษาพิเศษจากเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษโลก เขต 2 ระหว่างวันที่ 22 - 23 เมษายน 2548 ณ ห้องสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก

1.2 สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตาราง 2 เปรียบเทียบมาตรฐานในระดับต่างๆ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตาราง 2 เปรียบเทียบมาตรฐานในระดับต่าง ๆ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี	สมศ.	TOPSTAR	เขตพื้นที่
มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้	มฐ 18,21,23,27	มฐ 9,12	มฐ 1,2,4,5,8,9
1. มีการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดกลุ่มผู้เรียนตามสภาพปัญหา	21.1,21.3	9.1	8.1,9.1
2. มีการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาตาม สถานการณ์ตลอดจนช่วยเหลือและประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ	18.1,23.3	2,9.3	8.5,7.1,2.2
3. มีการพัฒนาทักษะชีวิตที่เชื่อมโยง สิ่ง ที่เรียนในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต	18.4,18.7	9.3	8.1,8.4,9.3,
4. ร่วมมือและส่งเสริมให้ผู้ปกครอง มีความรัก ความเข้าใจเอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตร หลานเป็นแบบอย่างที่ดี	27.7	9.4	5.1,9.2
5. มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	10	12.6	1.1,9.5
6. เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย	2	12.7	5.1,9.4,9.7
7. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและมีบุคลิกภาพ ที่ดี	8	12.8	1.3,9.8
8. ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและ สิ่งมอมเมา	11	12.9	1.2,7.3

จากตาราง 2 มาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจและวางแผนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพิจารณามาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สถาบันวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ (TOPSTAR) และมาตรฐานของเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานของโรงเรียนอย่างเที่ยงตรง

2. จัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

จัดประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 24 มีนาคม 2548 เวลา 09.30 – 12.30 น. ณ ห้องประชุมสถานศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้วิจัย คณะครู คณาจารย์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยสาระในการประชุมครั้งนี้ ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของระบบบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวชี้วัดผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จุดอ่อน จุดแข็ง ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการพัฒนาระบบกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำร่างระบบและคู่มือการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. วิพากษ์ระบบบริหารจัดการ และคู่มือ

นำร่างระบบบริหารจัดการ และคู่มือการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น ในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของระบบ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก และนายสัญญา จันทร์งษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

4. ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ และคู่มือ

ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ

1. การพัฒนาบุคลากร

กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา และศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสวนเมี่ยงวิทยา อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในการร่วมวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและติดตามผลการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรูปแบบการพัฒนาของครูที่ตรงกับความต้องการของครู เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาครู

1.2 วางแผนพัฒนา กำหนดรูปแบบและเนื้อหา กิจกรรมที่ต้องการพิจารณา ระยะเวลาการอบรมและวิทยากร ดำเนินการโดยผู้วิจัยจัดประชุมคณะครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2548 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เวลา 09.00 – 12.00 น.

1.3 เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนการวางแผนพัฒนาบุคลากรแล้วผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผน

1.4 ปรับปรุงแผนตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแผนการพัฒนาครูเสนอต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้รับผิดชอบด้านการพัฒนาดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรับผิดชอบงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ นายลิขัย ชูนาควา หัวหน้ากลุ่มนิเทศและติดตามประเมินผล นายณัฐพงศ์ วงศ์กัณฑ์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อให้พิจารณาตรวจสอบ ความเหมาะสมของเนื้อหา การฝึกอบรมและขอความอนุเคราะห์ในการเป็นวิทยากรและนิเทศติดตามผลการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในระยะต่อไป

1.6 ปรับปรุงแผนการพัฒนาครูตามข้อเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ และหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา นำเสนอผลการปรับปรุงแผนการพัฒนาครู คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง

1.7 ดำเนินการพัฒนาครูตามแผนการพัฒนาโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 7 ครั้ง ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กิจกรรม /ครั้งที่	วันเดือน ปี เวลา	เนื้อหา	วิทยากร	จำนวน ชั่วโมง	สถานที่
1. ปฐมนิเทศปรับสภาพวางแผนการพัฒนา	22-23 ก.ค.48	ระบบการดูแลช่วยเหลือโรงเรียน	คนดิษฐ์ ชูนาดา คน.ณัฐพงษ์ วงศ์กัณฑ์ คน.อำไพ ใจกล้า	2 วัน	กุสยวีร์สอร์ท อ.เขาค้อ
2. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	8 ส.ค.48 (09.00-12.00 น.)	เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	3 ชม	ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู
3. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	8 ส.ค.48 (13.00-16.30 น.)	- วิธีการสอน - การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้	ผศ.อภิวัฒน์ ชาญวิชัย	3 ชม 30 นาที	ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
4. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	9 ส.ค.48 (08.30-12.00น.)	เทคนิคการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ดร.ชอลิตตา ขวัญเมือง	2ชม.	ห้องประชุมวังจันทร์
5. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	9 ส.ค.48 (13.00-16.30น.)	การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	ดร.สมรักษ์ พรหมมีเนตร และคณะ	3 ชม. 30 นาที	ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
6. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	15 ส.ค.48 (09.00-16.30น.)	การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ผอ.ปรีชา ชูเชิด อ.อุษา เสริมศรี	6ชม. 30 นาที	ห้องประชุมวังจันทร์ ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
7. ฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	16ส.ค.48 (09.00-16.30 น.)	การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	รศ.วิราพร พงษ์อาจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	6ชม. 30 นาที	ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม

2. การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้

ในการนำระบบการบริหารจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการนำหลักการของการบริหารจัดการคุณภาพ PDCA มาใช้โดยได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

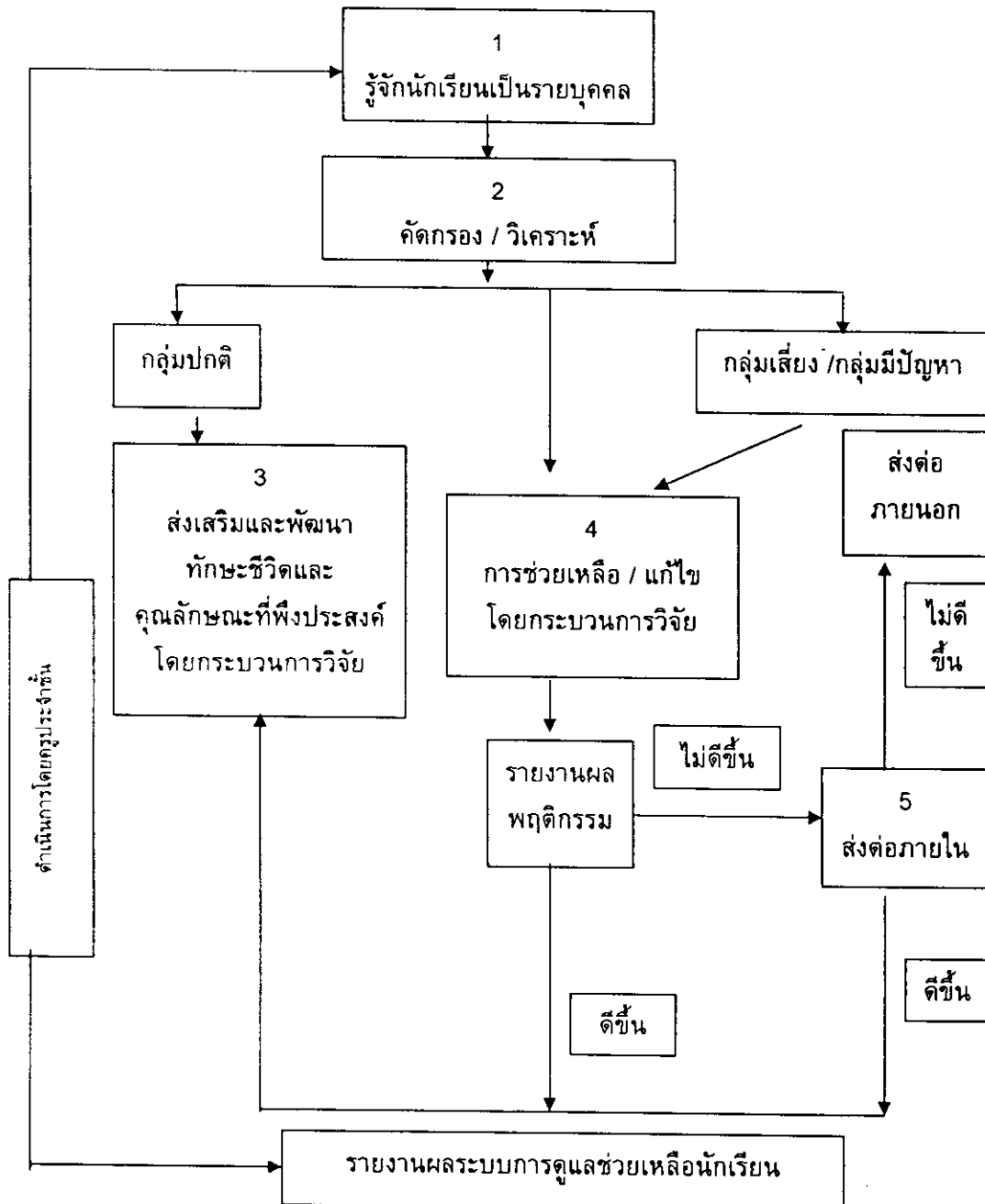
2.1 การวางแผน (Plan : P)

ผู้วิจัยได้ร่วมวางแผนการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในสถานศึกษา โดยการจัดประชุมคณะครู เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2548 ณ ห้องประชุมสถานศึกษา โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เวลา 09.00 - 12.00 น. ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่จะวางแผนในการดำเนินงาน ดังนี้

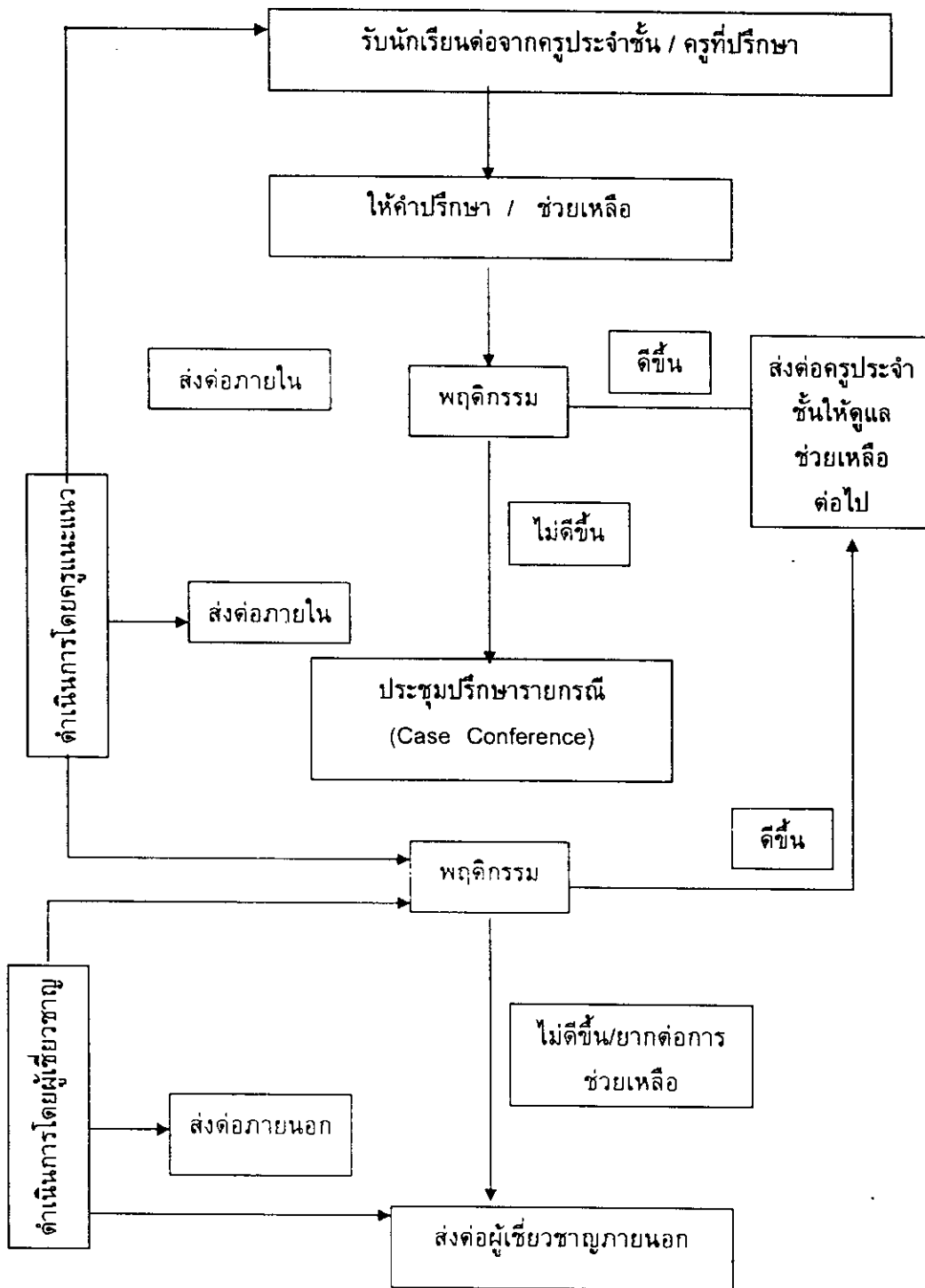
1. จุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน
2. ขั้นตอนการดำเนินงานและระยะเวลาในการดำเนินแต่ละขั้นตอน
3. เครื่องมือการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
4. กำหนดผู้รับผิดชอบ/คณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบติดตาม ผู้ทรงคุณวุฒิ/เชี่ยวชาญ บุคลากรที่จะมีส่วนร่วมสนับสนุนและนิเทศติดตาม
5. การจัดเตรียมสื่อ และปัจจัยสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do : D)

ในขั้นนี้ได้กำหนดให้คณะครูดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ในวันที่ 15 กันยายน 2548 ณ ห้องประชุมสถานศึกษาศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เวลา 9.00-12.00 น. ดังแผนภูมิที่ 7 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

แผนภูมิ 7 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

แผนภูมิ 8 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (การส่งต่อ) ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

จากแผนภูมิ 7 และ 8 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแผนภูมิกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (การส่งต่อนักเรียน) ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีดำเนินการดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูทุกคนได้ทำการศึกษาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล แต่ละด้านโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ คือระเบียบสะสม แบบแสดงผลการประเมิน จากแบบประเมิน แบบฝึกสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกงานธุรการประจำชั้น

1.1 ด้านการเรียน ครูได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ในแต่ละภาคเรียนของนักเรียนทุกคนโดยใช้เกณฑ์เฉลี่ย 50% การขาดเรียนเฉลี่ยในหนึ่งสัปดาห์ ทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสถานศึกษากำหนด ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ (NT) ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เกี่ยวกับเหตุผลในการเรียน เจตคติต่อการมาเรียน การเยี่ยมบ้าน แล้วสรุปเป็นระดับกลุ่มมีปัญหาและกลุ่มปกติ ซึ่งด้านการเรียนมีรายการย่อยทั้งสิ้น 4 รายการ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 รายการ อยู่ในเกณฑ์มีปัญหาและผนวกกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน

1.2 ด้านสุขภาพทางกาย ครูได้ทำการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพกาย 6 รายการ ดังนี้ การเจ็บป่วย โรคประจำตัว นำหนักผิดปกติ พิการทางกาย ปัญหาด้านสายตา และปัญหาการได้ยิน โดยใช้เครื่องมือจากระเบียบสะสม แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน การสังเกตและสัมภาษณ์ โดยมีเกณฑ์นักเรียนที่มีความบกพร่องตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปถือว่ามีความผิดปกติด้านสุขภาพกาย กรอกลงในแบบบันทึกด้านสุขภาพทางกายจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีปัญหาและกลุ่มปกติ

1.3 ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ครูได้ทำการเก็บข้อมูล 5 รายการดังนี้ อารมณ์ ความประพฤติ พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง บุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับเพื่อน สัมพันธภาพทางสังคม จากระเบียบสะสม บันทึกการเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์และการสังเกต บันทึกลงในแบบเก็บข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ความผิดปกติตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไปอยู่ในกลุ่มมีปัญหาอยู่นั้น อยู่ในกลุ่มปกติ

1.4 ด้านเศรษฐกิจ ครูได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจจากเครื่องมือ ดังนี้ระเบียบสะสม แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน จากโปรแกรมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การสัมภาษณ์และการสังเกตประมวลผลนักเรียนลงในแบบ 5 รายการ คือ รายได้ต่ำกว่า 1,500 บาทต่อเดือน พ่อหรือแม่ตกงาน มีภาระหนี้สิน ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน จากนั้นสรุปสภาพของนักเรียนทุกคน โดยใช้เกณฑ์ไม่ผ่าน 3 รายการขึ้นไปเป็นกลุ่มมีปัญหา

1.5 ด้านการคุ้มครองนักเรียน ครูได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการคุ้มครองโดยใช้เครื่องมือสำคัญคือแบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน และการสัมภาษณ์เป็นหลัก ส่วนระเบียบสะสมข้อมูลจากโปรแกรมนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นส่วนประกอบร่วมกับการสังเกตประมวลผลลงแบบบันทึกรายการ 8 รายการจากนั้นครูสรุปเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหาโดยยึดเกณฑ์นักเรียนมีปัญหา 4 ด้านขึ้นไปถือว่ามีปัญหา

2. การคัดกรองนักเรียน ครูทุกคนรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครอง จากแบบบันทึกข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้เกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนตั้งขึ้นเหมือนกัน ทั้งโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์ลงในกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา ดังนี้

กลุ่มปกติคือนักเรียนที่มีปัญหาไม่เกิน 3 ด้าน

กลุ่มมีปัญหาคือนักเรียนที่มีความผิดปกติตั้งแต่ 3 ด้านขึ้นไป

จากนั้นสรุปเป็นข้อมูลระดับชั้นเรียน ข้อมูลระดับโรงเรียนเพื่อให้เป็นภาพรวมระดับชั้นและระดับโรงเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูทุกคนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกคนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหาเพื่อมิให้เกิดปมด้อยด้านความรู้สึกและการปรับตัวโดยกำหนดเป็นกิจกรรมดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา

รายการ	ระดับชั้น							
	อนุบาล	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	
โฮมรูม	√	√	√	√	√	√	√	
จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	√	√	√	√	√	√	√	
อบรมประจำสัปดาห์	-	√	√	√	√	√	√	
เครือข่ายผู้ปกครอง	-	-	-	-	√	√	√	
ห้องเรียนทางเลือก	-	√	√	√	√	√	√	
ส่งเสริมความเป็นเลิศทางกีฬา	√	√	√	√	√	√	√	
ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ	√	√	√	√	√	√	√	

จากนั้นคณะครูทุกคนร่วมกันประชุมกลุ่มย่อย ในระหว่างการดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ เพื่อวางแผนปฏิบัติ ปฏิบัติ ปรับปรุง และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อปรับกิจกรรมตามความต้องการตลอดเวลา อาทิ ความต้องการด้านการทัศนศึกษาของนักเรียน ซึ่งผู้ปกครองได้เสนอให้โรงเรียนควรจัดทุกปี โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญห โดยใช้กระบวนการทางการวิจัย โดยครูทุกคนนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการคัดกรองมาดำเนินการวิเคราะห์และแปลผลโดยมุ่งเน้นกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาเป็นอันดับแรกคือมีความผิดปกติตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปจาก 5 รายการ ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนในการดูแลช่วยเหลือด่วน กำหนดเป็นกิจกรรมดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญห โดยใช้กระบวนการทางการวิจัย

สภาพปัญหา	กิจกรรมช่วยเหลือและแก้ไขปัญห					
	.เสริม หลักสูตร	ให้ คำปรึกษา	ซ่อม เสริม	เพื่อนช่วย เพื่อน	อบรมประจำ สัปดาห์	ศึกษา รายกรณี
ด้านการเรียน	√	√	√	√	√	√
ด้านสุขภาพกาย	√	√	-	√	√	√
ด้านสุขภาพจิตและ พฤติกรรม	√	√	√	√	√	√
ด้านเศรษฐกิจ	√	√	-	√	√	-
ด้านข้อมูลการคุ้มครอง	√	√	-	√	√	-

นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้กำหนดให้ครูทุกคนดำเนินการแก้ปัญหา ช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการทางการวิจัยอีกด้วย

5. การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนได้แต่งตั้งครูเพื่อทำหน้าที่ ครูแนะแนวแบ่งเป็น 2 ช่วงชั้นเพื่อสะดวกในการประสานงาน ติดตามการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาที่ 3 ได้แก่ นางสาววยทองสุก

ช่วงชั้นที่ 2 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ นางพุลศรี เรืองศรี ทั้งสองท่านทำหน้าที่ประสานความช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนจากครูประจำชั้นครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสานความช่วยเหลือจากภายนอกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเนินมะปราง
2. สมาคมผู้เสียสละจังหวัดพิษณุโลก
3. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2
5. โรงพยาบาลเนินมะปราง
6. สโมสรไลออนส์พิษณุโลก
7. สถานีอนามัยตำบลบ้านม่วง

ตาราง 6 แสดงการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือ

หน่วยงาน	การส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือ				
	ด้านการเรียน	สุขภาพกาย	สุขภาพจิตและพฤติกรรม	เศรษฐกิจ	การคุ้มครอง
1 อบต. บ้านมุง	√	√	√	√	√
2 สกอ.เนินมะปราง	√	-	√	-	√
3 สถานีอนามัยบ้านมุง	-	√	√	-	-
4 ร.พ. เนินมะปราง	√	√	√	-	√
5 สนง.เขตพื้นที่การศึกษา	√	√	√	√	√
6 สนง.แรงงานและสวัสดิการสังคม	√	-	-	√	√
7 สโมสรไลออนส์พิษณุโลก	√	√	-	√	√
8 สมาคมผู้เสียสละพิษณุโลก	√	-	-	√	√

โรงเรียนได้ส่งต่อนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาศัยข้อมูลสารสนเทศจากการคัดกรอง ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เก็บข้อมูลนักเรียนเชิงคุณภาพ ดังนั้น การประชุมกลุ่มย่อยผู้ปกครอง กลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านทำให้มีข้อมูลตัดสินใจเพื่อการส่งต่อภายนอก เช่น ทุนการศึกษา เบี้ยยังชีพสำหรับผู้ปกครองที่ติดเชื้อโรคมุมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) การดูแลทางด้านร่างกายนักเรียนที่ติดเชื้อโรคมุมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) การแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย ผู้ปกครองไม่ส่งเข้าเรียน การตกซ้ำชั้นและมีอายุในระดับชั้นมาก การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายสำหรับนักเรียนพิการ ความปลอดภัยจากภาวะการถูกคุกคามทางเพศกับการอยู่กับญาติหรือกับผู้ไม่ใช่ญาติ

การส่งต่อภายในโรงเรียน ดำเนินการได้เฉพาะด้านการเรียน การปรับทัศนคติและพฤติกรรมต่อการมาเรียน การให้คำปรึกษาการดูแลสุขภาพ สุขภาพจิตเบื้องต้น การส่งเสริมการมีรายได้ และการสอดส่องดูแลความปลอดภัยนักเรียนเพื่อลดความเสี่ยงต่าง ๆ

การส่งต่อภายนอกโรงเรียนจะส่งข้อมูลสารสนเทศจากการคัดกรองให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข

2.3 การประเมินผลการดำเนินงาน (Check : C)

ผู้วิจัยได้สร้างระบบการติดตามประเมินการดำเนินงานดังนี้

2.3.1 การนิเทศติดตามประเมินผลภายในดำเนินการโดยผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีได้ทำการประเมินตนเอง และการประเมินโดยผู้ร่วมงาน และให้นักเรียนประเมินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิธีตรวจผลการดำเนินงาน รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขโดยใช้กระบวนการทางการวิจัย การส่งต่อการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและการศึกษารายกรณี

2.3.2 การนิเทศติดตามประเมินผลจากภายนอก ดำเนินการโดยศึกษานิเทศก์และเจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาจากเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย และ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ

2.4 ปรับปรุงแก้ไข (Action : A)

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ผลการประเมินตามขั้นตอน 3.2.3 มาเป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานโดยผู้วิจัยได้จัดประชุมหารือกับคณะครู ภายหลังจากดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน

3. ประเมินผลระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้คือการประเมินระบบการบริหารจัดการด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้วิจัยกำหนดให้มีการประเมินผล 2 ระยะ คือ

3.1 การประเมินผลระหว่างดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการระหว่างการนำระบบไปใช้ดังนี้

3.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากการดำเนินงานตามขั้นตอนการนำระบบไปใช้ ประกอบด้วย เครื่องมือในการเก็บสารสนเทศ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และแก้ไข โดยกระบวนการวิจัย การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การศึกษารายกรณี ข้อมูลสารสนเทศการส่งต่อความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.2 การประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ครูมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

3. การบริหารจัดการกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลรายงานผลการพัฒนา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. ผู้ปกครอง / ชุมชนให้ความร่วมมือเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. มีสื่อเครื่องมือที่ใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับพัฒนาแก้ปัญหา ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ กลุ่มครูผู้สอน เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษาวิเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน ดังตาราง 7

ตาราง 7 การประเมินผลระหว่างดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ผู้ประเมิน	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	ระยะเวลาในการประเมิน	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. การทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	แบบทดสอบ	ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ให้ครูทุกคนทำแบบทดสอบ	8 ส.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. t-test
2. เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	แบบทดสอบ	ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ให้ครูทุกคนทำแบบทดสอบ	8 ส.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. t-test
3. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	แบบทดสอบ	ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ให้ครูทุกคนทำแบบทดสอบ	9 ส.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. t-test
4. การวิจัยในชั้นเรียน	แบบทดสอบ	ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ให้ครูทุกคนทำแบบทดสอบ	16 ส.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. t-test
5. ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2. ผู้บริหารโรงเรียน	ให้ครูทุกคนทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	9 ส.ค. 48 และ 15 ส.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. วิเคราะห์เนื้อหา
6. การนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แบบประเมินการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2. ผู้บริหารโรงเรียน	1. ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. สันทนากลุ่มวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ครั้งที่ 1 13-15 ก.ย. 48 ครั้งที่ 2 15-18 พ.ย. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. วิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการ
7. การปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน	แบบประเมินการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู	ประเมินโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	1. ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมการปฏิบัติงานวิจัยในโรงเรียน 2. ประชุมวิพากษ์การปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน	ครั้งที่ 1 25 พ.ย. 48 ครั้งที่ 2 20 ธ.ค. 48	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ค่า S.D 3. วิเคราะห์เนื้อหา

3.2 การประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีกำหนดการประเมิน 2 วิธีการ ดังนี้

3.2.1 การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ประเมินแบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด จำนวน 2 ฉบับ รายละเอียดตามตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 การประเมินผลระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ประเมิน การประเมิน	เครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	ผู้ประเมิน	วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	ระยะเวลา ในการประเมิน	การวิเคราะห์ ข้อมูล
ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	1. แบบประเมินระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ฉบับที่ 1	1. ครูผู้สอน 2. กรรมการ สถานศึกษาชั้น พื้นฐาน 3. ผู้ปกครอง 4. สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา พิษณุโลกเขต 2 5. องค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านม่วง	1. ให้ตอบแบบประเมิน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2. สทนากลุ่ม 3. เปรียบเทียบผลก่อนและ หลังการพัฒนา	ครั้งที่ 1 8-15 ธ.ค. 48 ครั้งที่ 2 1-2 มี.ค. 49	1. ค่าเฉลี่ย (X) 2. ค่า S.D 3. วิเคราะห์เนื้อหา
	2. แบบประเมินระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ฉบับที่ 2	1. ครูผู้สอน 2. ผู้ปกครอง 3. นักเรียน	1. ให้ตอบแบบประเมิน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2. สทนากลุ่ม 3. เปรียบเทียบผลก่อนและ หลังการพัฒนา	ครั้งที่ 1 8-15 ธ.ค. 48 ครั้งที่ 2 1-2 มี.ค. 49	1. ค่าเฉลี่ย (X) 2. ค่า S.D 3. วิเคราะห์เนื้อหา

เกณฑ์การประเมิน แบบประเมินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ความหมายของระดับคุณภาพสำหรับแบบประเมิน 5 ฉบับ ดังนี้

มาก มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่
ในระดับมาก

ปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่
ในระดับปานกลาง

น้อย มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่
ในระดับน้อย

การแปลความหมายของระดับคุณภาพ

ระดับคะแนน	1.00 – 1.49	ระดับคุณภาพน้อย
ระดับคะแนน	1.50 – 2.49	ระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	2.50 – 3.00	ระดับมาก

3.2.2 จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาชิกองค์การส่วนตำบลบ้านม่วง เจ้าหน้าที่กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในวันที่ 1 มีนาคม 2549 เวลา 9.00 – 15.30 น. ณ ห้องประชุม โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี และสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของครู ในวันที่ 2 มีนาคม 2549 เวลา 9.00 – 16.00 น. ณ ห้องสิริราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตามประเด็นต่อไปนี้

1. บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  2. โรงเรียนวางระบบและดำเนินงานตามระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  3. ระบบการดูแลนักเรียนสามารถบูรณาการเข้ากับภารกิจของสถานศึกษาได้
  4. สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย
  5. มีสารสนเทศประกอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
  6. สามารถพัฒนาช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งต่อนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  7. มีระบบการกำกับนิเทศติดตามตรวจสอบและประเมินอย่างเป็นระบบ
  8. สามารถสรุปรายงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม
- จากประเมินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดสรุปเป็นมติร่วมกัน ดังนี้
- เป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
- ไม่เป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ชั้นศึกษาสภาพปัญหา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการสนทนากลุ่ม

(Focus Group) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูล แบบเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ของโรงเรียน แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย

2. **ชั้นพัฒนาครู** ใช้เครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยในชั้นเรียนก่อน และหลังการอบรมและใช้แบบสอบถามปลายเปิด ด้านความต้องการในการพัฒนา

3. **ชั้นดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน** รวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือนิเทศระหว่งการดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนของครู ประเด็นการนิเทศ ดังนี้

3.1 เครื่องมือการรู้จักนักเรียน ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การเขียนอัตชีวประวัติ ระเบียบสะสม แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบบันทึกสุขภาพ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แฟ้มสะสมงาน

3.2 เครื่องมือการคัดกรองนักเรียน ได้แก่ แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลตามเกณฑ์การคัดกรอง 5 ด้าน คือด้าน การเรียน ด้านร่างกาย ด้านสุขภาพจิต และพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความคุ้มครอง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มมีปัญหา

3.3 เครื่องมือการส่งเสริมพัฒนา ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการของนักเรียน แบบรายงานผล และแบบสรุปการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน แบบประเมิน การจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบบันทึกและรายงานโครงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

3.4 เครื่องมือการป้องกัน และแก้ปัญหา ได้แก่ แบบบันทึกการให้คำปรึกษา บันทึกการติดตามดูแลนักเรียน รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน

3.5 เครื่องมือการส่งต่อ ได้แก่ แบบบันทึกการส่งต่อภายใน แบบรายงาน แจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก และแบบติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียน

4. **ชั้นประเมินระบบ** ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างการดำเนินการและสิ้นสุดการดำเนินการ คือ การประเมินผลที่เกิดกับนักเรียน แบบประเมินระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู (นิเทศ) แบบประเมินการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนและประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

1. **ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** คือ รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี รายงานการประเมินภายนอก (สมศ.) ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประชุมผู้ปกครองประจำปี เอกสารและงานวิจัยด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. กำหนดประเด็นคำถามจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามประเด็นการประเมินระหว่างการค้าเนินการและประเมินระบบเมื่อเสร็จสิ้น ประเด็นการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. สร้างเครื่องมือ ตามประเด็นคำถาม เป็น 2 ส่วน คือ เชิงปริมาณกำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า และเชิงคุณภาพเป็นคำถามปลายเปิด ทั้งประเมินระหว่างการค้าเนินการและเสร็จสิ้นการค้าเนินการ

4. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิวัฒน์ ชาญวิชัย และ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

5. ปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผล
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยขอเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาความต้องการในการพัฒนาการจัดการศึกษา
- ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาคณาจารย์
- ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตอนที่ 5 ผลการนิเทศติดตามประเมินผล
- ตอนที่ 6 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำหรับรายละเอียดของผลการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาความต้องการในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3

บ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เปิดทำการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเนื้อที่ 12 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา มีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 บ้านใหม่สามัคคี และหมู่ที่ 8 บ้านทุ่งพระ

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะ มีบ้านเรือนล้อมรอบ มีประชากรประมาณ 1,350 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ วัด บ้านเรือน อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม (ทำสวน ทำไร่) เนื่องจาก พื้นที่เหมาะกับการทำสวน และทำไร่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือ ลิงลม นางดั่ง

ผู้ปกครอง	ร้อยละ 95	จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
	ร้อยละ 52	ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
	ร้อยละ 46	ประกอบอาชีพรับจ้าง
	ร้อยละ 100	นับถือศาสนาพุทธ

โรงเรียนอยู่ใกล้วัดบ้านใหม่สามัคคีธรรม ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสอย่างดี และบริเวณโรงเรียนมีบ้านเรือนของประชาชนโดยรอบได้รับการดูแลอย่างดีจากชุมชน

1.1 ข้อมูลด้านบุคลากร

ปัจจุบันผู้บริหาร คือ นายกมล สุมาลา เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตั้งแต่ 7 เมษายน 2541 จนถึงปัจจุบัน ปีการศึกษา 2548 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนจำนวน 190 คน ข้าราชการ 9 คน ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้สอน(ข้าราชการ) 7 คน พนักงานราชการ 1 คน นักการภารโรง (ลูกจ้างชั่วคราว) 1 คน ผู้ดูแลเด็กอนุบาล 3 ขวบ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง ดังรายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนครูจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	อายุ (ปี)	วุฒิการศึกษา	ประสบการณ์ การทำงาน (ปี)
1	นายกมล สุมาลา	ชาย	42	ปริญญาโท/จิตวิทยา	18
2	นายปรีชา อิ่มแดง	ชาย	48	ปริญญาตรี/อุตสาหกรรม	24
3	นางพุลศรี เรืองศรี	หญิง	43	ปริญญาตรี/สังคม	20
4	นางสุกัญญา จักรแก้ว	หญิง	30	ปริญญาตรี/ภาษาไทย	5
5	นางสำรวย ทองสุข	หญิง	50	ปริญญาตรี/ปฐมวัย	30
6	นางสังวาลย์ คำยอด	หญิง	47	ปริญญาตรี/ประถม	24
7	นายมนัส เจริญลาภ	ชาย	44	ปริญญาตรี/สังคม	23
8	นางสาวรัตนา คำสวัสดิ์	หญิง	31	ปริญญาตรี/อังกฤษ	2
9	นางเพ็ญพรรณ ดวงสุรินทร์	หญิง	31	ปริญญาตรี/ปฐมวัย	7
	เฉลี่ย		40		17

ที่มา : แผนปฏิบัติราชการประจำปี โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 9 แสดงว่าโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีข้าราชการครูทั้งสิ้น 9 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 6 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 8 คน อายุเฉลี่ยของครู 40 ปี ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีประสบการณ์การสอนเฉลี่ย 17 ปี ครูวิชาเอกที่ไม่มีคือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และดนตรีนาฏศิลป์ แสดงว่า ครูยังมีประสบการณ์การสอนไม่มาก และโรงเรียนยังขาดครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นวิชาหลักสำคัญ

1.2 ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา 2548

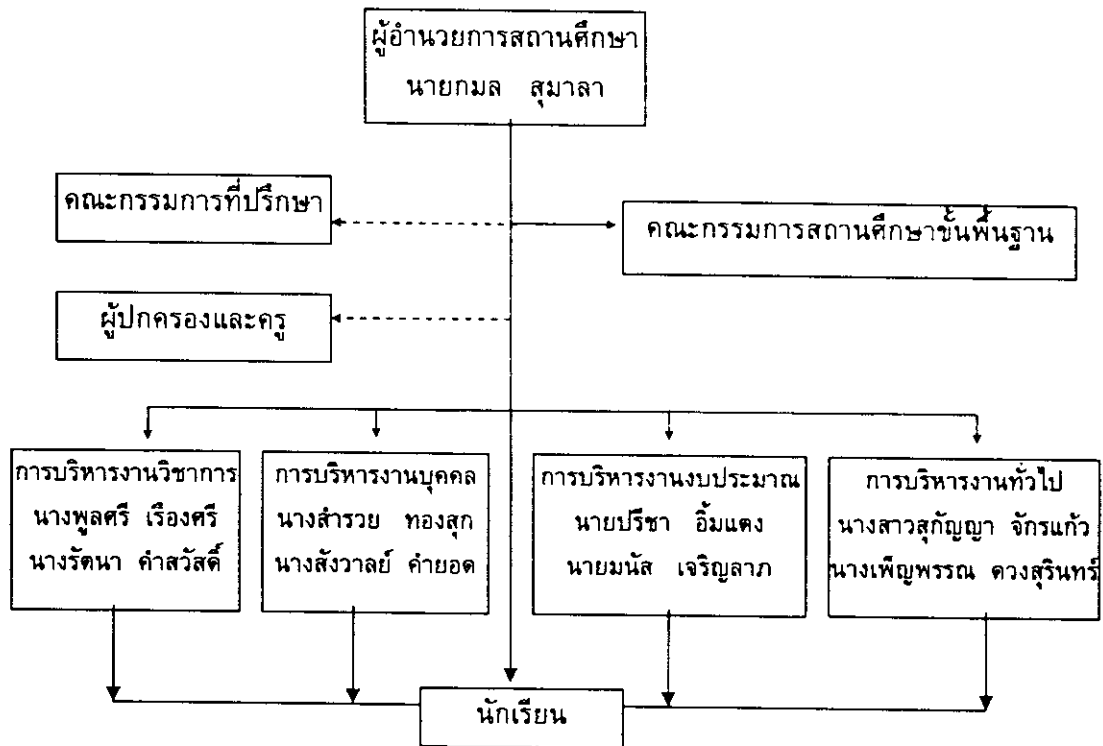
ตาราง 10 จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

ชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		รวมจำนวนนักเรียน
		ชาย	หญิง	
ชั้นอนุบาลปีที่ 1	1	10	10	20
ชั้นอนุบาลปีที่ 2	1	17	15	32
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	9	12	21
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	8	11	19
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	8	11	19
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	14	9	23
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	14	4	18
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	20	16	36
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	8	13	21
รวมทั้งสิ้น	8	100	90	190

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 10 แสดงว่าโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปีการศึกษา 2548 ทั้งสิ้น 190 คน จัดเป็นโรงเรียนขนาดกลางตามเกณฑ์ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อพิจารณาตามระดับการจัดการศึกษาพบว่านักเรียน ระดับปฐมวัย มีจำนวน 52 คน ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 138 คน การจัดชั้นเรียนมีจำนวน 8 ชั้นๆ ละ 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 8 ห้องเรียน นอกจากนี้ในแต่ละชั้น มีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยห้องละ 24 คน ดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปกติไม่น้อยและไม่มากเกินไปเมื่อเทียบอัตราส่วน ครู:นักเรียน ได้ 1 : 21 แสดงว่ามีจำนวนครูเพียงพอตามเกณฑ์ไม่ขาดแคลนครู (เกณฑ์ สพฐ. เท่ากับ 1 : 25) แต่เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก.ค. ยังต่ำกว่าเกณฑ์ ก.ค 2 คน

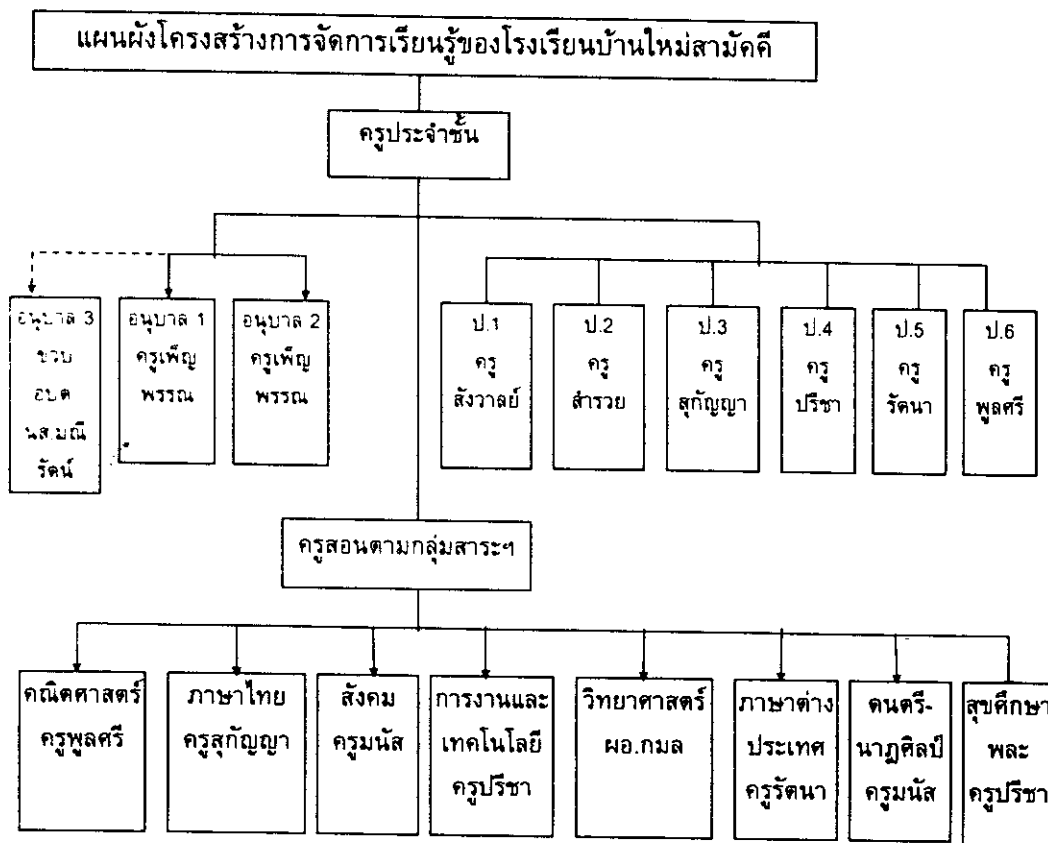
1.3 โครงสร้างของการบริหารโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จัดแบ่งงานบริหาร ออกเป็น 4 งาน ดังนี้

แผนภูมิ 9 แผนผังโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

จากแผนภูมิ 9 พบว่าการบริหารของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี แบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ บริหารงานบุคคล งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไป

นอกจากนี้โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ยังได้จัดแบ่งงานด้านการจัดการเรียนรู้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ในระดับอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 สอนโดยครูประจำชั้น ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 จะมีครูประจำวิชา และจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังในแผนภูมิที่ 10

แผนภูมิ 10 แผนผังโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

จากแผนภูมิ 10 พบว่าการจัดชั้นเรียนกำหนดเป็น 8 ชั้น โดยแยกอนุบาล 1 และ 2 โดยครูผู้สอน 1 คน โดยมีครูที่เลี้ยง อบรม บ้านมุง ช่วยดูแลส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ครูประจำชั้นสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ผู้สอนเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4 เกียรติคุณ และเกียรติประวัติของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เคยได้รับรางวัลหลายประเภท โดยแบ่งเป็นประเภทผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และสถานศึกษา ดังนี้

1.4.1 ประเภทสถานศึกษา

1. โรงเรียนต้นแบบการศึกษาคุณภาพ เขตการศึกษา 7 พ.ศ.2544
2. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่น ระดับจังหวัด พ.ศ.2544
3. ผ่านเกณฑ์การศึกษาเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ประจำปีการศึกษา 2547

1.4.2 ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา

1. ข้าราชการตัวอย่างของกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2542 จากกระทรวงศึกษาธิการ
2. บุคคลที่กระทำความดี ปฏิบัติคุณธรรมตามพระราชดำรัส ปี 2543 จากสวช.
3. ผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่นของคุรุสภาระดับเขต ปี 2544
4. เครื่องหมายคุรุสจดีของคุรุสภา ปี พ.ศ.2546

1.4.3 ประเภทครูผู้สอน

1. โครงการ Teacher Award สาขาภาษาไทย สังคม การศึกษาพิเศษ สิ่งแวดล้อม ประจำปี 2544
2. ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ดีเด่น ของ สสวท.
3. ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานส่งเสริมสุขภาพนักเรียนดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2546

1.4.4 ประเภทนักเรียน

1. ชนะเลิศการอ่านทำนองเสนาะระดับเขตพื้นที่การศึกษา
2. ชนะเลิศการแข่งขันทักษะสิ่งประดิษฐ์ การประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของใช้ ปี 2545
3. ชนะเลิศการแข่งขันการวาดภาพระดับจังหวัด ปี 2546
4. ชนะเลิศการแข่งขันกีฬานักเรียนประเภทวอลเลย์บอล ฟุตบอล เปตอง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2547

1.5 โครงสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จัดสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โรงเรียนได้จัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลาดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 โครงสร้างสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

ระดับ ชั้น	เวลาเรียน									รวม
	ภาษา ไทย	คณิต	วิทย์	สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	สุขศึกษา และ พลศึกษา	ศิลปะ	การงาน อาชีพและ เทคโนโลยี	ภาษา ต่างประเทศ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	
ป.1	220	200	80	80	80	40	80	40	200	1,020
ป.2	220	200	80	80	80	40	80	40	200	1,020
ป.3	200	200	80	80	80	40	80	40	200	1,000
ป.4	160	160	120	80	80	40	80	80	200	1,000
ป.5	160	160	120	80	80	40	80	80	200	1,000
ป.6	160	160	120	80	80	40	80	80	200	1,000
รวม	1,120	1,080	600	480	480	240	480	360	1,200	6,040

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนมากกว่าหลักสูตรกำหนด คือ 800 ชั่วโมง โดยให้ความสำคัญกับสาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.6 แหล่งการเรียนรู้และการใช้

นับแต่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2519 โรงเรียนมีการพัฒนามาโดยตลอด ปัจจุบันโรงเรียนมีอาคาร 2 หลัง อาคารประกอบหลัง รวมห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้อง ห้องปฏิบัติการพิเศษต่าง ๆ 3 ห้อง ได้แก่ ห้องวิทยาศาสตร์ 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ห้องคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง จำนวน 20 เครื่อง

ส่วนห้องสมุดมีขนาด 24 ตารางเมตร (คิดเป็นประมาณ 1 ห้องเรียน) มีหนังสือทั้งหมด 1,500 เล่ม จำแนก 10 ประเภท สถิติการใช้ห้องสมุดของนักเรียนสูงสุดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 97.25 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ต่ำสุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 37.85 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

โรงเรียนมีการติดตั้งอินเตอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้าของนักเรียน จำนวน 20 เครื่อง มีนักเรียนมาใช้บริการอินเตอร์เน็ต 20 คน/วัน และโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอน 21 เครื่อง คิดเป็นสัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อเครื่อง เท่ากับ 1 เครื่องต่อนักเรียน 8.9 คน นอกจากห้องสมุดแล้วโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนี้

ตาราง 12 แหล่งเรียนรู้ ภายในและภายนอกโรงเรียน

แหล่งเรียนรู้ภายใน	สถิติการใช้	แหล่งเรียนรู้ภายนอก	สถิติการใช้
ชื่อแหล่งเรียนรู้	จำนวนครั้ง / ปี	ชื่อแหล่งเรียนรู้	จำนวนครั้ง / ปี
1. ห้องปฏิบัติการทางภาษา	120	1. วัด	10
2. ห้องคอมพิวเตอร์	130	2. อุทยานทุ่งแสงหลวง	1
3. ห้องวิทยาศาสตร์	90	3. สวนสัมมนาเดี่ยว	10
4. ห้องดนตรีไทย	60	4. นาข้าวชาวบ้าน	5
		5. สวนมะม่วงชาวบ้าน	6

1.7 วิธีการบริหารจัดการ

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

1. กลุ่มงานบริหารงานวิชาการ
2. กลุ่มงานบริหารงานบุคคล
3. กลุ่มงานบริหารงบประมาณ
4. กลุ่มงานบริหารทั่วไป

บริหารยึดหลักการบริหารและเทคนิคการบริหารแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีส่วนร่วมโดยกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายไว้ ดังนี้

ปรัชญาการจัดการศึกษา

โรงเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่หลักสูตรกำหนด นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน รักผิดชอบ เสียสละ มีความซื่อสัตย์ รักความเป็นไทยเห็นคุณค่าซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัวตลอดจนสามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

ภายในปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับตามสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้คู่คุณธรรม สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. จัดทำสำมะโนนักเรียน
2. โรงเรียนจัดการศึกษาให้ทุกกลุ่มในเขตบริการ
3. ประสานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเขตบริการ ติดตาม ส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุนคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
4. จัดทำพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
6. ส่งเสริมกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
7. พัฒนาระบบการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
8. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. พัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
10. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้
11. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ
12. พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ
13. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน
2. ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาทำงานได้ร้อยละ 80
3. โรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
4. โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
5. โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ
6. บุคลากรได้รับการพัฒนาสู่มืออาชีพและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ผลการดำเนินงาน / โครงการในรอบปี

ในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547) โรงเรียนประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงผลการดำเนินงาน/โครงการในรอบปีที่ประสบความสำเร็จ

ชื่อโครงการ	ผลที่ได้รับ
1. โครงการประกันสิทธิและโอกาส	- นักเรียนทุกกลุ่มได้เข้าเรียนครบ 100% - นักเรียนจบ ป.6 100% ศึกษาต่อ ม.1 100%
2. โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ระบบประกันคุณภาพ)	- ร.ร.ปรับปรุงหลักสูตรได้สอดคล้องกับสภาพจริง - ร.ร. มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง
3. โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	- ร.ร. มีระบบส่งเสริมสุขภาพนักเรียนที่มี ประสิทธิภาพ

ส่วนโครงการที่ปรับปรุงแก้ไข มีดังนี้

ตาราง 14 แสดงผลการดำเนินงาน/โครงการในรอบปีที่ปรับปรุงแก้ไข

ชื่อโครงการ	สาเหตุที่ไม่บรรลุผล
1. โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดการศึกษา	- ระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ - ระบบการประเมินผลการปฏิบัติตามโครงการ ไม่สมบูรณ์
2. โครงการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	- โรงเรียน คณะครู ผู้ปกครองและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมีความตระหนักน้อยที่จะช่วยเหลือ นักเรียนทุกคนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในระบบประกันคุณภาพ	- คณะครูไม่สามารถจัดทำวิจัยเพื่อการแก้ปัญหา นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สภาพของชุมชนและครอบครัวของนักเรียน

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีมีประชากรประมาณ 1,350 คน ประชากรร้อยละ 90 มีอาชีพทำนา ทำไร่ รับจ้าง นับถือศาสนาพุทธ ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยชุมชนและวัดให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียน จัดหาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านงานอาชีพ จัดหาเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์เพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สภาพครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีสาเหตุจากการหย่าร้าง การเสียชีวิตของบิดาหรือมารดา นักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า เนื่องจากบิดามารดา ได้เข้าไปทำงานทำต่างจังหวัด (โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี, 2548)

3. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ รายงานการประเมินตนเอง รายงานการประเมินภายนอกของ สมศ. ผลการสอบปลายภาคและปลายปี ผลการประเมินระดับชาติ (NT) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเอกสารอื่นๆ ตลอดจนการสนทนากลุ่มย่อยกับคณะครูผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่ามีสภาพปัญหา ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านนักเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 15 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	รวมเฉลี่ย
คะแนนเต็ม	30	30	30	-
$\bar{X}$	11.75	12.95	14.55	13.08
S.D.	3.91	4.07	6.40	-
$\bar{X}$ %	39.17	43.17	48.50	43.61

จากตาราง 15 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 พบว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกรายวิชาเมื่อเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยต่ำสุด ร้อยละ 39.17 คะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 รายวิชา ร้อยละ 43.61 แสดงว่าความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนทุกวิชาอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน

ตาราง 16 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	ภาษาอังกฤษ
คะแนนเต็ม	40	40	40	40
$\bar{X}$	17.78	17.81	18.78	13.57
S.D	4.71	6.02	4.71	4.21
$\bar{X}$ %	44.46	44.53	46.96	33.92

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 16 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 พบว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกรายวิชาเมื่อเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 พบว่าความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำกว่ามากที่สุด ($\bar{X}$ % เท่ากับ 33.92)

นอกจากนี้จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ขาดทักษะในการอ่าน การเขียน และการสรุปใจความของเนื้อหา ควรได้รับการพัฒนาในเรื่องการใฝ่รู้

ใฝ่เรียน ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และการรับฟังข้อมูลข่าวสารต่างๆ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์หาเหตุผล คิด สังเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเขียนของผู้เรียน ในภาพรวมของโรงเรียนยังต่ำ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 10 - 11 มีนาคม 2548 ที่มีผู้กล่าวถึงปัญหาของนักเรียนไว้ว่า

“เด็กส่วนใหญ่อ่อนวิชา ภาษาอังกฤษและภาษาไทย” (ครู)

“นักเรียนยังอ่านหนังสือไม่คล่อง ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์” (ครู)

จากการศึกษารายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2547 ในมาตรฐานที่ 4, 5 พบว่ารายละเอียดในแต่ละตัวบ่งชี้บางตัวอยู่ในระดับพอใช้ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร

สรุปได้ว่า สภาพและปัญหานักเรียนจากการรายงานผลการรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี จากการศึกษาผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) รายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ประจำปี 2547 และผลการสนทนากลุ่ม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับต่ำทั้งช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2

3.2 ปัญหาด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียน

จากรายงานการประเมินภายนอกของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปีการศึกษา 2547 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่ารายละเอียดในแต่ละตัว บ่งชี้บางตัวอยู่ในระดับพอใช้ ข้อเสนอแนะจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบตัวเอง พัฒนาตัวเอง แนะนำผู้อื่นได้โดยจัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนมี กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี พบว่า บางตัวบ่งชี้ควรพัฒนาให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการปลูกฝังสุขนิสัยที่ถูกต้อง การดูแลร่างกายตนเอง การรักษาสุขภาพจิตและการแก้ปัญหาของตนเองได้ในภาพรวมนักเรียนยังมี ปัญหาด้านพฤติกรรม อาทิ ขาดความดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ พฤติกรรมก้าวร้าว เจ็บขริมไม่ กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ จัดการระดับปัญหาของตนเองไม่ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ขี้ขลาดขี้มึนเจ็บขริมมากเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาก” (ครู)

“เบียร์ไปชกต่อยกับเพื่อนหน้าโรงเรียน” (ผู้ปกครอง)

“ครูช่วยสอนด้วยมันขอแต่เงินไม่ช่วยทำงานฉันลำบาก” (ผู้ปกครอง)

“ปัญหาที่พบมากได้แก่ นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัยทั้งต่อตนเอง และสังคม นักเรียนมักขาดเรียนบ่อย ไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่กล้าแสดงออก เจ็บขริม ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนในชั่วโมงเรียน ไม่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้” (ครู)

“มีเด็กนักเรียนขาดเรียนบ้างมาสายบ้าง ที่ขาดประจำก็มี ขาดบ้างก็มี เนื่องจาก ไม่อยากมาโรงเรียนบ้าง ต้องดูแลครอบครัวบ้าง ต้องหุงข้าว หาข้าวให้ผู้ปกครองกินบ้าง บ้างก็ อยู่บ้านเฉยๆ” (ผู้ปกครอง)

“นักเรียนไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร มีพฤติกรรมค่อนข้างก้าวร้าว” (ครู)

นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 มีปัญหาด้านการปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่น และ ประพฤติตนในทางชู้สาว ดังคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ว่า

“นักเรียน ป.5 - ป.6 ยังมีปัญหาเรื่องปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะด้านอารมณ์และความประพฤติ เช่น หนีเที่ยว แสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมเมื่อถูกดักเตือน” (ครู)

“เด็ก ป.5 - ป.6 มีปัญหาหนีตามผู้ชาย ประมาณ 2 - 3 คน ไม่อยากเรียน อยาก แต่งงาน ก็เลยเรียนไม่จบ” (ครู)

สรุปได้ว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนในภาพรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดน้ำใจ ขาดความรับผิดชอบ แก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ได้ ขาดวินัยในตนเอง ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความคิดสร้างสรรค์ การศึกษาค้นคว้า และกล้าแสดงออก อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงให้สูงขึ้นในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 ปัญหาด้านสภาพครอบครัวและชุมชน

ตาราง 17 สถานภาพทางครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน

สถานภาพทางครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง		
1.1 ระดับชั้นประถมศึกษา	180	95
1.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษา	10	5
1.3 ระดับอนุมัติปริญญา	-	-
1.4 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	5
2. อาชีพของผู้ปกครอง		
2.1 เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่	98	52
2.2 ลูกจ้าง / รับจ้างทั่วไป	87	46
2.3 ค้าขาย	5	2
2.4 รับราชการ	-	-
3. สถานภาพการสมรสของบิดามารดา		
3.1 บิดา มารดา ยังมีชีวิตและอยู่ร่วมกัน	72	38
3.2 บิดา และ / หรือ มารดาเสียชีวิต	16	8
3.3 บิดา มารดา หย่าร้าง	102	54
4. การพักอาศัยของนักเรียนระหว่างที่เรียน		
4.1 นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือบิดาหรือมารดา	80	42
4.2 นักเรียนอาศัยอยู่กับปู่ย่าหรือตายาย	92	49
4.3 นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติที่มีปู่ย่า หรือตายาย	16	8
4.4 นักเรียนอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ	2	1
5. ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว / รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี		
5.1 150,000 – 200,000 บาทขึ้นไป	10	5
5.2 50,000 – 150,000 บาท	43	23
5.3 ต่ำกว่า 50,000 บาท	137	72

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 17 แสดงว่าสถานภาพทางครอบครัวของนักเรียนด้านวุฒิการศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมทำนา ทำไร่ บิดา มารดา ของนักเรียนส่วนใหญ่หย่าร้าง ร้อยละ 54 บิดา และหรือ มารดา เสียชีวิต ร้อยละ 8 บิดา มารดา ยังมีชีวิตและอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 38 การพักอาศัยระหว่างที่เรียน นักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่า หรือตายาย ร้อยละ 49 และยังมีนักเรียนอีก ร้อยละ 9 ที่อาศัยอยู่กับญาติและไม่ใช้ญาติ

ผลการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาให้กับลูก ไม่มีความรู้ที่จะสอนลูก หลังจากเลิกเรียนแล้วผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะทิ้งลูกไว้เพียงลำพัง ช่วงค่ำจึงจะกลับจากสวน ไร่ นา นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังมีความคิดและรู้สึกว่าการสอนดีแล้ว และมักจะกล่าวว่าไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนลูก เนื่องจากต้องทำมาหากินเพราะยากจน

เนื่องจากบิดา มารดา ส่วนใหญ่ออกไปทำงานต่างจังหวัด โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ตลอดจนในตัวเมือง จึงต้องอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ได้แก่ ปู่ ย่า หรือ ตายาย และญาติพี่น้องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 72 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สภาพและปัญหาครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์มีสาเหตุจากการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก มีการเสียชีวิตของบิดาหรือมารดา นักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย ลุงป้าหน้าอา หรือญาติ ๆ เนื่องจากบิดามารดาได้เข้าไปทำงานในเมืองหรือต่างจังหวัด ทำให้ขาดผู้ปกครองที่จะดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่น ไม่สนใจการเรียน และกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด อาทิ กิจกรรมวันแม่ วันเด็ก การประชุมผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญ เพื่อพัฒนาทักษะทางพฤติกรรมและความรับผิดชอบต่าง ๆ และไม่สนใจการบ้านที่ครูมอบหมายกิจกรรมที่ต้องร่วมมือระหว่างโรงเรียนและบ้านถึงผลการสนทนากลุ่มจากผู้ปกครอง และครูที่กล่าวว่า

“ไม่รู้จะทำอย่างไร เลี้ยงตามมีตามเกิดไม่รู้พ่อแม่ไปไหนกันหมด” (ผู้ปกครอง)

“นักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับ ปู่ – ย่า ตา – ยาย และญาติพี่น้อง ส่วนบิดา – มารดา ไปทำงานต่างจังหวัด บางคนมีคุณภาพชีวิตไม่ดีนัก ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต อาทิ เครื่องอุปโภค บริโภค ขาดความรักความอบอุ่น เมื่อมีปัญหาไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างทันท่วงที” (ครู)

“ยากจน อยู่กับ ตา-ยาย ปู่-ย่า พ่อแม่หย่าร้างกัน ขาดผู้นำครอบครัว ดูแลกันเอง 2 พี่น้อง”(ผู้ปกครอง)

“เด็กมีปัญหาครอบครัวหย่าร้างอยู่กับลุงตาบอดนำสงสารอยู่ ป.2 ต้องทำกับข้าวเอง” (ครู)

“เด็กนักเรียนบางคนเรียนอ่อน และไม่มีผู้ปกครองช่วยสอนการบ้าน ผู้ปกครองสอนหนังสือไม่เป็น ไม่มีเวลาสอนการบ้าน”(ครู)

“อีกปัญหาหนึ่งที่พบคือ คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่รับทราบและหน้าที่ของตนเอง ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีส่วนร่วมน้อย ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ยังรอให้สถานศึกษาขอความร่วมมือก่อนทุกครั้ง” (ครู)

3.4 ปัญหาด้านครู

จากการศึกษาข้อมูลของผู้สอนทั้ง 9 คน เกี่ยวกับสาขาวิชาเอก ภาระงานสอน และภาระงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายรายละเอียดดังในตาราง 18

ตาราง 18 สาขาวิชาเอกและภาระงานสอนของครู

ที่	ชื่อ - สกุล	สาขาวิชาเอก	ภาระงานสอน/ประจำชั้น	ชั่วโมง/สัปดาห์	ประจำชั้นงานพิเศษ	ชั่วโมง/สัปดาห์
1	นายปรีชา อิ่มแดง	อุตสาหกรรม	การงานและเทคโนโลยี / ป.4	20	การเงิน	10
2	นางพุลศรี เรืองศรี	สังคม	คณิตศาสตร์ / ป.6	22	อาคารสถานที่งานวิชาการอาหารกลางวัน	15
3	นางสุกัญญา จักรแก้ว	ภาษาไทย	ภาษาไทย / ป.3	24	งานธุรการ	10
4	นางสำรวย ทองสุก	ปฐมวัย	ทุกกลุ่มสาระการสอน / ป.2	25	กิจการนักเรียน	10
5	นางสังวาลย์ คำยอด	ประถม	ทุกกลุ่มสาระการสอน / ป.1	25	งานอนามัยโรงเรียน	10
6	นายมนัส เจริญลาภ	สังคม	สุขศึกษา สังคม พละ / ป.5	20	งานพัสดุ	10
7	น.ส.รัตนา คำสวัสดิ์	อังกฤษ	ภาษาอังกฤษ / ป.5	23	กิจกรรมสหกรณ์	10
8	นางเพ็ญพรรณ ดวงสุรินทร์	ปฐมวัย	อนุบาล 1,2 ทุกมวล ประสพการณ์	25	สัมพันธ์ชุมชน	5
จำนวนชั่วโมง / สัปดาห์รวมเฉลี่ย				23	-	10

ที่มา : รายงานคุณภาพการศึกษาประจำการศึกษา โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ปีการศึกษา 2548

ตาราง 18 แสดงว่าสาขาวิชาเอกและภาระงานสอนเมื่อพิจารณาวิชาเอกของครูพบว่าครูสอนไม่ตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษาขาดสาระหลักคือครุคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และครุดนตรีนาฏศิลป์ ภาระงานสอนของครูโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 23 ชั่วโมง ซึ่งถือว่ามีการงานสอนมาก ครูผู้สอนแต่ละคนต้องเป็นครูประจำชั้น และภาระงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอนและตารางงานพิเศษของครูโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าครูมีการงานพิเศษมาก นางพุลศรี เรืองศรี มีการงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอนมากที่สุด (สัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง)

จากการศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี พบว่าครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่ได้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตรงตามสาขาที่เรียนมา แต่ก็ยังมีครูบางส่วนสอนไม่ตรงกับสาขาที่เรียน เนื่องจากสถานศึกษาขาดครูบางกลุ่มสาระ เช่น ครูในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ครูมีการสอนโดยเฉลี่ย 23 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ภาระงานพิเศษ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน สรุปได้ว่า ครูยังมีปัญหาในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจน้อยในการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี ทำให้โครงการที่ครูเสนอไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอย่างแท้จริง ไม่เชื่อมโยงกับนโยบายของกระทรวงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และเขตพื้นที่

2. ครูยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม คือ การสอนแบบบรรยาย สอนตามหนังสือเรียนสอนโดยไม่ใช้แผนการเรียนรู้ ยังจัดกิจกรรมการสอนเน้นครูเป็นศูนย์กลาง มักสั่งงานนักเรียน ทำความไม่มีกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับเด็กนักเรียน เทคนิคการสอนของครูยังไม่หลากหลาย ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ ความสามารถและความดี กิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาภายในสาระการเรียนรู้ ข้ามสาระการเรียนรู้ และการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน นอกจากนี้การประเมินผลยังไม่เป็นไปตามสภาพจริง และไม่นำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้

3. ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ จำเป็น เช่น ห้องสมุด ยังไม่สมบูรณ์มีหนังสือสำหรับการศึกษาค้นคว้าอ่านประกอบ และเสริมประสบการณ์มีน้อย ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ครูยังใช้สื่อการสอนน้อย ขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

4. ครูมีการงานมากต้องประจำชั้นและสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการงานอื่นนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้มีมาก โดยเฉพาะกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เช่น งานธุรการ การเงิน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอน การจัดสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องสอนทุกกลุ่มสาระ บางกลุ่มสาระมีความกดดันน้อย ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไม่ครบตามหลักสูตรเวลาซ่อมเสริมมีน้อย กิจกรรมพิเศษมาก ภาระงานของครูมีมาก ครูทุกคนมีงานที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากการสอนและการเป็นครูประจำชั้น เช่น งานบริหาร งานธุรการ งานทะเบียน นอกจากนี้ยังรับผิดชอบโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาอีกด้วย ดังเช่น

“เป็นหัวหน้างานบริหารทั่วไป งานธุรการโรงเรียน งานชุมชนสัมพันธ์ งานบรรณารักษ์” (ครู)

“งานทะเบียนนักเรียน ติดตามเด็กไม่เข้าเรียน ดูแลโรงเพาะเห็ด/ปลาดุก และ ธนาคารขยะ” (ครู)

“งานฝ่ายประชาสัมพันธ์ โครงการอาหารกลางวัน 100% หัวหน้างานวิชาการ” (ครู)

5. ครูขาดความรู้เรื่องการประเมินสภาพจริง และการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ไม่สนใจที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และไม่สามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้

“การวัดผลประเมินผลยังค่อนข้างสับสน โดยเฉพาะการประเมินด้านการคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์” (ครู)

6. ครูขาดความรู้เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่สามารถจัดทำสารสนเทศเพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้านได้ ขาดความรู้ในการจัดทำนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหา และส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

7. ครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศ ถือว่าผู้นิเทศมาคอยจับผิดการทำงานของตนเอง มากกว่า จะมาคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนระบบการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานยังไม่ได้นำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างชัดเจน ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบครบวงจร ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ความต้องการในการพัฒนา

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันกำหนดความต้องการในการพัฒนา ดังนี้

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีความคิดเห็นว่าการที่นักเรียนมีปัญหาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านพฤติกรรมจำนวนมาก อันเนื่องมาจากสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบวงจร ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการประเมินติดตามผลและนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนางานและขาดความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบกับครูขาดความรู้ความสามารถในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สนใจที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ขาดความรู้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่สามารถจัดทำสารสนเทศเพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน ขาดความรู้ในการจัดทำนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาและส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การวางแผนกำหนดนโยบาย โดยใช้

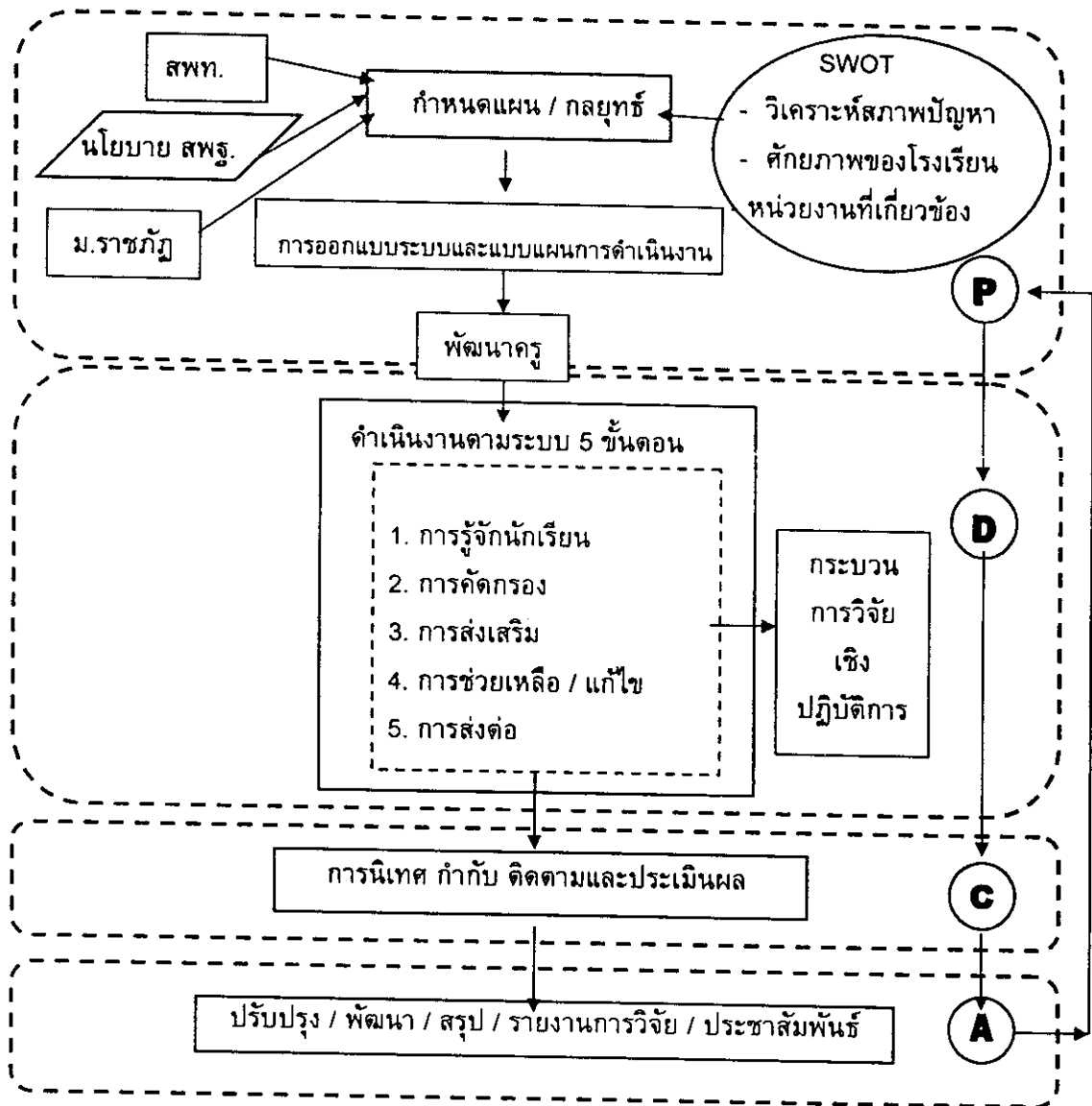
ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่เป็นตัวชี้วัด ผลผลิต คือนักเรียนทุกคนที่ประสบปัญหาได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ โดยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่าย ดังนั้นโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจึงกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกัน โดยจัดระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินงานพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยและคณะครูกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงาน ตามวงจรของเดมมิ่ง ซึ่งมีการดำเนินงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุง (Act) ในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนนี้ ได้อาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วย ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 และจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตามหลักแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

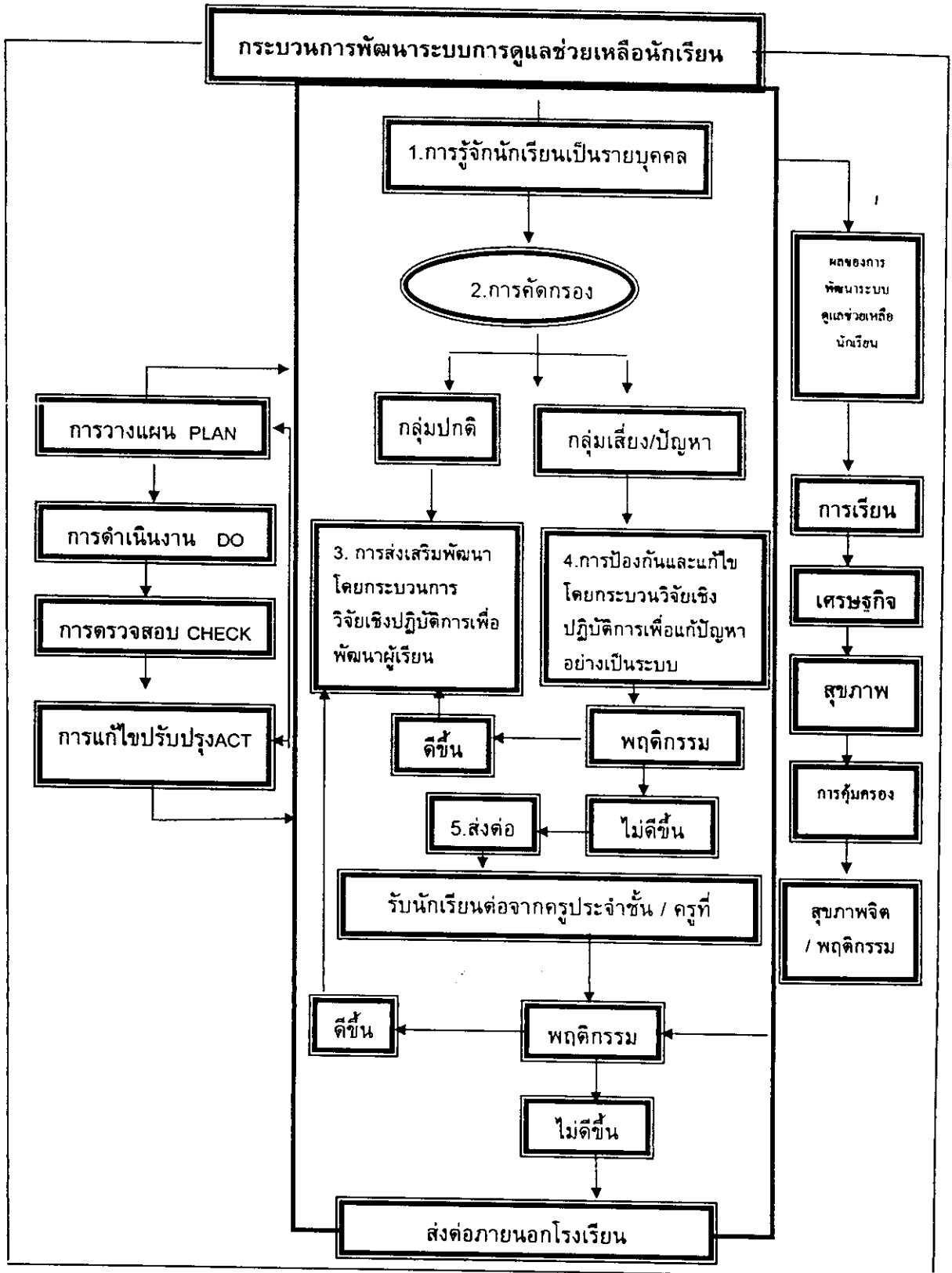
1. ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา นักเรียน ชุมชน นโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในด้านที่ต้องการพัฒนา โดยอิงจากมาตรฐานการเรียนรู้ของชาติ ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และของเขตพื้นที่การศึกษา
3. ออกแบบระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา โดยมีขั้นตอนหลักตามกระบวนการบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง (Damming) ประกอบด้วย การวางแผน (P) การปฏิบัติตามแผน (D) การติดตามตรวจสอบ (C) และการปรับปรุงแก้ไข (A)
5. พัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินงานตามระบบ
6. ทดลองใช้ระบบ
7. นิเทศติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนา
8. สรุปผลการพัฒนา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพการดำเนินงานในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ วางแผน (Plan) – ปฏิบัติ (Do) – ตรวจสอบ (Check) – ปรับปรุง (Act) การดำเนินการตามขั้นตอน PDCA ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังแผนภูมิ 11 ดังนี้

แผนภูมิ 11 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

จากแผนภูมิ 11 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี พบว่า การดำเนินงานมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คือ การมีส่วนร่วม (PAR) ของ ทุกฝ่าย ที่มีส่วนได้เสียและดำเนินงาน โดยใช้หลักการพัฒนาของเดมมิง ทำให้ได้รายละเอียดประกอบ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังแผนภูมิ 12

แผนภูมิ 12 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

การดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัย การบริหารจัดการที่เป็นระบบ ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมขั้นตอนชัดเจน การนิเทศติดตามประเมินผล ทุกขั้นตอน ทำให้กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมากขึ้น

จากการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี แผนภูมิ 11 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแผนภูมิ 12 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อธิบายได้ดังนี้

1. การวางแผน

1.1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาระบบบริหารและการพัฒนาครูในโรงเรียน

1.2 กำหนดจุดประสงค์ตัวบ่งชี้มาตรฐานการเรียนรู้ในด้านที่ต้องการพัฒนา จัดทำแผนพัฒนาระบบและโครงการอบรมพัฒนาครู

1.2.1 จุดประสงค์การพัฒนาพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้มาโครงการวิเคราะห์จากมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 18 ตัวบ่งชี้ที่ 18.1, 18.4 และ 18.7 มาตรฐานที่ 21 ตัวบ่งชี้ที่ 21.1 และ 21.3 มาตรฐานที่ 23 ตัวบ่งชี้ที่ 23.3 มาตรฐานที่ 27 ตัวบ่งชี้ที่ 27.7 มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548 มาตรฐานที่ 1, 2, 4, 5, 8 และ 9 ผลการวิเคราะห์มาตรฐานดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี	สมศ.	เขตพื้นที่
มาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้	มฐ 18,21,23,27	มฐ1,2,4,5,8,9
1. มีการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดกลุ่มผู้เรียนตามสภาพปัญหา	21.1,21.3	8.1,9.1
2. มีการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ตลอดจนช่วยเหลือและ ประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ	18.1,23.3	8.5,7.1,2.2
3. มีการพัฒนาทักษะชีวิตที่เชื่อมโยง สิ่งที่เรียนในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต	18.4,18.7	8.1,8.4,9.3,
4. ร่วมมือและส่งเสริมให้ผู้ปกครอง มีความรัก ความเข้าใจเอาใจใส่ในการอบรม สั่งสอนบุตรหลานเป็นแบบอย่างที่ดี	27.7	5.1,9.2
5. มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	10	1.1,9.5
6. เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และปฏิบัติตามระบอบ ประชาธิปไตย	2	5.1,9.4,9.7
7. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและมีบุคลิกภาพ ที่ดี	8	1.3,9.8
8. ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและ สิ่งมอมเมา	11	1.2,7.3

จากตาราง 19 มาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้อง มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจและวางแผนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพิจารณามาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และมาตรฐานของเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานของโรงเรียนอย่างเที่ยงตรง

1.2.2 แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ วัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้กิจกรรมการพัฒนา วิธีการ เครื่องมือ และระยะเวลาในการติดตามประเมินผล รวมทั้งกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและการติดตามประเมินผล ซึ่งรายละเอียดของแผนพัฒนาและติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ดังในตาราง 20

ตาราง 20 แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

จุดประสงค์และตัวบ่งชี้	การพัฒนา	การติดตามและประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
		วิธีการ	เครื่องมือ		
1. จัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูเรื่องแนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน	- วิพากษ์แนวทางการดำเนินการ - ประเมินแนวทางการดำเนินการ	- ประเด็นในการวิพากษ์แนวทางการดำเนินการ - แบบประเมินแนวทางการดำเนินการ	19 เมษายน 2548 ถึง 16 สิงหาคม 2548	1.ผู้ทรงคุณวุฒิ 2.วิทยากร 3.ผู้บริหาร
2. ปรับสภาพวางแผนการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	- วิพากษ์แนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน	- ประเด็นในการวิพากษ์การดำเนินการตามขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน	1-2 มิถุนายน 2548	1.วิทยากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 2.ผู้บริหาร

ตาราง 20 (ต่อ)

จุดประสงค์ และตัวบ่งชี้	การพัฒนา	การติดตามและประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
		วิธีการ	เครื่องมือ		
3. นำระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ไปใช้ในการจัด การศึกษา	จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการแก่ครู เรื่องเทคนิคการ สอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ - การทำแผนการ เรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ - การวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง - การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้	- ประเมินผลการ อบรม - ทดสอบความรู้ความ เข้าใจก่อนและหลัง อบรม - จัดประชุมสนทนา กลุ่ม - ประเมินผลการ อบรม - นำเสนอแนวทาง ปฏิบัติ	- แบบประเมินผล การอบรม - แบบทดสอบก่อน และหลังอบรม	8 สิงหาคม 2548 ถึง 23 พฤศจิกายน 2548	1. วิทยากร มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูล - สงครามและ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต1
3.1 ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการแก่ครู เรื่องการพัฒนา ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	- จัดประชุมสนทนา กลุ่ม - ประเมินผลการ อบรม	แบบประเมินผล การอบรม แบบสังเกต แบบบันทึก	15 สิงหาคม 2548 ถึง 18 กรกฎาคม 2548	1. วิทยากรจาก สถาบันวิจัย และการเรียนรู้ 2. ผู้บริหาร 3. ครูผู้สอน
3.2 ครูดำเนินการ ตามกระบวนการ ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการแก่ครู เรื่อง เทคนิคและ กระบวนการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	- สังเกตการจัด กิจกรรมตาม กระบวนการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน - ตรวจสอบความถูก ต้องและความ เหมาะสม เครื่องมือ รู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล แบบคัด กรองนักเรียน	- แบบประเมินผล การอบรม - แบบประเมิน การปฏิบัติงาน ตามกระบวนการ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียนประเด็น ดังนี้ - แบบรวบรวม ข้อมูลนักเรียน - แบบบันทึก กิจกรรมส่งเสริม และพัฒนา ผู้เรียน	15 สิงหาคม 2548 ถึง 2 กุมภาพันธ์ 2548	1. วิทยากรจาก มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูล สงคราม 2. วิทยากรจาก โรงเรียนสวน เมืองวิทยา อำเภอชาติ ตระการ จังหวัด พิษณุโลก 3. วิทยากรจาก สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 2

ตาราง 20 (ต่อ)

จุดประสงค์ และตัวบ่งชี้	การพัฒนา	การติดตามและประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
		วิธีการ	เครื่องมือ		
		- การนำเสนอ แนวทางส่งเสริมและ พัฒนาเด็กนักเรียน กลุ่มปกติ	- แบบรายงานการ วิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้		4. ผู้บริหาร 5. ครูผู้สอน
		- การนำเสนอ แนวทางแก้ปัญหา นักเรียนกลุ่มมี ปัญหาโดยใช้ กระบวนการวิจัยใน ชั้นเรียน	- บันทึกการส่งต่อ - แบบบันทึกการ ให้ความ ช่วยเหลือ		
		- การวางแผนการส่ง ต่อ	- แบบคัดกรอง		
4. กำหนดรูปแบบ และแนวทางการ นิเทศได้อย่าง เหมาะสม	ประชุมปฏิบัติการ เรื่องการนิเทศแบบ กัลยาณมิตร	- นิเทศภายใน - นิเทศภายนอก	แบบนิเทศติดตาม ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน ระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	20 สิงหาคม 2548 ถึง 12 มกราคม 2549	1. คณาจารย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม 2. ผู้บริหาร 3. ครูแนะแนว
5. นำผลการประเมิน การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมา ปรับปรุง กระบวนการ	ประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การนำผลไป ใช้แก้ปัญหาและ ส่งเสริมพัฒนา นักเรียน	- ตรวจสอบแบบบันทึก ตามลำดับ 5 ขั้นตอน - รายงานการ แก้ปัญหานักเรียน	- แบบประเมิน ระบบการพัฒนา คุณภาพ การศึกษาด้าน การดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน จำนวน 2 ฉบับ - แบบรายงานการ วิจัยในชั้นเรียน	19 กันยายน 2548 ถึง 13 กุมภาพันธ์ 2549	1. ผู้บริหาร 2. ครูผู้สอน

2. การดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

2.1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา สังเคราะห์แนวคิด โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่คณะครูเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและระดมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.1.2 จัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโดยจัดประชุมคณะครูในโรงเรียน ระดมความคิดเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสาระในการประชุมครั้งนี้ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานและตัวบ่งชี้วัด ผลการพัฒนาระบบ บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำร่างระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา และคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือ โดยนำร่างระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา และคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 จัดทำแนวทางปฏิบัติตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดกิจกรรมตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน

2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 5 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพทางกาย ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านการคุ้มครองนักเรียน

2.2.2 การคัดกรองนักเรียน จากแบบคัดกรองนักเรียน 5 ด้าน แยกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มมีปัญหา โดยใช้เกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดขึ้น สรุปเป็นข้อมูลรายบุคคล รายชั้น และภาพรวมทั้งโรงเรียน

2.2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนทุกคน ทั้งกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา คือ โฮมรูม จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน อบรมประจำสัปดาห์ เครื่องมือผู้ปกครอง นักเรียนทางเลือก ส่งเสริมความเป็นเลิศทางกีฬาและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ

2.2.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญห โดยใช้กระบวนการทางการวิจัย โดยครูทุกคนนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการคัดกรอง กำหนดเป็นแนวทางช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหา

2.2.5 การส่งต่อนักเรียน กำหนดให้นักเรียนกลุ่มมีปัญหาไม่สามารถช่วยเหลือแก้ไขได้ ดำเนินการส่งต่อภายในโรงเรียน คือ ครูแนะแนวที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้บริหาร

โรงเรียน และส่งต่อภายนอกโรงเรียน คือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนี้ โรงพยาบาลเนินมะปราง สถานีตำรวจภูธรอำเภอเนินมะปราง

2.3 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ออกแบบการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน คือ กำหนดกิจกรรมปฏิบัติ วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ปรับปรุง แก้ไขระหว่างปฏิบัติ ทุกขั้นตอน ตามหลักของวงจรเดมมิงในระบบย่อย (P-D-C-A) โดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

2.3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ ระเบียบสะสม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และเยี่ยมบ้านนักเรียน แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน

2.3.2 การคัดกรองนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบคัดกรองนักเรียน รายบุคคลตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี และแบบสรุปการคัดกรองนักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนปกติ และกลุ่มนักเรียนมีปัญหา

2.3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบประเมินการจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน แบบบันทึกสรุปผลการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และแบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (พิการหรือบกพร่อง)

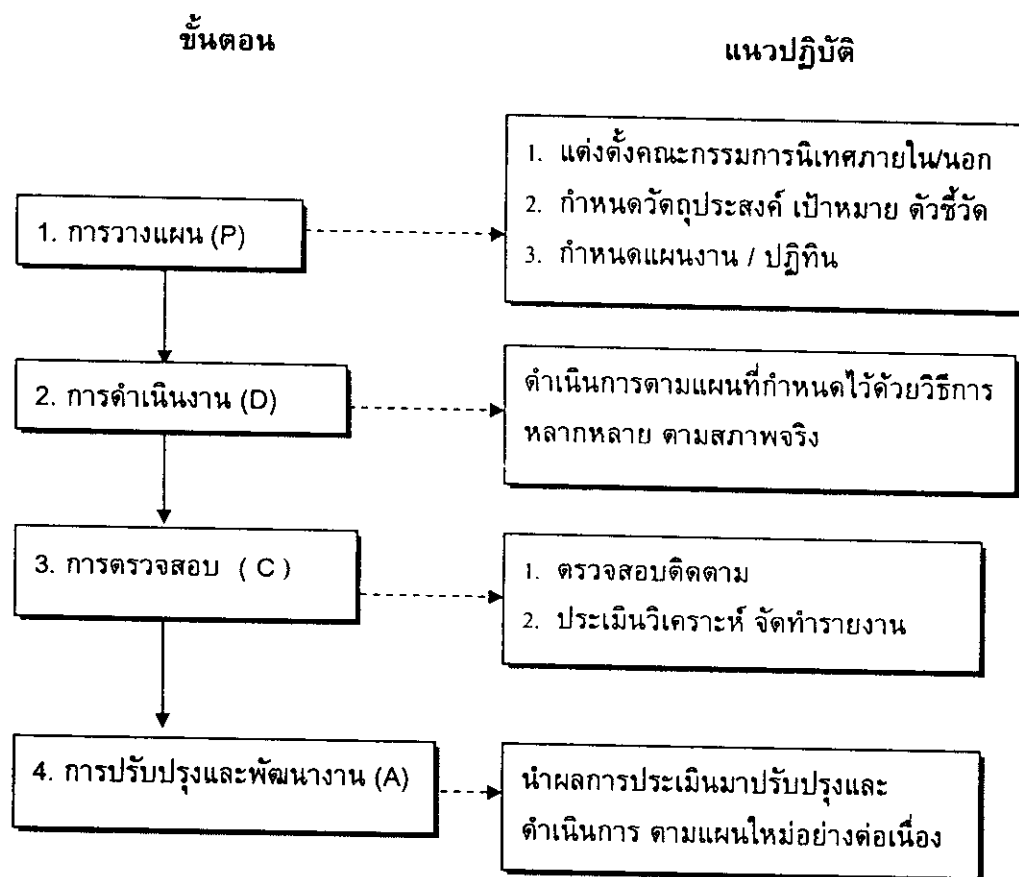
2.3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกให้คำปรึกษา แบบบันทึกการประชุมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียน 5 ด้าน แบบบันทึกการติดตามดูแลนักเรียน แบบรายงานการวิจัยในชั้นเรียน และแบบรายงานการศึกษารายกรณี

2.3.5 การส่งต่อนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบบันทึกการส่งต่อนักเรียน ภายใน (โดยครูประจำชั้น) แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน (ส่งต่อภายใน) และแบบบันทึกการส่งต่อภายนอก

3. การนิเทศติดตามและประเมินผลซึ่งแบ่งออกเป็น

3.1 การนิเทศภายใน โดยผู้บริหารและครูแนะแนวทั้ง 2 ช่วงชั้น

3.2 การนิเทศภายนอก โดยอาจารย์คณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ-พิบูลสงคราม ศึกษาวิเคราะห์ และเจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังแผนภูมิ 13 ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

แผนภูมิ 13 ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

จากแผนภูมิ 13 ดังกล่าวของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ใช้อ้องค์ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ตามบริบทของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงศักยภาพการดำเนินงานอย่างจำกัด ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมตลอดจนสามารถประเมินอย่างเป็นระบบ

4. การปรับปรุงแก้ไข โดยนำผลจากขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินการและขั้นการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมาเป็นข้อมูลป้อนกลับ และจัดประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อสรุปปัญหาและการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

จากระบบการบริหารจัดการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาของโรงเรียนสรุปมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. มีการจัดโครงสร้างขององค์กร โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
2. มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยใช้ PDCA มีการวางแผนดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา กำหนดเป้าหมายของการพัฒนา

การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ กำหนดแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการดำเนินงานที่สอดคล้องตามวงจร PDCA อย่างต่อเนื่อง

3. มีการนิเทศติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ในขั้นตอนนี้ โรงเรียนได้แบ่งออกเป็นการนิเทศภายในคือผู้บริหารและครูในโรงเรียน และการนิเทศภายนอกโดยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ก่อนที่จะดำเนินการนำระบบไปใช้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูและผู้บริหารของโรงเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาพัฒนา และได้ประเมินผลโครงการพัฒนาบุคลากร โดยเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม ผลการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวิจัยในชั้นเรียน

วันที่ 8, 9 และ 16 สิงหาคม 2548 คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดอบรมเรื่อง การทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้แก่คณะครูและผู้บริหารในสถานศึกษา โดยได้เชิญอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญ มาเป็นวิทยากร ให้ความรู้กับครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้แก่ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นางมินตรา เกียรติวรรณ ดร.สมลักษณ์ พรหมมีเนตร นางลออ ด้านพิษณุพันธ์ ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และ 2 และหลังจากที่ได้จัดการอบรมไปแล้ว ได้ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม ผลการพัฒนาครู ปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครู เกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการอบรม

รายการอบรม	ก่อนอบรม		หลังอบรม		การอ่านค่า	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
1. การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	6.72	1.13	8.00	1.37	-6.06*	.00
	9.22	3.21	10.78	3.96	-6.02*	.00
2. เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	11.67	1.30	12.70	1.07	-4.40*	2.00
	11.44	1.25	2.69	1.02	-4.43*	6.00
3. การวัดและประเมินผลตามสภาพ จริง						
4. การวิจัยในชั้นเรียน						

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 21 แสดงว่า หลังการอบรมครูในสถานศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้นอย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วันที่ 9 และวันที่ 15 สิงหาคม 2548 คณะผู้วิจัยได้เรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง และนายปรีชา ชูเชิด ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนเมี่ยงวิทยา อำเภอ ชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ให้การอบรมครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เรื่องเทคนิค การช่วยเหลือนักเรียน และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวัดความรู้ความเข้าใจในของครูก่อนและหลังการอบรม ปรากฏผลดังตาราง 22

ตาราง 22 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนหลังการอบรม

รายการประเมิน	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1.49	.44	น้อย	2.00	.90	ปานกลาง
2. สามารถคัดกรองนักเรียน	2.15	.90	ปานกลาง	2.20	.60	ปานกลาง
3. สามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.23	.60	ปานกลาง	2.25	.71	ปานกลาง
4. สามารถจัดกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน	2.00	.71	ปานกลาง	2.40	.76	ปานกลาง
5. สามารถนำไปปฏิบัติต่อนักเรียน	1.92	.76	ปานกลาง	2.40	.66	ปานกลาง
6. สามารถรายงานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.69	.85	ปานกลาง	2.35	.85	ปานกลาง
7. มีความรู้และเข้าใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	1.62	.65	ปานกลาง	2.20	.65	ปานกลาง
8. มีความรู้ความเข้าใจ การดำเนินงานเชิงระบบ	1.54	.78	ปานกลาง	2.44	.78	ปานกลาง
รวม	1.83	0.71	ปานกลาง	2.30	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 22 พบว่า ทั้งหลังการอบรม ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในทุกประเด็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.83$) ทุกรายการ ยกเว้นข้อ 1 สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่ก่อนอบรมครู มีความรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.49$) ส่วนหลังการอบรมครูมีความรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.15$) เมื่อพิจารณารายละเอียดมีค่าเฉลี่ยหลังการอบรม ($\bar{X}=2.30$) สูงกว่าก่อนการอบรม ($\bar{X}=1.83$)

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2548 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2549 โรงเรียนได้ทำการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ โดยนำหลักการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (The Deming Cycle) ที่เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Action) ดังนี้

4.1 การดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ได้ดำเนินการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือต่างๆ คือระเบียบสละสม แบบแสดงผลการประเมินจากแบบประเมินแบบฝึก การสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน งานธุรการประจำชั้น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่ปกติและผิดปกติ (มีปัญหา) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยใช้เกณฑ์ที่คณะครูร่วมกันกำหนดขึ้น ดังนี้

ตาราง 23 เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา)
1. ด้านการเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ผลการเรียนเฉลี่ย 50% ขึ้นไป - ผ่านจุดประสงค์ในทุกรายวิชา - ขาดเรียนได้ไม่เกิน 40 ครั้ง - ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด - ผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนตามแบบประเมินที่โรงเรียนกำหนด - ผลการสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ - การสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเกี่ยวกับเหตุผลในการเรียน และเจตคติต่อการมาเรียน 	นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 รายการ อยู่ในเกณฑ์มีปัญหา
2. ด้านสุขภาพกาย	<ul style="list-style-type: none"> - อายุ น้ำหนัก และส่วนสูงสัมพันธ์กัน - ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวต่างๆ หรือเจ็บป่วยบ่อยๆ - พิกัดทางกายหรือปัญหาด้านสายตา - ปัญหาการได้ยิน 	นักเรียนที่มีความบกพร่องตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปถือว่ามีความผิดปกติด้านสุขภาพกาย
3. ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - อารมณ์ - ความประพฤติ - พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง - บุคลิกภาพ - ความสัมพันธ์กับเพื่อน - สัมพันธภาพ ทางสังคม 	นักเรียนที่มีความผิดปกติตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไปอยู่ในกลุ่มมีปัญหานอกนั้นอยู่ในกลุ่มปกติ

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา)
4. ด้านเศรษฐกิจ	- ครอบครัวมีรายได้พอเพียงในการเลี้ยงครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 1,500 บาทต่อเดือน - บิดาหรือมารดาตกงาน หรือไม่มีอาชีพ - มีภาระหนี้สินจนเกิดเป็นปัญหาของครอบครัว - ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน - ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน ใช้เกณฑ์ไม่ผ่าน 3 รายการขึ้นไปเป็นกลุ่มมีปัญหา
5. ด้านการคุ้มครองนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว - ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนที่ดี ไม่อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเสี่ยงอันตราย 	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่บ้านตามลำพัง - บิดา มารดา อายาร้างกัน หรือสมรสใหม่ - ที่พักอยู่ในชุมชนแออัด หรือ ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเที่ยวกลางคืน - มีความขัดแย้งในครอบครัว หรือทะเลาะกันเป็นประจำ - มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบิดา มารดา หรือคนใดคนหนึ่ง - มีการใช้สารเสพติดหรือเล่นการพนันในครอบครัว - มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวชใช้เกณฑ์ไม่ผ่าน 3 รายการขึ้นไป เป็นกลุ่มมีปัญหา

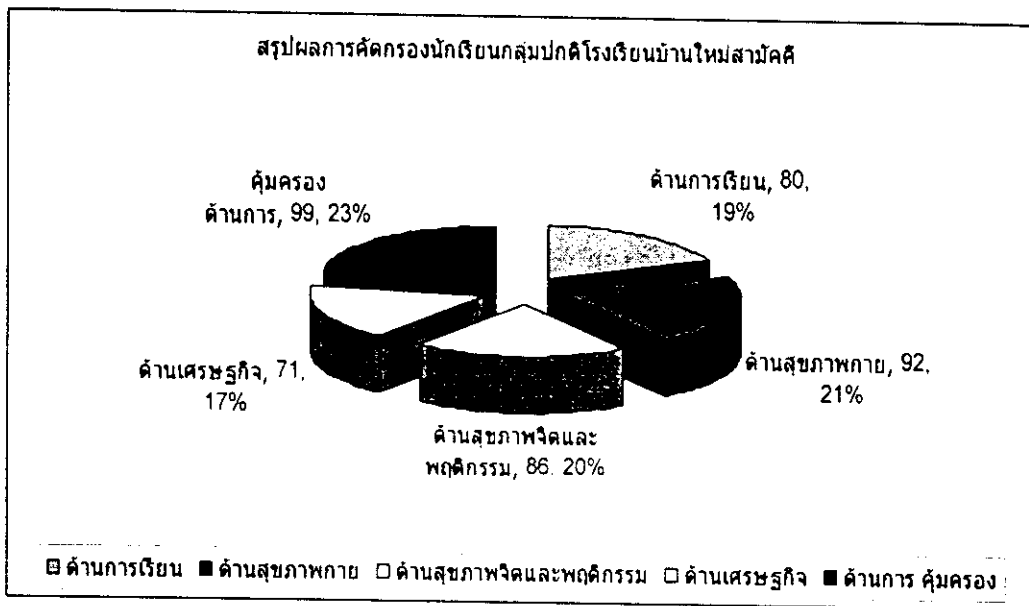
4.2 การดำเนินการคัดกรองนักเรียน

ครูทุกคนรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครอง จากแบบบันทึก ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนตั้งขึ้นเหมือนกันทั้งโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์หลังในกลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหาโดยใช้เกณฑ์กลุ่มปกติคือนักเรียนที่มีปัญหาด้านใด ด้านหนึ่งแต่ไม่เกิน 2 ด้าน กลุ่มมีปัญหาคือนักเรียนที่มีความผิดปกติตั้งแต่ 3 ด้านขึ้นไป จากนั้นสรุปเป็นข้อมูลระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน ผลการคัดกรองปรากฏดังในตาราง 24 และแผนภูมิ 14

ตาราง 24 ผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2548 จำแนกเป็นรายชั้นปี

ชั้น	จำนวนนักเรียน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มปกติและผิดปกติ										สรุป	
		ด้านการเรียน		ด้านสุขภาพกาย		ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านการคุ้มครอง			
		ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ
อ.1	22	15	7	19	3	15	7	12	10	22	-	15	7
อ.2	22	17	5	22	-	23	3	21	1	22	-	19	3
รวม	44	32	12	31	3	43	10	33	11	44	-	34	10
ร้อยละ	100	73	27	93	7	77	23	75	25	100	-	77	25
ป.1	25	25	-	25	-	23	2	21	4	25	-	25	-
ร้อยละ	100	100	-	100	-	92	8	84	16	100	-	100	-
ป.2	22	18	4	22	-	18	4	21	1	22	-	22	-
ร้อยละ	100	82	8	100	-	82	8	96	4	100	-	100	-
ป.3	20	18	2	20	-	20	-	15	5	19	1	19	1
ร้อยละ	100	90	10	100	-	100	-	75	25	95	5	95	5
ป.4	23	22	1	23	-	22	1	23	-	23	-	23	-
ร้อยละ	100	95	5	100	-	95	5	100	-	100	-	100	-
ป.5	19	12	7	17	2	13	6	11	8	19	-	16	3
ร้อยละ	100	63	37	89	11	68	32	58	42	100	-	84	16
ป.6	37	24	13	37	-	33	4	11	27	37	-	33	4
ร้อยละ	100	65	35	100	-	89	11	27	73	100	-	89	11
รวม	146	120	26	144	2	129	17	101	45	145	1	138	8
ร้อยละ	100	82	18	99	1	88	12	69	31	99	1	95	5

ป หมายถึง กลุ่มปกติ ผ หมายถึง กลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา)

แผนภูมิ 14 ผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2548 จำแนกเป็นรายชั้นปี

จากตาราง 24 และแผนภูมิ 14 แสดงว่าระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีนักเรียนทั้งสิ้น 53 คน เป็นเด็กปกติ 43 คน มีปัญหา 3 ด้านขึ้นไป 10 คน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมามีปัญหาด้านเศรษฐกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และปัญหาด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีนักเรียนทั้งสิ้น 145 คน เป็นเด็กปกติ 137 คน มีปัญหา 3 ด้านขึ้นไป 8 คน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมามีปัญหาด้านการเรียนจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และปัญหาด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12

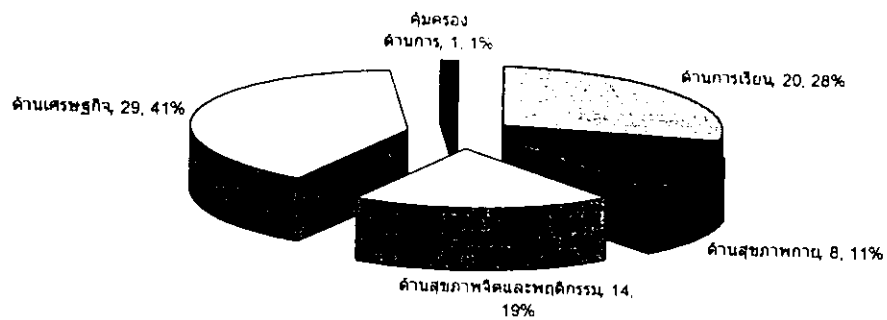
4.3 การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ครูทุกคนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กทั้งกลุ่มปกติ และกลุ่มมีปัญหา เพื่อมิให้เกิดปมด้อยด้านความรู้สึก และการปรับตัวโดยกำหนดเป็นกิจกรรม อาทิ โฮมรูม จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน อบรมประจำสัปดาห์ เครือข่ายผู้ปกครองห้องเรียนทางเลือก ส่งเสริมความเป็นเลิศทางกีฬา และส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่กลุ่มปกติและทำข้อมูลจากการคัดกรองจัดกิจกรรมช่วยเหลือเด็กกลุ่มผิดปกติรายด้านโดยเฉพาะการดำเนินการช่วยเหลือเป็นภาระเร่งด่วนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 10 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน รวม 18 คน ดังตาราง 25

ตาราง 25 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจำแนกตามด้าน

ระดับชั้นร้อยละ	จำนวนนักเรียน	จำนวนนักเรียนที่ปกติและผิดปกติ										สรุป	
		ด้านการเรียน		ด้านสุขภาพกาย		ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านการคุ้มครอง			
		ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ	ปกติ	ผิดปกติ
อนุบาล	44	32	12	31	3	34	10	33	11	44	-	34	10
ร้อยละ	100	73	23	93	7	177	23	75	25	100	-	77	23
ประถมศึกษาปีที่ 1-6	146	120	26	144	2	129	17	101	45	145	1	138	8
ร้อยละ	100	82	18	99	1	88	12	69	31	99	1	95	5
รวมร้อยละ	190	152	38	175	5	163	27	134	56	189	1	172	18
	100	80	20	92	8	86	14	71	29	99	1	91	9

สรุปผลการคัดกรองนักเรียนกลุ่มผิดปกติโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

■ ด้านการเรียน ■ ด้านสุขภาพกาย □ ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม □ ด้านเศรษฐกิจ ■ ด้านการคุ้มครอง

แผนภูมิ 15 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีจำแนกตามด้าน

จากตาราง 25 และแผนภูมิ 15 แสดงว่าภาพรวมการคัดกรองของนักเรียน 190 คน เป็นเด็กปกติ จำนวน 172 คน มีปัญหา 3 ด้านขึ้นไป จำนวน 18 คน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมากที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมามีปัญหาด้านการเรียน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และปัญหาด้านสุขภาพจิต และพฤติกรรมจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ดังรายละเอียด

1. แสดงให้เห็นว่าเมื่อเรียงลำดับความผิดปกติของนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีปัญหาดังนี้ ด้านเศรษฐกิจของครอบครัว คือ ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 1,500 บาทต่อเดือน บิดาหรือมารดาตกงานไม่มีอาชีพ มีภาระหนี้สิน นักเรียนไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน

2. ปัญหาด้านการเรียน คือ ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 50% ขาดเรียนเกิน 40 ครั้ง ไม่ผ่านจุดประสงค์ทุกรายวิชา เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์การประเมิน การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนผลการทดสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติต่ำกว่า 50% มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

3. ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม คือ นักเรียนมีความประพฤติก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง

4. ด้านสุขภาพกาย คือ นักเรียนมีอายุ น้ำหนัก และส่วนสูงไม่สัมพันธ์กัน ร่างกายไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว มีปัญหาทางการได้ยินและสายตา

5. ด้านการคุ้มครอง คือ นักเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ไม่ปลอดภัย มีความขัดแย้งภายในครอบครัว เกิดจากปัญหา การเมาสุรา ทะเลาะวิวาท

จากสภาพปัญหาทั้ง 5 ด้าน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาเด็กกลุ่มปกติ และจัดกิจกรรมเด็กกลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา) โดยใช้เทคนิค การสนทนากลุ่มครูผู้ปกครองและนักเรียน กำหนดเป็นกิจกรรม ดังนี้

ตาราง 26 แสดงการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กกลุ่มปกติ และจัดกิจกรรมเด็กกลุ่มผิดปกติ (มีปัญหา)

ประเภท	จำนวน	กิจกรรม/วิธีการ	ผลที่ได้รับ
นักเรียน กลุ่มปกติ และ	172	1. โยมรุม โดยจัดกิจกรรมยึดความต้องการ ของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรม ซึ่งกำหนดให้ครูประจำชั้น ทุกชั้นดำเนินการก่อนเรียนคาบแรก 20 นาที	นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความพร้อม ที่จะเรียน เกิดความสนใจกล้าซักถาม มี ความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน
กลุ่มมี ปัญหา	18	2. จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดย โรงเรียนจัดประชุมภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ ก่อนเปิดเรียน ภาคเรียนที่ 1 และ ปลายภาคเรียนที่ 2 เพื่อเป็นการพบปะ กันระหว่างครูประจำชั้นคือผู้ปกครอง สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และ ร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างบ้านและโรงเรียน	นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนา แก้ปัญหา ตรงเป้าหมาย เกิดความเข้าใจระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิด ความศรัทธา เชื่อมั่นในการแก้ปัญหาได้ ด้วยตนเอง
กลุ่มปกติ และกลุ่ม ผิดปกติ	172 18	3. อบรมประจำสัปดาห์ โรงเรียนจัด กิจกรรมทุกวันศุกร์ คาบสุดท้าย กำหนดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้าน สุขภาพจิต ไซบสวดทำนองสรภัญญะ นักเรียนที่เข้าสวดคือ ป.1-ป.6 หลังจาก นั้นจะนั่งสมาธิ โดยมีวิทยากรพระ และ ครูร่วมกิจกรรม ซึ่งโรงเรียนกำหนดเป็น เรื่องให้ครูทุกคนมีโอกาสพบเด็ก อบรม ตามหน้าที่ที่คณะครูร่วมกันกำหนดคือ ความมีวินัย มีน้ำใจ รับผิดชอบ กตัญญู ซื่อสัตย์ เป็นต้น	นักเรียนมีสมาธิดีขึ้น มีบทบาทและหน้าที่ ของตนเอง มีหลักธรรมเป็นเครื่องนำทาง ชีวิต ใช้สติในการแก้ปัญหา มีความอดทน ต่อปัญหาเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความร่าเริง แจ่มใส มีมารยาทที่ดีใจเย็นขึ้น และนำผู้อื่น ได้ สอบธรรมศึกษาทำได้ 42 คน
		4. เครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนกำหนด กิจกรรมต่อ เนื่องจากการประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน กำหนดเป็นเครือข่าย ผู้ปกครอง ป.4-6 ตามคุ้มของหมู่บ้าน จำนวน 5 คุ้ม มีผู้นำและเครือข่ายคอย ช่วยเหลือนักเรียนประมาณคุ้มละ 6-8 คน	นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ โดยเฉพาะ การไม่มาเรียน มีปัญหาทางการเจ็บป่วย ช่วยเหลือทันช่วงที่ เนื่องจากผู้ปกครองไม่ อยู่ นักเรียนมีภาวะความเสี่ยงน้อยลง อาทิ การอยู่บ้านคนเดียวระหว่างเจ็บป่วย หรือ บิดามารดาติดธุระ
		5. ห้องเรียนทางเลือกโรงเรียนกำหนด กิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกตามความ สนใจ ความถนัด โดยครูประจำห้องเรียน	นักเรียน ป.1-6 สามารถเลือกกิจกรรมได้ ตรงกับความรู้ความสามารถ สนุกสนาน มี ความสุข ในการมีห้องเรียนตามที่ตนเอง

ตาราง 26 (ต่อ)

ประเภท	จำนวน	กิจกรรม/วิธีการ	ผลที่ได้รับ
กลุ่มปกติ และกลุ่มมี ปัญหา	172	เป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ตนเอง ดังนี้ ห้องศิลปะ ดนตรี ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องภาษาอังกฤษ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องภาษาไทย เป็นต้น	เลือก รับผิดชอบ กระตือรือร้นทำให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญ เข้าแข่งขันในระดับต่างๆ อาทิ การแข่งขันทักษะวิชาการและสิ่งประดิษฐ์
	18	6. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางกีฬา โรงเรียนกำหนดกิจกรรมโดยความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก คือ อบต. ส่งวิทยากรที่มีความสามารถด้านกีฬาสอนนักเรียน โดยประสานความร่วมมือกับครูจัดการสอนโดยใช้เทคนิคเฉพาะ จัดการแข่งขันกีฬาภายใน และส่งเสริมการแข่งขันกีฬากลางนอก	นักเรียนได้เรียนและเลือกประเภทกีฬาได้ตามความสนใจรักกีฬา รักการออกกำลังกายตลอดชีวิตการเจ็บป่วย มีน้ำใจเป็นนักกีฬาใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ ทำให้นักเรียนชนะเลิศการแข่งขันฟุตบอล วอลเลย์บอล เปตอง
		7. การส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ค้นหานักเรียนที่มีความสามารถทางด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยจัดทีมครูวิชาการ รับผิดชอบส่งเสริมเฉพาะด้าน ทั้งนี้ครูแต่ละคนจะคัดเลือกนักเรียนเข้าสู่ระบบการเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขันในระดับต่างๆ	นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนตรงกับความถนัด สนใจความรู้ความสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นทักษะกระบวนการคิด มีกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติหลากหลาย นักเรียนเกิดทักษะความรู้ ความมั่นใจ ทำให้การเข้าสู่การแข่งขันประสบผลสำเร็จ อาทิ ชนะเลิศทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชนะเลิศทักษะการอ่านร้อยแก้ว ชนะเลิศทักษะการอ่านทำนองเสนาะ ชนะเลิศทักษะการคิดเลขเร็ว ชนะเลิศทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ชนะเลิศทักษะการต่อคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

จากตาราง 26 เป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มมีปัญหา ได้ดำเนินกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ซึ่งโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีได้ดำเนินการตลอดปีการศึกษาต่อเนื่อง คือนักเรียน จำนวน 190 คน ได้รับการดูแลช่วยเหลือ โดยการดำเนินงานอยู่ในรูปของการทำงานเป็นทีม อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน

จากนั้นกำหนดให้คณะครูร่วมกันประชุมกลุ่มย่อยในระหว่างการทำตามกิจกรรมต่างๆ เพื่อวางแผนปฏิบัติ ปรับปรุง และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อปรับกิจกรรมตามความต้องการตลอดเวลา

4.4 การดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการทางการวิจัย

ครูทุกคนนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการคัดกรองมาดำเนินการวิเคราะห์และแปลผล โดยมุ่งเน้นกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาเป็นอันดับแรก คือ มีความผิดปกติตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปจาก 5 รายการ ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนในการดูแลช่วยเหลือด่วน กำหนดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้คำปรึกษาซ่อมเสริม เพื่อนช่วยเพื่อน อบรมประจำสัปดาห์และศึกษารายกรณี

ตาราง 27 กิจกรรมการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มผิดปกติมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต)

ประเภท	จำนวน	กิจกรรม/วิธีการ	ผลที่ได้รับ
กลุ่มมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต)	18	<p>1. การให้คำปรึกษา โรงเรียนกำหนดให้ครูประจำชั้นทุกคนเป็นครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำปรึกษานักเรียนทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงการเกิดปมด้อยของผู้รับบริการ นักเรียนทั้ง 18 คน</p> <p>2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนจัดกิจกรรมเป็นลักษณะบูรณาการ วิเคราะห์จากหลักสูตรในแต่ละสาระการเรียนรู้ นำมาจัดทำเป็นกิจกรรมเสริมให้สำหรับกลุ่มนักเรียนมีปัญหา คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โรงพยาบาล เนินมะปราง และศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดพิษณุโลก</p> <p>3. กิจกรรมซ่อมเสริมโรงเรียนกำหนดขึ้น ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมการซ่อมเสริมนักเรียนกลุ่มมีปัญหา โดยใช้สื่อ นวัตกรรมที่หลากหลาย อาทิ ชุดการสอน VCD เทปโทรทัศน์ เกมส์ สื่อของจริง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดทางสมอง ส่งเสริมในส่วนที่ยังติดอยู่ และพัฒนาสมองซีกที่ต้องกระตุ้นให้คิดทั้งนี้ครูจัดในช่วงเวลา 14.30 น. ของทุกวัน</p>	<p>นักเรียนมีมั่นใจในตนเองมากขึ้น เชื่อมมั่นในตนเอง มีความสนใจมองโลกในแง่ดี กล้าพูด แสดงความคิดเห็น ก้าวร้าว มีความสุขกับเพื่อนมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อตนเองบิดามารดา ครูและเพื่อน สามารถวางแผนทางแก้ปัญหาของตนเองได้</p> <p>นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 และ 6 จำนวน 6 คน มีแผนพัฒนาการเรียนรู้ประจำแต่ละคนโดยครูประจำกลุ่มสาระ เป็นผู้จัดกิจกรรม เป็นผลให้นักเรียนทั้ง 6 คน ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และพฤติกรรมมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้นมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวลดลง ทั้งนี้โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ผู้ปกครองพึงพอใจ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้ากลุ่มเพื่อนในกลุ่มสนใจต่างๆ และการร่วมกิจกรรมการแสดงในโอกาสต่างๆ อาทิ กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันปิดภาคเรียน เป็นต้น</p> <p>นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ ไร้กังวลใจ ครูมากขึ้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน กล้าซักถามเพื่อน ไม่อาย ยอมรับในสิ่งที่ตนเองบกพร่อง ทำให้นักเรียนเรียนได้ดีมากขึ้น อ่านหนังสือออก กล้าที่จะตอบโต้แสดงเหตุผลประกอบการตัดสินใจ</p>

ตาราง 27 (ต่อ)

ประเภท	จำนวน	กิจกรรม/วิธีการ	ผลที่ได้รับ
เด็กกลุ่มมี ปัญหา แรงดัน (วิกฤต)	18	<p>4. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ลักษณะของกิจกรรมกำหนดให้นักเรียนที่เรียนดีมีความพร้อมจับคู่กับเพื่อนที่เรียนรู้อาจตามความสมัครใจ ประชุมร่วมกันระหว่างนักเรียนที่สมัครใจเป็นพี่เลี้ยงและผู้ขอรับบริการ โดยกำหนดให้ครูทุกชั้นที่มีนักเรียนกลุ่มมีปัญหาคัดเลือกดำเนินการ โดยชี้ให้เห็นถึงการยอมรับและความมีน้ำใจ</p> <p>5. กิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์ กำหนดให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายต้องเข้าอบรมเพื่อฝึกความอดทน การสังเกต การอยู่ในสังคม โดยให้ครูประจำชั้นและเพื่อนที่เป็นผู้ช่วยควบคุมพฤติกรรมการฝึกสติ เจริญภาวนา จะทำให้มีความอดทนมากขึ้น</p> <p>6. การศึกษารายกรณี โรงเรียนสนับสนุน</p>	<p>นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น มีน้ำใจต่อกัน ยอมรับในสิ่งที่ตนเองมีน้อยกว่าคนอื่น เพิ่มทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นผู้นำผู้ตาม นักเรียนอ่านหนังสือได้มากขึ้น สะกดคำยากๆ ได้ ทักษะการคิดคำนวณชำนาญสูงขึ้น ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนานไม่น่าเบื่อ</p> <p>นักเรียนสามารถเข้ากลุ่มกับนักเรียนปกติได้ ไม่เกิดปมด้อย นักเรียนปกติยอมรับและให้กำลังใจ คณะครูผู้ปกครอง ให้การสนับสนุนชมเชยนักเรียนกระตือรือร้นและกล้าแสดงออก</p> <p>นักเรียนทั้ง 2 คน ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษจากการทำการศึกษารายกรณี ทั้ง 2 คน พบว่าสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ คือ การลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยใช้งานศิลปะ ทำให้เด็กชายนิธิวัฒน์ นุกบุญชนะเลิกการระบายสีตุ๊กตาปูนปลาสเตอร์ เด็กชายชัยวัฒน์ สุทธิ มีความสามารถในการคัดไทย และมีพฤติกรรมมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้เพื่อนๆ รักและช่วยเหลือวิชาที่ทำไม่ได้ คณะครูผู้ปกครองพึงพอใจ</p>

จากตาราง 27 ที่กำหนดให้ทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ การเสริมหลักสูตรการให้คำปรึกษา ซ้อมเสริม เพื่อนช่วยเพื่อน อบรมประจำสัปดาห์ และ การศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาผู้เรียนกลุ่มมีปัญหาให้มีพัฒนาการสูงขึ้น โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย

นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้กำหนดให้ครูทุกคนดำเนินการแก้ปัญหา ช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการทางการวิจัย ดังในตาราง 28

ตาราง 28 แบบบันทึกปัญหาการวิจัย ชื่องานวิจัย เทคนิควิธีการวิจัยและผลการวิจัยของครู

ผู้วิจัย	ปัญหาการวิจัย	ชื่องานวิจัย	วิธีดำเนินการ/เทคนิคที่ใช้	ผลการวิจัย
นางสังวาลย์ คำยอด ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1	พฤติกรรมเฉย ขริม เกือบ ไม่ร่าเริง	ผลการใช้เกมเพื่อแก้ไข พฤติกรรมเฉยขริม เกือบไม่ร่าเริง	1. ศึกษาสาเหตุของ การเกิด พฤติกรรมเฉยขริม 2. วิเคราะห์สาเหตุจากข้อมูล นักเรียน 3. พัฒนาเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลนวัตกรรม 4. ทดลองใช้นวัตกรรมดังนี้ 4.1 กิจกรรมรวมเงิน 4.2 กิจกรรมอวนจับปลา	นักเรียนมีพฤติกรรม ร่าเริง แจ่มใสขึ้นใน ขณะที่เล่นกิจกรรม กับเพื่อนๆ หลังจาก เล่นกิจกรรมนักเรียน ก็มีพฤติกรรมเฉย ขริมเหมือนเดิม
นางสำรวย ทองสุก ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2	นักเรียนเขียน ตัวพยัญชนะไม่ ถูกต้อง ไม่ถูก หลัก ตัวไม่ตรง	การพัฒนาการคัด ลายมือของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้แบบฝึกคัด ลายมือ	สร้างแบบฝึกคัดลายมือ ลากเส้นตามเข็มนาฬิกา โดยคิดเวลาพัก กลางวัน และในวันหยุด บันทึกผลการคัดลายมือ	- นักเรียนรู้หลักการ เขียนตัวพยัญชนะได้ ถูกต้อง - ฝึกสมาธิการเขียน - ลายมือการเขียน พยัญชนะ ดี และ เรียบร้อยขึ้น
นายมนัส เจริญลาภ ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3	เด็กนักเรียนมี พฤติกรรมทาง สมองผิดปกติ	การปรับเปลี่ยน พฤติกรรมเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา	-ศึกษาพฤติกรรม -วิธีการจัดกิจกรรม -วิเคราะห์ผู้เรียน -แบบทดสอบการอ่าน	นักเรียนมีความ กระตือรือร้น การ เขียน การอ่าน
นายปรีชา อัมแดง ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4	พฤติกรรม ก้าวร้าวชอบ แกล้งเพื่อน ไม่ ส่งงานขาด ความ รับผิดชอบ	การแก้ไขพฤติกรรม ก้าวร้าวชอบแกล้ง เพื่อนของเด็กชาย พิธิวัฒน์ บุกบุญ	1. ศึกษาสภาพปัญหาสาเหตุ ของการเกิดพฤติกรรม ก้าวร้าวรังแกเพื่อนขาดความ รับผิดชอบ 2. วิเคราะห์สาเหตุจากข้อมูล นักเรียน 3. ศึกษาสภาพการเลี้ยงดูของ ผู้ปกครอง 4. พัฒนาเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลและนวัตกรรม ที่ใช้ในการแก้ปัญหา 5. ทดลองใช้วิธีเสริมแรง - แต่งตั้งเป็นหัวหน้าชั้นเรียน - รับผิดชอบการเลี้ยงปลา - ให้คำชมเมื่อทำความดี	เด็กชายพิธิวัฒน์ บุกบุญ มีพฤติกรรมดีขึ้น ลดการเกรงเพื่อนลง มีความรับผิดชอบ มากขึ้น

ตาราง 28 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ปัญหาการวิจัย	ชื่องานวิจัย	วิธีดำเนินการ/เทคนิคที่ใช้	ผลการวิจัย
นางสาวรัตนา คำสวัสดิ์ ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน ยังขาดทักษะการเขียนเรื่องจากภาพ	การพัฒนาทักษะการเขียนเรื่องจากภาพในสาระการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ	- ประเมินทักษะการเขียนก่อนเรียน - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - ประเมินทักษะการเขียนหลังเรียน	ผลการวิจัยพบว่านักเรียนจำนวน 10 คน ความรู้เพิ่มขึ้นแล้วสามารถเขียนเรื่องจากภาพได้ประมาณ 70% ของจำนวนนักเรียนที่ได้วิจัย
นางพุลศรี เรืองศรี ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6	นักเรียนไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาการคูณได้	การแก้โจทย์ปัญหาการคูณโดยใช้แบบฝึก	- ประเมินทักษะการคูณก่อนเรียน - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - ประเมินทักษะแก้โจทย์ปัญหาการคูณหลังเรียน	ผลจากการวิจัยปรากฏว่านักเรียนทุกคน มีทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการคูณดีขึ้น
นางเพ็ญพรรณ ดวงสุรินทร์ ครูประจำชั้น อนุบาล 1,2	นักเรียนขาดความพร้อมทางการเรียน	การแก้ปัญหาความพร้อมทางการเขียนตัวพยัญชนะ ก -ฮ โดยใช้แบบฝึกหัด	ให้นักเรียนฝึกความพร้อมโดยใช้แบบฝึกในช่วง 9.30 น.-10.30 น. ของวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ทุกสัปดาห์	หลังจากนักเรียนได้ฝึกแล้ว มีความพร้อมขึ้นมากสามารถพัฒนาการเขียนของเด็กได้
นายสุวิทย์ วันทอง ครูสอน คอมพิวเตอร์	นักเรียนไม่เข้าใจคำศัพท์คอมพิวเตอร์	การพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ นักเรียนชั้น ป.5 โดยการจัดทำพจนานุกรมคำศัพท์ คอมพิวเตอร์	- ศึกษาผลการเรียนในภาคเรียนที่แล้วมา - ทำการทดสอบก่อนจัดทำพจนานุกรม - จัดทำพจนานุกรม - ทดสอบหลังจัดทำพจนานุกรม	นักเรียนมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ที่ดีขึ้น
นางสาวสุกัญญา จักรแก้ว	นักเรียนบกพร่องทางการอ่านและเขียนตัวควบกล้ำ	พัฒนาทักษะการอ่านและเขียนตัวควบกล้ำ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนตัวควบกล้ำ	ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ ทุกวัน อังคาร พุธ วันละ 25 นาที	นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนตัวควบกล้ำดีขึ้น

4.5 การดำเนินการส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีได้แต่งตั้งครูเพื่อทำหน้าที่ครูแนะแนว 2 ช่วงชั้น เพื่อประสานงานติดตามช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอก ดังนี้

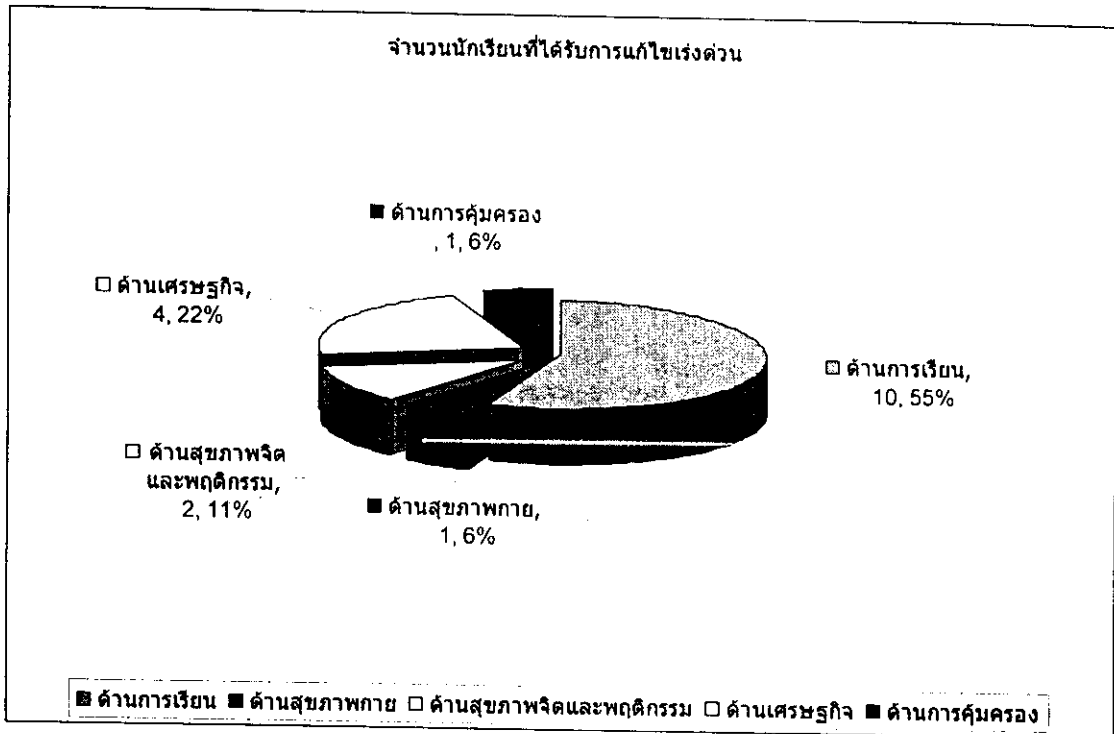
ช่วงชั้นที่ 1 ตั้งแต่อนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ นางสาวรายทองสุก

ช่วงชั้นที่ 2 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ นางพุลศรี เรืองศรี

ทั้งสองท่านทำหน้าที่ประสานความช่วยเหลือให้นักเรียนภายในโรงเรียน จากครูประจำชั้น ครูประจำกลุ่มสาระ โดยมีเป้าหมายคือนักเรียนที่มีปัญหาเร่งด่วน 18 คน จำแนกตามสภาพปัญหารายดำนดังตาราง 29

ตาราง 29 จำแนกนักเรียนที่มีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต) ได้รับการส่งต่อแก้ไขรายด้าน

สภาพปัญหา	จำนวนนักเรียนที่มีปัญหาเร่งด่วน	ส่งต่อจำนวน	ระดับพฤติกรรมดีขึ้น	กิจกรรมส่งเสริมพัฒนา	การส่งต่อภายใน
ด้านการเรียน	10	2	2	ส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ	ครูประจำกลุ่มสาระวิชา
ด้านสุขภาพกาย	1	1	1	ส่งเสริมความสามารถด้านศิลปะ	ครูศิลปะ
ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม	2	1	1	ส่งเสริมกลุ่มสนใจดนตรีศิลปะ	ครูดนตรี-นาฏศิลป์ศิลปะ
ด้านเศรษฐกิจ	4	1	1	ส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน	ครูสังคม
ด้านการคุ้มครอง	1	1	1	ส่งเสริมโดยใช้เครือข่ายผู้ปกครอง	ผู้อำนวยการโรงเรียน

แผนภูมิ 16 จำแนกนักเรียนที่ได้รับการแก้ไขแรงดัน (วิกฤต)

จากตาราง 29 และแผนภูมิ 16 พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาแรงดัน (วิกฤต) ได้รับการส่งต่อภายในและภายนอกจำนวน 6 คน จากนักเรียนที่มีปัญหาวิกฤต 18 คน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลเนินมะปราง วจินฉัยเด็กด้านสติปัญญาที่มีผลต่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ราย ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ประสานงานความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมุง ด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครองนักเรียน ได้รับการประสานจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเนินมะปราง สถานีอนามัยรับผิดชอบดูแลสุขภาพนักเรียน จำนวน 1 คน ที่ติดเชื้อโรคมุมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV)

นอกจากนี้ผลการจำแนกกลุ่มมีปัญหารายด้านและดำเนินการของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สามารถช่วยเหลือนักเรียนใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ควบคู่กับการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ขั้นตอนแรกสิ้นสุด ขั้นตอนสุดท้ายโดยกระบวนการดำเนินการของครู และผู้เกี่ยวข้องเป็นหัวใจของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตาราง 30 ผลการช่วยเหลือจำแนก 5 ด้านของนักเรียนกลุ่มมีปัญหารายด้านและกลุ่มมีปัญหาแรงดัน (วิกฤต) ดังนี้

จำนวนนักเรียน	190 คน	แยกเป็น
กลุ่มปกติ	63 คน	(ร้อยละ 33 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด)
กลุ่มมีปัญหา	127 คน	(ร้อยละ 67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด)
ช่วยเหลือได้แล้ว	80 คน	(อยู่ในระหว่างการช่วยเหลือ 29 คน ส่งต่อ 18 คน)

ตาราง 30 ผลการช่วยเหลือจำแนกตามรายด้านของนักเรียนกลุ่มมีปัญหา

ลักษณะปัญหา	จำนวนนักเรียนที่มีปัญหา	ช่วยเหลือได้แล้ว (คน)	อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ (คน)	ส่งต่อ(คน) กลุ่มมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต)	หมายเหตุ
ด้านการเรียน	38	24	4	10	ข้อมูลการคัดกรองจากกลุ่มมีปัญหา ตาราง 12 และ 13 ดังนี้ 1. กลุ่มมีปัญหา 109 คน 2. กลุ่มมีปัญหา (วิกฤต) 18 คน
ด้านสุขภาพกาย	5	3	1	1	
ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม	27	23	2	2	
ด้านเศรษฐกิจ	56	30	22	4	
ด้านการคุ้มครอง	1	-	-	1	
รวม	127	80	29	18	
ร้อยละ	100	63	23	14	

จากตาราง 30 แสดงว่า ผลการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหารายด้าน สามารถช่วยเหลือได้จำนวน 80 คน (63%) อยู่ระหว่างการช่วยเหลือได้จำนวน 29 คน (23%) นักเรียนกลุ่มช่วยเหลือเร่งด่วน (วิกฤต) ส่งต่อภายใน จำนวน 18 คน (14%)

นักเรียนที่ได้รับการแก้ไขเร่งด่วน (วิกฤต) ระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 10 คน และระดับประถมศึกษา 8 คน ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ผลดังนี้

ตาราง 31 ผลการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเร่ร่อน (วิกฤต) รายด้าน

ลักษณะปัญหา	จำนวนนักเรียน ที่มีปัญหา เร่ร่อน(วิกฤต)	ช่วยเหลือ ได้แล้ว (คน)	อยู่ระหว่างการ ช่วยเหลือ(คน)	หมายเหตุ
ด้านการเรียน	10	2	2	การดำเนินการช่วยเหลือโดยส่งต่อ ภายในนักเรียนทั้ง 6 คน โดยมอบให้ การแนะแนวครูประจำกลุ่มสาระการ เรียนรู้และผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการ ช่วยเหลือตามกิจกรรมเฉพาะ นอกจาก กิจกรรมปกติ ดังตาราง เป็นผลให้ นักเรียนได้รับการช่วยเหลือทุกคน
ด้านสุขภาพกาย	1	1	1	
ด้านสุขภาพจิตและ พฤติกรรม	2	1	1	
ด้านเศรษฐกิจ	4	1	1	
ด้านการคุ้มครอง	1	1	1	
รวม	18	12	6	
ร้อยละ	100	67	33	

จากตาราง 31 แสดงว่าผลการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเร่ร่อน(วิกฤต) รายด้าน
สามารถช่วยเหลือได้ 12 คน (67%) อยู่ในระหว่างการช่วยเหลือ 6 คน (33%)

จากการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนแล้วพบว่า โรงเรียน
บ้านใหม่สามัคคี มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 190 คน เป็นนักเรียนกลุ่มปกติ 172 คน นักเรียนกลุ่ม
มีปัญหาเร่ร่อน (วิกฤต) จำนวน 18 คน และเมื่อจำแนกรายด้านของนักเรียนกลุ่มปกติพบว่า
ในแต่ละด้านมีนักเรียนที่มีปัญหา จำนวน 127 คน ไม่มีปัญหา จำนวน 63 คน นักเรียนกลุ่ม
ปกติได้รับการช่วยเหลือตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการส่งเสริมและพัฒนาส่วน
นักเรียนกลุ่มมีปัญหาได้รับการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นผลให้
นักเรียนทุกกลุ่มได้รับการช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมและพัฒนาทุกคน

ตอนที่ 5 ผลการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
การดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการดังนี้

5.1 ผลการดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ คณะกรรมการนิเทศประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ดำเนินการนิเทศครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 13 - 15 กันยายน 2548 ครั้งที่ 2 วันที่ 15 - 18 พฤศจิกายน 2548 ปรากฏผลดังตาราง 32

ตาราง 32 ผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียน บ้านใหม่สามัคคี

รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1.1 มีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีหลากหลาย	2.00	.76	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
1.2 มีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.25	.46	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
1.3 มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	1.63	.74	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
1.4 มีการนำข้อมูลไปใช้ส่งเสริม พัฒนาช่วยเหลือนักเรียน	2.00	.53	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน						
2.1 มีการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด	1.88	.64	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
2.2 มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนครบทุกคน	2.13	.64	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
2.3 มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น	1.88	.64	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
2.4 มีการนำผลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียนมาจัดสารสนเทศระดับสถานศึกษาและนำไปใช้	2.00	.53	ปานกลาง	2.88	.35	มาก

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3. มีการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข						
3.1 มีการวางแผนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมซ่อมเสริมและสื่อสารกับผู้ปกครอง	2.00	.53	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
3.2 มีกิจกรรม ป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา	2.13	.35	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
3.3 มีการติดตามผลการดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง	2.13	.64	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
3.4 นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาได้รับการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขให้มีพฤติกรรมดีขึ้น	2.25	.46	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
4. มีการส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอย่างเป็นระบบ						
4.1 มีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอก	1.88	.83	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
4.2 มีการส่งต่อภายในและ/หรือภายนอก พร้อมข้อมูลผลการช่วยเหลือเบื้องต้น	1.63	.74	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
4.3 มีการติดตาม ประเมินผล สรุปผล รายงานผลการส่งต่อ	1.75	.71	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
4.4 มีการปรับปรุง พัฒนาการส่งต่ออย่างเป็นระบบ	1.75	.71	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
รวม	1.95	.49	ปานกลาง	2.80	.19	มาก

จากตาราง 32 พบว่า ผลการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของคณะครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ในครั้งที่ 1 ครูส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.95$) เมื่อนิเทศครั้งที่ 2 ครูมีการดำเนินการในระดับมาก ($\bar{x} = 2.80$) จากการสนทนากลุ่มครูทุกคนยังมีปัญหาด้านวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและการคัดกรอง เพื่อแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา ข้อมูลที่รวบรวมนักเรียนเป็นรายบุคคลยังไม่สามารถจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อการพัฒนาได้ ทำให้ระบบการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเป็นผลให้วางแผนเพื่อการพัฒนา ช่วยเหลือแก้ไขได้ยาก เมื่อได้รับการนิเทศ ทำให้การจัดทำตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง มีความสมบูรณ์ขึ้นทำให้การวางแผนพัฒนาช่วยเหลือแก้ไขได้ตรงเป้าหมาย ครูมีการดำเนินงานดีขึ้นทุกด้าน

ผลการนิเทศติดตามประเมินในการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน

ผลการนิเทศติดตามผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีในระยะแรกพบว่า ครูยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่ถูกต้องและชัดเจน มีปัญหาในเรื่องการตั้งชื่อเรื่อง การกำหนดจุดประสงค์ของการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา การสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งได้ร่วมเป็นผู้นิเทศภายนอกเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2548 ด้วยใช้วิธีการนิเทศเป็นรายบุคคล และให้ครูนำเสนอผลงานในที่ประชุม เพื่อร่วมกันวิพากษ์ และแก้ไขปรับปรุงร่วมกัน หลังจากที่ครูได้นำไปปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้ทำการติดตามประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2548 ครูมีการพัฒนายิ่งขึ้น ปรากฏผลการนิเทศ ดังในตาราง 33

ตาราง 33 ผลการประเมินการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู

รายการประเมิน	โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง เหมาะสม
1. สํารวจสภาพปัญหาการเรียนรูของผู้เรียนได้	2.56	.53	มาก
2. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง	2.44	.53	ปานกลาง
3. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	2.44	.71	ปานกลาง
4. ตั้งชื่อเรื่องของการวิจัยได้	2.00	.50	ปานกลาง
5. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้	2.33	.50	ปานกลาง
6. เลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหผู้เรียนได้	3.00	.00	มาก
7. ใช้นวัตกรรมแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้	2.78	.44	มาก
8. กำหนดตัวแปรในการวิจัยได้	2.56	.53	มาก
9. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เหมาะสมกับ ตัวแปรที่ศึกษา	2.44	.50	ปานกลาง
10. สร้างเครื่องมือในการวิจัยได้	2.67	.50	มาก
11. อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้	2.67	.50	มาก
12. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้	2.33	.60	ปานกลาง
13. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.11	.50	ปานกลาง
14. นำเสนอแปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียนได้	2.33	.50	ปานกลาง
15. อภิปรายผลและเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้	2.47	.44	ปานกลาง
16. เขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด	2.78	.73	มาก
17. ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม เข้าใจง่าย	2.56	.50	มาก
18. นำเสนอผลการวิจัยได้กระชับ รัดกุม ชัดเจน	2.67	.50	มาก
รวม	2.52	.31	มาก

จากตาราง 33 พบว่าครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 2.52$) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีประเด็นที่ครูสามารถทำได้ถูกต้องเหมาะสมในระดับมาก ในเรื่องการสำรวจสภาพปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน การเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียน การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน การเลือกตัวแปรในการวิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัย การอธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม เข้าใจง่าย และนำเสนอผลการวิจัยได้กระชับรัดกุม ส่วนประเด็นอื่นๆ ครูมีความสามารถทำได้ถูกต้องเหมาะสมในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.33$)

ตอนที่ 6 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

หลังจากดำเนินการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้จัดประชุมสัมมนานำเสนอผลงานและสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น พร้อมทั้งให้คณะครูนักเรียน และผู้ปกครองตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินระบบการบริหารจัดการตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผลการประเมินปรากฏ ดังนี้

ตาราง 34 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการ

รายการประเมิน	ครั้งที่ 1		ระดับความเหมาะสม	ครั้งที่ 2		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
1.1 ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.25	.46	น้อย	3.00	.00	มาก
1.2 มีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.50	.53	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
1.3 มีการพัฒนาตนเอง และพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.63	.52	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
1.4 สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.75	.71	ปานกลาง	3.00	.00	มาก

ตาราง 34 (ต่อ)

รายการประเมิน	ครั้งที่ 1		ระดับความ เหมาะสม	ครั้งที่ 2		ระดับความ เหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D.	
2. ครูมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
2.1 มีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.88	.35	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
2.2 ครูมีการพัฒนาตนเอง	1.00	.00	น้อย	3.00	.00	มาก
2.3 สามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	1.00	.00	น้อย	2.88	.35	มาก
2.4 ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงาน และสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน	1.00	.00	น้อย	2.75	.46	มาก
3. การบริหารจัดการกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
3.1 มีโครงสร้างการบริหารงาน	1.88	.35	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
3.2 มีการคัดสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ	1.88	.35	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
3.3 มีแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจนและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	1.00	.00	น้อย	3.00	.00	มาก
3.4 พัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	1.75	.46	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
4. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
4.1 มีแผนการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.38	.52	น้อย	2.75	.46	มาก
4.2 มีการดำเนินงานตามแผน	2.50	.46	มาก	2.88	.35	มาก
4.3 มีการรายงานผล	1.25	.35	น้อย	3.00	.00	มาก
4.4 มีการนำผลมาปรับปรุงและประชาสัมพันธ์	1.13	.46	น้อย	2.75	.46	มาก
5. ผู้ปกครอง/ชุมชนให้ความร่วมมือเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
5.1 มีการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน	1.75	.52	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
5.2 ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.63	.35	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
5.3 มีเครือข่ายผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.88	.52	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
5.4 มีแผนงานโครงการ/กิจกรรมในการดูแลส่งเสริม ช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน	1.75	.53	ปานกลาง	3.00	.00	มาก

ตาราง 34 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระหว่าง		ระดับความ เหมาะสม	หลัง		ระดับความ เหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D.	
6. มีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน						
6.1 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับผู้บริหาร	1.88	.46	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
6.2 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับครูที่ใช้ในระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	1.63	.52	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
6.3 มีสื่อ/เครื่องมือในการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล	1.50	.53	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
6.4 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับผู้ปกครอง	1.25	.46	น้อย	2.63	.52	มาก
รวม	1.75	.074	ปานกลาง	2.92	.15	มาก

จากตาราง 34 พบว่า ผลการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดของ
ครูระหว่างดำเนินการส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.75$) และหลังการดำเนินการ
เห็นว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.92$) ทุกรายการและผลของการดำเนินงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นผู้ประเมิน
นักเรียนทุกคน ปรากฏดังตาราง 35 ดังนี้

ตาราง 35 การเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ
การศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาพิเศษโลกเขต 2

รายการประเมิน	ก่อนใช้ระบบ			หลังใช้ระบบ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ คุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1. ด้านการเรียน						
1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระเกิน 50%	1.50	.76	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
1.2 กระตือรือร้นที่จะมาโรงเรียน	1.63	.74	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
1.3 มีการร่วมแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม	1.63	.52	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
1.4 มีทักษะการอ่านตีความวิเคราะห์และเขียนสูงขึ้น	1.75	.46	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
1.5 สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมาะสม	1.88	.64	ปานกลาง	2.63	.52	มาก
2. ด้านสุขภาพกาย						
2.1 มีน้ำหนักส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน	2.25	.71	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
2.2 มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง	2.25	.89	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
2.3 นักเรียนสามารถป้องกันดูแลสุขภาพตนเองได้	1.75	.71	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
2.4 นักเรียนสามารถแนะนำการดูแลสุขภาพกายให้กับ สมาชิกในครอบครัวได้	1.38	.52	น้อย	2.50	.53	มาก
2.5 นักเรียนรักกีฬาและการออกกำลังกาย	2.00	.76	ปานกลาง	2.63	.52	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

รายการประเมิน	ก่อนใช้ระบบ			หลังใช้ระบบ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
3. ด้านสภาพจิตและพฤติกรรม						
3.1 นักเรียนอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใส มีความสุข	2.50	.53	มาก	3.00	.00	มาก
3.2 นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้	2.63	.52	มาก	3.00	.00	มาก
3.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด	2.13	.64	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
3.4 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา นักเรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้	2.13	.64	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
	1.88	.64	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
4. ด้านเศรษฐกิจ						
4.1 นักเรียนหารายได้ระหว่างเรียนได้	1.50	.53	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
4.2 นักเรียนสามารถจัดทำรายการใช้จ่ายประจำวันได้	1.25	.46	น้อย	2.38	.52	ปานกลาง
4.3 นักเรียนสามารถออมทรัพย์ได้	1.50	.53	ปานกลาง	2.50	.53	มาก
4.4 นักเรียนสามารถวางแผนการผลิตเพื่อจำหน่ายได้	1.63	.52	ปานกลาง	2.25	.46	ปานกลาง
4.5 นักเรียนรักและภาคภูมิใจในอาชีพที่ตนสนใจ	1.38	.52	น้อย	2.13	.35	ปานกลาง
5. ด้านการคุ้มครอง						
5.1 นักเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องดูแล	1.63	.52	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
5.2 นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศได้	1.75	.46	ปานกลาง	2.88	.35	มาก
5.3 นักเรียนปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	1.88	.35	ปานกลาง	2.75	.46	มาก
5.4 นักเรียนปฏิบัติตนเมื่อมีเหตุทางธรรมชาติได้	2.00	.53	ปานกลาง	3.00	.00	มาก
5.5 นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงภัยจากยาเสพติด	1.82	.13	ปานกลาง	2.74	.26	มาก
รวม	1.50	.76	ปานกลาง	2.88	.35	มาก

จากตาราง 35 พบว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการดูแลสุขภาพช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีก่อนใช้ระบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.50$) และหลังการใช้ระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.83$)

ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนจากข้อมูลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เมื่อวันที่ 1-2 มีนาคม 2549 ครู ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้ โดยกล่าวว่า การพัฒนาระบบบริหารจัดการมีประโยชน์ต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา ดังนี้

1. ผลที่เกิดต่อครูผู้สอน

1.1 ด้านความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองของครู

การดำเนินงานครั้งนี้ทำให้ครูได้รับความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแต่เป็นความรู้ที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งความรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตัวครูได้เป็นอย่างดี

“ดำเนินโครงการนี้ ทำให้เราเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การช่วยเหลือดูแลนักเรียนรู้จักแหล่งข้อมูลที่สามารถแสวงหาความรู้ ทำให้รู้สึกกระตือรือร้นมากขึ้น และพอนำความรู้ไปใช้แล้ว ได้ผลก็รู้สึกมั่นใจ และอยากเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นทราบ” (ครู)

“ผลการดำเนินงานเกิดประโยชน์ต่อครูมาก เพราะได้ศึกษาคัดกรองนักเรียนครบทุกคน ทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลประจำชั้น และประจำโรงเรียน มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อประสานความช่วยเหลือ ครูและผู้ปกครองมีความตระหนักเข้าใจตรงกัน ยอมรับและช่วยกันแก้ปัญหา” (เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการศึกษา)

“ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องทำด้วยใจ” (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง)

“ไม่ใช่เรื่องยากที่เรามีโอกาสจะให้กับเด็ก” (กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1.2 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของครู

ภายหลังการดำเนินงานตามระบบแล้ว ครูในโรงเรียนได้ทำการประเมินตนเองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของตนเองและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานไปในทางที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในงานในหน้าที่ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาค้นคว้ามากขึ้น มีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“ทำให้ได้ช่วยเหลือนักเรียนตรงประเด็น มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่นำไปใช้ได้จริง แต่การแก้ปัญหาไม่มีที่สิ้นสุด”

“ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน ทำให้ครูกิจการหาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อช่วยเหลือนักเรียน”

2. ผลที่เกิดต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ผลการพัฒนาทำให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าซักถามและกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียน และภายหลังจากทำการประเมินผลปลายภาคเรียน ก็พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“นักเรียนมีความสุขในการเรียนมากขึ้น กล้าแสดงออก กระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ และร่วมทำกิจกรรมทุกครั้ง” (ครู)

“นักเรียนกล้าแสดงออกขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน กล้าซักถามกระตือรือร้นที่จะเรียน ขยันทำงานและทำการบ้านมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น” (ครู)

“นักเรียนมีการพัฒนาต่อสิ่งแปลกใหม่ที่ครูนำมาสอน สนใจสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย กล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็นและมีความประพฤติดีขึ้น”

“เดี๋ยวนี้ผมไม่ปวดหัวชั่วโมงภาษาอังกฤษแล้ว” (นักเรียน)

“ชอบครูที่พาไปทัศนศึกษามาก อยากให้ไปบ่อยๆ” (นักเรียน)

“ผมมีรายได้จากการรับจ้าง เสาร์-อาทิตย์” (นักเรียน)

“อบต.เข้ามาดูปุ๋ยแล้วให้ไปรับเงินทุกเดือน” (นักเรียน)

“นักเรียนกระตือรือร้น มีความตั้งใจเรียนมากขึ้น รู้จักการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน และมีความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดพิจารณาดีขึ้น มีไหวพริบในการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว”

“สิ่งที่พึงพอใจคือ ได้เรียนรู้ ตรงตามที่ชอบและชอบให้ครูพาออกไปนอกห้องเรียน” (นักเรียน)

“ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกครั้งทั้งทางโรงเรียนขอความร่วมมือ”(ผู้บริหารโรงเรียน)

“ดีใจที่ครูให้ความสนใจลูกหลานเพิ่มมากขึ้น ได้มีโอกาสพูดคุยปรึกษาปัญหาและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน” (ผู้ปกครอง)

“ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน ยอมรับว่าภูมิปัญญาที่อยู่ในท้องถิ่นมีความสำคัญต่อเด็ก ทำให้มีความตื่นตัวและตระหนักในการเรียนของนักเรียน และเกิดความพึงพอใจและให้การสนับสนุนมากขึ้น” (กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“พอใจมากในการที่ได้เห็นครูมีความเอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น”
(ผู้ปกครอง)

3. ผลที่เกิดต่อระบบการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน

ผลจากการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (PAR) ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมกันพัฒนาอย่างยั่งยืน เข้าใจของการพัฒนาระบบคือ การมีส่วนร่วม และการพัฒนาคุณภาพโดยใช้วงจรเดมมิ่งควบคู่กันไป ทำให้เกิดประสิทธิภาพของระบบการพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นผลให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งทุกฝ่ายมีส่วนร่วมให้ความสำคัญในการทำงานทุกขั้นตอน นั่นคือใช้วงจรเดมมิ่งมาบริหารจัดการระบบอย่างมีคุณภาพ ดังคำกล่าวของครู

“ ตั้งแต่อบรมมาทำให้มั่นใจมากที่จะจัดกิจกรรมอย่างเต็มรูปแบบ”

“ ถ้าระบบของเราดี การพัฒนาจะเกิดง่ายขึ้น”

“ ถ้าจะดีต้องมีความยั่งยืน และเผยแพร่ได้”

“ เพียงแต่เราเริ่มต้นก็ได้รับการยอมรับแล้ว”

“ ความเป็นระบบร่วมกันทำ ปรัชญาหรือ น่าจะเป็นหัวใจของเรื่องนี้”

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้าน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย คือ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้าน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. เพื่อทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยนั้น ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง ข้อมูลและหลายวิธีการ เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) โดยมีขั้นตอน การดำเนินการวิจัย เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 1.2 การวางแผนดำเนินการพัฒนาระบบบริหารจัดการในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบบริหารจัดการ ด้านการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 2.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 จัดทำคู่มือระบบบริหารจัดการด้านการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

- 2.3 วิพากษ์ระบบ/คู่มือ
- 2.4 ปรับเข้าระบบคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนำระบบไปใช้

3.1 การวางแผนและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม

3.2 การดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากร

3.3 การนำระบบบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.1 การนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน

4.2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.1 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านม่วง อำเภอ

เนินมะปราง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 8 ชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2548 มีนักเรียนจำนวน 190 คน เป็นชาย 100 คน หญิง 90 คน ข้าราชการครู 9 คน จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 8 คน อายุเฉลี่ยของครูเท่ากับ 40 ปี ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์การสอนเฉลี่ย 17 ปี ซึ่งแสดงว่าครูมีประสบการณ์ในการสอน ปานกลาง อัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 21 แสดงว่า มีครูเพียงพอตามเกณฑ์ไม่ขาดแคลนครู (เกณฑ์ สพฐ. เท่ากับ 1 : 25) แต่ขาดแคลนครูตามเกณฑ์ ก.ค. จำนวน 2 คน

1.2 สภาพและปัญหาของนักเรียน

1.2.1 สภาพและปัญหาด้านผลผลิต กล่าวคือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

1.2.2 สภาพและปัญหาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านและการค้นคว้าหาความรู้

1.2.3 สภาพและปัญหาด้านครอบครัวนักเรียน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน นักเรียนมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีสาเหตุจากการหย่าร้าง และการที่บิดามารดาต้องออกจากบ้านไปทำงานที่อื่น ให้นักเรียนต้องพักอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ หรือบุคคลอื่น เป็นเหตุให้ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ทำให้ไม่สนใจการเรียนและขาดความรับผิดชอบ ก้าวร้าวไม่มีวินัย ละเลยกิจกรรมสำคัญของโรงเรียนที่จะปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.3 สภาพและปัญหาของครู

1.3.1 ครูมีภาระการสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 23 ชั่วโมง และมีงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าครูมีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก บางส่วนเป็นครูประจำชั้น สอนทุกกลุ่มสาระและสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา บางสาระที่ครูมีความถนัดน้อยจึงละเลยการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไม่ครบตามหลักสูตร

1.3.2 ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการประสานความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ

1.3.3 การจัดการเรียนการสอน ครูยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม กล่าวคือ สอนโดยไม่ใช้แผนการเรียนรู้ ใช้สื่อการสอนน้อย เทคนิควิธีการสอนของครูยังไม่หลากหลาย ขาดทักษะในการท้าวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ขาดความสามารถในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของครูยังไม่เป็นไปตามสภาพจริง และมีการนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้อ่อนข้างน้อย

1.3.4 ปัญหาการบริหารจัดการศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ขาดการวางแผนงานร่วมกัน การนิเทศติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ ครูแต่ละฝ่ายงานไม่มีการตรวจสอบและประเมินตนเอง ทำให้ไม่มีผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบงานในครั้งต่อไป

1.4 ความต้องการในการพัฒนา คือ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2. ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทำให้ได้ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาที่จัดทำคู่ขนานกับการพัฒนาครูในการบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม (PAR) และโดยใช้กระบวนการ PDCA คือ กำหนดวงจรคุณภาพในการทำงาน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองในการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบสามารถจัดการเรียนการสอนตามภาระหน้าที่หลัก และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ การติดตามประเมินผลโดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายทั้งการสังเกต สัมภาษณ์ การทดสอบข้อเขียน การตรวจสอบผลงาน มีการประเมินตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง โดยครูประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนร่วมงานและโดยผู้บริหาร ทั้งก่อนการพัฒนา

ระหว่างการพัฒนา และหลังการพัฒนา และจัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้ครูได้รู้จักตนเอง ครูได้รับรู้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ และมีการนำปัญหาอุปสรรคต่างๆ ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

จากการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว พบว่า การพัฒนาครูที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครู โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำให้ครูเกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ได้ปฏิบัติจริง ได้ทำงานเป็นทีม ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประกอบกับการนำหลักการของการบริหารจัดการคุณภาพ PDCA มาใช้ควบคู่ไปกับการพัฒนาครู มีการนิเทศติดตามแบบกัลยาณมิตร ใช้การประเมินผลหลายรูปแบบทั้งประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน โดยผู้บริหารและจากบุคคลภายนอก ทำให้ครูเกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นและพยายามปรับปรุงตนเอง นับว่า การบริหารจัดการที่เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอน เน้นการปฏิบัติจริง และการใช้กระบวนการ PDCA มาพัฒนาระบบการบริหาร ช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาครูของสถานศึกษาและของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ผลการทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 2 พบว่า

3.1 ครูส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการ และเห็นว่าทำให้ได้พัฒนา การทำงานของตนเองอย่างเป็นระบบ ได้ทำงานเป็นทีม ได้รับความรู้และมีความตื่นตัวในการทำงาน ยิ่งขึ้น และทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมและการเรียนดีขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีครูบางส่วนที่เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ครูและเกิดความเครียด เนื่องจากต้องทำงานเพิ่มขึ้นและมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และเป็นเรื่องใหม่ยากสำหรับครู อาทิ การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3.2 ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสร้างคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะระดับปฏิบัติของครู คือการดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การแก้ปัญหา และการส่งต่อ

3.3 ครูสามารถดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่ปกติและไม่ปกติใน 5 ประเภท คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครอง จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยกำหนดเป็นกิจกรรมโฮมรูม จัดประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน อบรมประจำสัปดาห์ เครือข่ายผู้ปกครอง ห้องเรียนทางเลือก ส่งเสริมความเป็นเลิศทางกีฬา และส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ คณะครูร่วมกันประชุมกลุ่มในระหว่างการพัฒนา

ดำเนินการเพื่อวางแผนปฏิบัติ ปฏิบัติ และปรับปรุง พร้อมทั้งได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อปรับกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา โดยใช้กระบวนการทางการวิจัย เพื่อให้ครูทุกคนดำเนินการแก้ปัญหา ช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำวิจัยในชั้นเรียนคนละ 1 เรื่อง ได้รับการตอบสนองที่ดีจากนักเรียน ผู้ปกครอง คณะครูด้วยกัน ตระหนักและเพิ่มความสำเร็จของการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม

4. ผลการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามระบบการบริหารจัดการ ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของคณะครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีพบว่าการนิเทศครั้งแรกครูส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ยังมีปัญหาด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและการคัดกรองนักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียน แต่เมื่อได้รับการแนะนำช่วยเหลือ โดยใช้วิธีการนิเทศเป็นรายบุคคล และให้ครูนำเสนอผลงานในที่ประชุม ร่วมกันวิพากษ์ แก้ไขปรับปรุงทำให้ครูมีการดำเนินงานดีขึ้น ครูสามารถนำข้อมูลจากการปรับปรุงไปใช้ได้เหมาะสม สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดทำ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความภาคภูมิใจและกระตือรือร้นในการเผยแพร่ผลงาน

อภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี มีหลายปัญหา ทั้งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานทุกช่วงชั้น ปัญหาครูขาดทักษะในการช่วยเหลือนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และการช่วยเหลือนักเรียนของครูยังมีพฤติกรรมแบบเดิม คือ สอนตามหนังสือที่สำนักพิมพ์จำหน่าย ไม่ใช่แผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ซึ่งครูไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลยังทำได้ไม่ดี ไม่สามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนปัญหาในการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนรู้ไม่เป็นระบบครบวงจร การช่วยเหลือนักเรียนยังยึดแนวทางปฏิบัติแบบเดิม มอบให้ครูแนะแนวเพียงคนเดียวในการช่วยเหลือแก้ปัญหาผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูยังขาดความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่ชัดเจนยากต่อการนำไปปฏิบัติ การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนร่วมกันของคณะครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองนักเรียน กระบวนการนิเทศติดตามประเมินผลมีน้อย ทำให้มีผลการประเมินที่จะนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ระบบงานในครั้งต่อๆ ไปอย่างจำกัด สาเหตุที่ทำให้ครูมีสภาพปัญหาเช่นนี้ น่าจะมาจากการที่ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักเรียนน้อย มีภาระงานสอนมาก และงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายของครูมาก ทำให้ครูไม่มีเวลาในการศึกษาสืบค้นและพัฒนาตนเอง นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ทำให้ทราบข้อมูลว่าปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ครูไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจกระบวนการช่วยเหลือ

นักเรียนอย่างถูกต้อง ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากฝ่ายบริหารที่จะทำให้ระบบถูกขับเคลื่อนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ไม่เปิดโอกาสให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ การที่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้สภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ซึ่งไม่ใช่บิดามารดา ทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่นและมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวต่อต้าน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมดังกล่าว เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนที่มีความบกพร่องอยู่ในชั้นเดียวกับนักเรียนปกติเกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนในด้านการเรียนรู้ และพฤติกรรมนักเรียนที่บกพร่องมักถูกละเลยเป็นปัญหาในระดับชั้นเรียนและโรงเรียน ครูจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ดังที่ สิริกรมณีรินทร์ (2545 : 8) กล่าวว่าครูต้องทุ่มเทการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรู้เข้าใจสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง สร้างความรู้ โดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเอง รับผิดชอบการเรียนรู้ และประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ผู้วิจัยและคณะครูในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น มีประสิทธิภาพใช้ได้จริง โดยเฉพาะชั้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วติดตามผลการนำไปใช้ทันที ทั้งการนิเทศภายในโดยสายบริหารของโรงเรียน และการนิเทศภายนอก คณะจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ศึกษาพิเศษ และเจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพราะครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ดังนั้น เมื่อโรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรแล้ว ควรได้ติดตามและประเมินผลการพัฒนานั้นด้วย เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการต่าง ๆ ตลอดจนทราบประสิทธิภาพของวิธีการพัฒนาบุคลากรในแต่ละด้าน ดังที่สงบ ลักษณะ (2541 : 1) กล่าวว่า ครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเป็นปัจจัยที่สำคัญควรได้รับด้านจัดระบบนิเทศภายในให้ร้อยรัดกับการนิเทศภายนอก หรือการส่งเสริมสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ในการทำงานกับบุคลากรในสถานศึกษาอื่น เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ

3. การทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อครูนักเรียนและโรงเรียนหลายประการ ดังนี้

3.1 ผลที่เกิดกับตัวครู ผลการพัฒนาครู ทำให้ครูมีความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนวัตกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ครูสามารถร่วมกันสร้างคู่มือการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน บริบทของโรงเรียน

ครูเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือนักเรียนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเรียน ให้ความสำคัญในความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น ครูปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนของครู มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันเห็นได้จากการจัดทำเครื่องมือรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบบันทึกการคัดกรองนักเรียน แบบบันทึกต่าง ๆ การจัดทำสื่อวัตกรรมการแก้ปัญหาให้นักเรียนและกำหนดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเป็นระบบมีขั้นตอนที่สมบูรณ์

นอกจากนี้จากการสังเกตการดำเนินงานตามกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนพบว่า ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีขึ้น มีความสามารถในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นระบบสารสนเทศอย่างสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้วางแผนดำเนินงานตามขั้นตอน สอดคล้องกับสภาพจริงของนักเรียนและตอบสนองความต้องการของนักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ และกลุ่มมีปัญหาเกิดความสมดุล ทำให้ครูเกิดความมั่นใจที่จะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมาแก้ปัญหาและส่งเสริมผู้เรียนอย่างเต็มรูปแบบ แสดงว่า การพัฒนาครูโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีในครั้งนี้มีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่า ครูทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้ร่วมพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนา โดยกล่าวตรงกันว่า การอบรมทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ดำเนินการด้วยความมั่นใจ ได้รับข้อเสนอแนะที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การงานซึ่งสอดคล้องกับ ชีรยุทธ พึ่งเทียน (2543 : 20) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการปฏิบัติการวิจัยเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ครูเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะในการปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดีขึ้น และรวมถึงการพัฒนาเจตคติ คุณลักษณะและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบทั่วถึง ต่อเนื่อง นักเรียน ผู้ปกครองพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว กลุ่มปกติได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามความถนัดและความสนใจ กลุ่มมีปัญหาได้รับการดูแลเอาใจใส่ สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น นักเรียนเข้าใจตนเองไม่เกิดปมด้อยจากการสอบถาม สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มนักเรียนทำให้ทราบว่า นักเรียนมีความสุขมากขึ้นในการเรียน นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ทำให้ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สนใจ กล้าแสดงออกมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีโอกาสได้เรียนรู้ค้นหาความรู้ แก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง นักเรียนชื่นชอบในความเป็นกันเองของครูและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 15) กล่าวว่า การช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบวงจร จะทำให้เด็กรักโรงเรียน ทุกคน

มีเพื่อนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตรระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เป็นผลให้การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นผลหลังจากการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านตัวนักเรียน 5 ด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนมีผลปรากฏเด่นชัดมาก คือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทั้ง 2 ช่วงชั้น และจากผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 พบว่า ในภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าปีการศึกษา 2547 และผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติทั้ง 4 วิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้นมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 8.05 จำนวนนักเรียนกลุ่มมีปัญหาได้รับการช่วยเหลือทุกคน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และนักเรียนกลุ่มปกติได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างรอบด้านทุกคน นำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนอย่างหลากหลาย

3.3 ผลที่เกิดแก่โรงเรียน ทำให้โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีได้รูปแบบในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยจัดวางระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการทำงาน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 386) กล่าวว่า การบริหารระบบคุณภาพ มี 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผน (Plan-P) การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check - C) และการแก้ไขปัญหา (Action - A) สอดคล้องกับ พจนี เทียมศักดิ์ (2543 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (PAR) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นผลให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลดีต่อโรงเรียนอย่างชัดเจน สังเกตได้จาก ความร่วมมือร่วมใจพัฒนาการศึกษาของชุมชน ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ สามารถนำรูปแบบของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในฐานะเป็นผู้นำสูงสุดของสถานศึกษา เป็นผู้ให้ความสำคัญ กำหนดนโยบายการดำเนินงาน ประสานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน และบุคคลภายนอก ดูแลกำกับนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้กำลังใจในการดำเนินงานตามระบบ คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ความมีภาวะผู้นำ อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถติดต่อสื่อสารได้ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 27) กล่าวว่า ลักษณะของผู้บริหารที่มีมาตรฐาน คือ อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน มีความเมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ครองตนที่ดี มีภาวะผู้นำสูง ดังนั้น ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานดำเนินงานพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาแบบมีส่วนร่วม (PAR) สอดคล้องกับ วิฑูรย์ สิมะโชติ (2538 : 30) กล่าวว่า การบริหาร ท่วงศ์กร (Total Quality Management หรือ TQM) เน้นการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของ การดำเนินงานขององค์กร ทั้งขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ การนำแผนสู่การปฏิบัติ การสร้างความ เข้าใจ การจัดการแผนงาน/โครงการ การบริหารตามแนวคิดนี้จะทำให้ดีที่สุดในที่สุดก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพของ การบริหารมีลักษณะเปิดเผย และกว้างขวาง

จากผลดีของระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ทำให้เกิดประโยชน์ต่อครู ต่อนักเรียนและโรงเรียน ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544 : 25) ได้ทำการวิจัยพบว่ากระบวนการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมทำให้สามารถนำปัญหาที่แท้จริงมาดำเนินการพัฒนาอันส่งผลต่อการเปลี่ยน แนวคิด วิธีการ การทำงานให้กับครูทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการทำงาน ประกอบกับระบบ การพัฒนา นิเทศติดตาม ประเมินผลเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของหลายฝ่าย ทำให้เกิด การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ส่งผลต่อความยั่งยืนของระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่ สามัคคี ดังนี้

1. มีการฝึกอบรมเฉพาะด้านที่เน้นการปฏิบัติจริง ทำให้ครูได้รับการพัฒนาแบบเข้มข้นมี ความรู้จริง มีทักษะความสามารถที่จะปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกขั้นตอนในการพัฒนา ทำให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจ เกิดความไว้วางใจ มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อ การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3. มีระบบการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างเป็นระยะๆ ทำให้ครูตื่นตัวในการพัฒนาและ ปรับปรุงการทำงานของตนเอง ครูได้ประเมินตนเอง และประเมินซึ่งกันและกัน ได้ช่วยเหลือกัน ทำงาน ทำให้ครูมีความกระตือรือร้น มีข้อมูลป้อนกลับให้เห็นข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไข ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เป็นระบบครบวงจร

ข้อจำกัดที่ทำให้ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ยังมีบางส่วนที่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์อาจเป็นเพราะ สาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

1. การขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีทักษะ เฉพาะในการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระยะเวลาในการฝึกอบรมพัฒนาครูที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ ไม่สามารถพัฒนาครูได้เต็มที่ จึงทำให้ครูขาดเทคนิคและทักษะที่จำเป็นบางประการในการปฏิบัติงาน ตามระบบได้ เช่น เทคนิคการให้คำปรึกษา เทคนิคการสัมภาษณ์ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล และ การสังเคราะห์ข้อมูล

2. การขาดแหล่งศึกษาดูงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะเนื่องจากโรงเรียนที่สามารถดำเนินการเป็นต้นแบบได้เป็นโรงเรียนมัธยม ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกันมากในบริบทของโรงเรียน

3. การขาดแคลนงบประมาณสำหรับให้ครูพัฒนางาน ขาดเอกสารศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานยังไม่พอเพียง

4. จากการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ครูต้องมีภาระงานเพิ่มขึ้นอีก นอกจากภาระหน้าที่หลัก คือการสอนและงานพิเศษแล้วยังต้องใช้เวลาเพื่อดำเนินกิจกรรมนอกเวลาปกติ เช่น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจะต้องจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน เครือข่ายผู้ปกครอง การให้คำปรึกษา

5. การประสานกับหน่วยงานส่งต่อและการทำความเข้าใจผู้ปกครองก่อน เป็นเรื่องจำเป็น เนื่องจากความเข้าใจของผู้ปกครองมีจำกัด เช่น นักเรียนติดเชื้อ HIV นักเรียนเล่นการพนัน ติดเกมส์ ไม่มาเรียน อาจสร้างการไม่ยอมรับเกิดขึ้นได้

ข้อจำกัดที่ทำให้ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีมีข้อจำกัดสอดคล้องกับ เยี่ยมลักษณะ อุดการ (2548: 97) ทำการวิจัยพบว่าบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับน้อย การอบรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ขาดการนิเทศติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา งบประมาณไม่สามารถสนับสนุนได้เต็มรูปแบบโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถดำเนินการได้ รูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เป็นระบบ ดำเนินการตามคำสั่งมากกว่าการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายตามบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะขาดการประสานงานกับ ผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 การนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ ควรจะได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนให้ชัดเจนว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไร

1.2 ในการพัฒนาครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหน้าที่ของทุกคน ควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาด้วย

1.3 ควรมีการนิเทศติดตามผล การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคอยให้คำแนะนำ ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมเครื่องมือต่างๆ เพื่อจะได้มีการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 การนิเทศติดตามประเมินผลการพัฒนา ควรกระทำในลักษณะกัลยาณมิตร ไม่ใช่การเข้าไปจับผิดหรือเป็นการให้คุณให้โทษ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ

1.5 ควรมีกระบวนการสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการนิเทศติดตามประเมินผล ว่าเป็นหน้าที่ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ ไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว

1.6 ควรมีการพัฒนาให้ความรู้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับทักษะเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น เทคนิคการสังเกต เทคนิคการสัมภาษณ์ เทคนิคการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูล เทคนิคการให้คำปรึกษา เทคนิคการสร้างเครื่องมือคัดกรอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

2.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาครู ควรได้มีการทำวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2.2 ควรมีการวิจัยและประเมินประสิทธิผลความยั่งยืน การดำเนินตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่ามีการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือไม่เพียงใด เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างตามระดับการศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2.4 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกษมศักดิ์ สุชาติพยพันธ์ และคณะ. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัยธานี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไกรสร ทนันทไชย และคณะ. (2548). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แคลลียา ศรีแปลก. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนคันทนาเยาว กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ กุ้เกียรติกำจร และคณะ. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฉลอง เอี่ยมวิไล และคณะ. (2547). การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาญชัย อางนสมาวาร. (2547). ภาวะผู้นำ. [ม.ป.ท.] : [ม.ป.พ.].
- ธีรวัฒน์ นิจนเตร. (2542). การวางแผนการศึกษา. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- ธีรยุทธ พึ่งเทียน. (2544). คู่มือครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล.
- นงเยาว์ รุ่งอยู่ และคณะ. (2547). การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสว่างอารมณ์วิทยาคม อำเภอสว่างอารมณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัยธานี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ วิชัยรัตน์ และคณะ. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษแม่ฮ่องสอน เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2544). การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิกุล ทองหน้าศาล และคณะ. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประพล คำทอง และคณะ. (2548). การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคีนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พจน์ เทียมศักดิ์. (2543). ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เยี่ยมลักษณ์ อุดการและคณะ. (2548). การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี. (2547). แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547 - 2549. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.
- _____. (2547). ธรรมนูญโรงเรียน . พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.
- _____. (2548). แผนปฏิบัติการประจำปี ปีงบประมาณ 2548. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.
- _____. (2548). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี 2548. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี.
- โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจนวิทยาคม. (2548, กรกฎาคม). "เด็กดีศรีปัทมโรจน์," วารสารปฏิรูป. 8 (87) : 54 - 58.
- วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2542). TQM วิถีสู่องค์กรคุณภาพยุค 2000. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ทีพีเอ พับลิชชิง.
- วิราพร พงศ์อาจารย์ และคณะ. (2547). การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมครูเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วัลลภ ไม้จำปา. (2546). ความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อำเภอคอยแก้ว จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บ้านมิบคส์.
- สงบ ลักษณะ. (2544). วัฒนธรรมการทำงานที่ควรปรับแก้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://www.moe.go.th>. [10 สิงหาคม 2549].
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2547). เรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษา. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2547). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหลักสูตร
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูสังกัด สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎยบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมชาย เทพแสง. (2544, พฤศจิกายน). "โรงเรียนอนาคต," วารสารวิชาการ. 4 (11) : 60 – 62.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2541, มกราคม). "นิตินคุณภาพของโรงเรียนเอกชน," วารสาร
การศึกษาเอกชน. 7 (72) : 14 - 16.
- สิริกร มณีรินทร์. (2547, กันยายน). "รายงานการศึกษาดูงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ณ ประเทศฝรั่งเศส เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์," วารสารวิชาการครูอัน
ดามัน. 3 (1) : 39 - 42.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). แนวคิดและหลักการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.
กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ยุทธศาสตร์ในการป้องกัน
ปราบปรามอบายมุข กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเจาะตาแม อำเภอยะหา
จังหวัดยะลา. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนมี
ความสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และแก้ไขข้อเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการบริหารจัดการระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตทางสังคม.
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2546). การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2544). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน
การศึกษา : การทำงานเป็นทีม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก. (2547). การรายงานผล
การประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2547). (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://qa.ku.ac.th/Niyarm.php>. [21 ตุลาคม 2549].
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ
ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน
สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.).
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. (2546). โครงการ Child Watch. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุน
กรุงเทพมหานคร : เจฟลีมีโปรเซล.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus group)
การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

.....

ครูผู้สอน

- การจัดการกระบวนการเรียนรู้มีวิธีใดบ้างลักษณะเป็นอย่างไรจัดกิจกรรมอย่างไรใช้สื่ออะไรบ้าง
- มีการจัดครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระอย่างไร ปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระมีอะไรบ้าง แก้ปัญหาอย่างไร
- ครูมีความต้องการในการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านใดบ้าง อย่างไร เช่น ความรู้ความสามารถในยุค IT
- มีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอนหรือไม่ คืออะไรบ้าง
- มีการจัดทำระบบแฟ้มข้อมูลนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
- มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนหรือไม่ บ่อยเพียงใด เพื่อจุดประสงค์ใด
- นักเรียนมักมีปัญหาด้านใดบ้าง (การเรียนรู้, ครอบครั้ว, ความประพฤติ)ลักษณะของปัญหาเป็นอย่างไร
- เมื่อนักเรียนมีปัญหา มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างไร
- อยากให้ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
- มีนักเรียนที่ขาดโรงเรียนบ่อยๆ หรือไม่ แก้ปัญหาอย่างไร
- ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นอย่างไร / แนวโน้มนักเรียนชอบเรียนวิชาอะไร
- พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร ชอบทำกิจกรรมแบบใด
- คุณธรรม-จริยธรรมที่นักเรียนควรปรับปรุงคืออะไร มีอะไรดีเด่น
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูในโรงเรียนเป็นอย่างไร

นักเรียน

- นักเรียนชอบมาโรงเรียนหรือไม่ ทำไมจึงชอบ / ไม่ชอบ
- นักเรียนชอบเรียนวิชาอะไร เพราะอะไร
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร มีความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง
- ครูสอนเป็นอย่างไร ครูให้นักเรียนทำอะไรบ้าง ครูใช้สื่ออะไรบ้าง
- นอกจากครูในโรงเรียนมีใครมาสอนอีกหรือไม่
- ครูมอบหมายงานอะไรให้นักเรียนไปทำที่บ้านบ้าง
- พ่อแม่ช่วยสอนการบ้านหรือไม่ อยากมีการบ้านมากหรือไม่
- อยากให้ครูสอนอย่างไร
- อยากให้โรงเรียนทำกิจกรรมแบบใดเพิ่มขึ้น

- ชอบกิจกรรมใดที่โรงเรียนจัดมากที่สุด เพราะอะไร

ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง/เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

- กรรมการได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในกิจกรรมต่างๆ กับโรงเรียนบ้างหรือไม่ ทำอะไรบ้าง
- โรงเรียนได้แจ้งข้อมูลให้ท่านทราบโดยวิธีใดบ้าง ได้รับข้อมูลทุกครั้งหรือไม่ควรปรับปรุงอย่างไร
- โรงเรียนส่งครูไปเยี่ยมนักเรียนตามบ้านบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด ไปเพื่อจุดประสงค์ใดบ้าง
- ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้างหรือไม่ ในกิจกรรมอะไรบ้าง ครูมีบทบาทในชุมชนอย่างไร
- โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนด้านใดบ้าง (ทุนการศึกษา, เสื้อผ้า, การเจ็บป่วย, พฤติกรรม)
- ท่านมีความพอใจกับพฤติกรรมนักเรียนของท่านหรือไม่ พอใจในเรื่องใดบ้างและไม่พอใจในเรื่องใดบ้าง
- นักเรียนของโรงเรียนมีผลงานดีเด่นอะไรบ้าง
- ผลการเรียนของนักเรียนเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ นักเรียนมักมีปัญหาการเรียนอย่างไรบ้าง
- ครูเคยมอบหมายงานไปให้นักเรียนทำเป็นการบ้านบ้างหรือไม่
- ผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือด้านการเรียนของนักเรียนอย่างไรบ้าง
- ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมกับครูและโรงเรียนจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนหรือไม่ ทำอะไรบ้าง
- ในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนหรือไม่ มีอะไรบ้าง
- ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงในด้านใดบ้าง
- องค์การบริหารส่วนตำบลและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมอย่างไรต่อการจัดการศึกษา

ประเด็นคำถามในการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1. ท่านคิดว่าการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่โรงเรียนดำเนินการไปเป็นที่น่าพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของท่านในเรื่องใดบ้าง
2. ท่านคิดว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ได้มีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ และองค์ประกอบใดบ้าง ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
  - 2.1 องค์ประกอบด้านปัจจัย ได้แก่ ความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ การตระหนักถึงความสำคัญของผู้บริหาร ครูและบุคลากร การสนับสนุน ช่วยเหลือ จาก ม.ราชภัฏ จากสำนักงานเขตพื้นที่ฯ และชุมชน งบประมาณ ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวก
  - 2.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ รูปแบบ/วิธีการพัฒนาครู/การนิเทศติดตาม ประเมินผล แนะนำช่วยเหลือจากภายในและภายนอก การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู
3. การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประโยชน์ต่อครู/นักเรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน มากน้อยเพียงใด อย่างไรบ้าง
4. จากการร่วมโครงการวิจัยนี้ ท่านมีข้อเสนอแนะที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อเขตพื้นที่ ม.ราชภัฏ / สถานศึกษา / ผู้ปกครอง / ชุมชน ที่จะทำให้การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาอย่างไรบ้าง

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เรื่องการจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
ชื่อ.....โรงเรียน.....

1. ประโยชน์ของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ข้อใดสำคัญที่สุดสำหรับครู
  - ก. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทน
  - ข. เพื่อเป็นหลักฐานพิจารณาผลงานครู
  - ค. เพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อบกพร่องที่พบ
  - ง. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์อย่างไร
  - ก. บันทึกผลก่อนการจัดการเรียนรู้
  - ข. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้
  - ค. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
  - ง. เป็นการเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3. องค์ประกอบข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้
  - ก. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
  - ข. มาตรฐานการเรียนรู้
  - ค. หน่วยการเรียนรู้
  - ง. หนังสือเรียน / ใบงาน
4. การวางแผนการเรียนรู้ มีองค์ประกอบใดที่สัมพันธ์กันมากที่สุด
  - ก. สาระการเรียนรู้ / จุดประสงค์
  - ข. สาระการเรียนรู้ / กิจกรรม
  - ค. สาระการเรียนรู้ / สื่อ
  - ง. จุดประสงค์ / การวัดและประเมินผล
5. ข้อใดที่มีอิทธิพลกับการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่น้อยที่สุด
  - ก. มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
  - ข. มาตรฐานการเรียนรู้ของช่วงชั้น
  - ค. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
  - ง. สาระการเรียนรู้
6. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
  - ก. เงื่อนไขที่กำหนด
  - ข. พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด
  - ค. ผลที่ได้รับจากการประเมิน
  - ง. เกณฑ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์
7. "สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ขณะสำรวจและบันทึกผลการสำรวจ สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน" เป็นข้อความขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ข้อใด
  - ก. สาระสำคัญ
  - ข. สาระการเรียนรู้
  - ค. กิจกรรมการเรียนรู้
  - ง. การวัดผลประเมินผล
8. ข้อความ การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมข้อใด ที่ควรหลีกเลี่ยงไม่ควรนำมาใช้
  - ก. เปรียบเทียบ
  - ข. เข้าใจ
  - ค. ยกตัวอย่าง
  - ง. วิเคราะห์

9. การเขียน "กิจกรรมการเรียนรู้" สัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด
- ก. ทักษะการสอน
  - ข. สื่อการเรียนรู้
  - ค. เทคนิคการสอน
  - ง. เครื่องมือการวัดผล
10. หลังจากการนำแผนการเรียนรู้ไปใช้แล้ว มักพบจุดอ่อนข้อใดมากที่สุด
- ก. ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน
  - ข. ผู้สอนไม่ให้ผู้บริหารนิเทศ
  - ค. ผู้เรียนไม่ได้ทำแบบฝึกหัด
  - ง. ผู้สอนไม่บันทึกผลการจัดกิจกรรม

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชื่อ.....โรงเรียน.....

1. พรบ. การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ตรงกับหลักการเรียนรู้ข้อใดมากที่สุด
  - ก. การมีความพร้อมที่จะเรียน
  - ข. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
  - ค. การได้ทราบผลการกระทำ
  - ง. การที่ผู้เรียนสนใจ ตั้งใจและต้องการเกิดการเรียนรู้
  - ค. มาตรา 24
  - ง. มาตรา 25
2. จากประเด็นข้อ 1 ครูจึงควรยึดหลักการสอนข้อใดมากที่สุด
  - ก. แจ้งผลการเรียนให้นักเรียนทราบทันที
  - ข. ได้รับความสนใจกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น
  - ค. สอนจากง่ายไปหายากและสอนทีละน้อย
  - ง. สอนให้ลงมือกระทำ
  5. การอภิปรายทุกครั้ง ผู้สอนควรมีบทบาทอย่างไร
    - ก. กำหนดประเด็นในการอภิปราย
    - ข. แบ่งเนื้อหาให้เท่ากัน
    - ค. จัดกลุ่มนักเรียนที่อภิปราย
    - ง. จัดสถานที่ในการอภิปราย
3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ข้อใด ตรงกับแนวคิดของการศึกษาตามอัธยาศัย
  - ก. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่
  - ข. จัดให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
  - ค. จัดให้เผชิญสถานการณ์
  - ง. จัดโดยใช้กระบวนการวิจัย
  6. ในการสอนแบบอภิปราย ผู้เรียนไม่ค่อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็น อาจเนื่องจากสาเหตุใดมากที่สุด
    - ก. นักเรียนไม่กล้าแสดงออก
    - ข. ขาดสื่อการสอนที่เร้าใจ
    - ค. ความรู้พื้นฐานน้อยเกินไป
    - ง. ครูผูกขาดการบรรยายมากเกินไป
4. ข้อใดเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาใน พรบ. การศึกษาแห่งชาติ
  - ก. มาตรา 22
  - ข. มาตรา 23
  7. การสอนแบบใด ที่ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันน้อยที่สุด
    - ก. การอภิปราย
    - ข. สถานการณ์จำลอง
    - ค. การสาธิต
    - ง. กรณีตัวอย่าง
  8. ข้อใดต้องคำนึงถึงขั้นตอนการสอนแบบสาธิต
    - ก. การเตรียมคำถาม
    - ข. การแบ่งกลุ่มผู้เรียน
    - ค. การประเมินผล
    - ง. การแจ้งจุดประสงค์

9. ข้อใดเป็นข้อดีของการสอนแบบสาธิต
- ประหยัดเวลาการลองดูทดลองฝึกของนักเรียน
  - ผู้เรียนไม่ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
  - ผู้เรียนเรียนรู้ได้ลึกซึ้ง
  - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
10. ข้อใดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง
- กติกา ข้อมูล
  - บทบาท การแก้ปัญหา
  - ข้อมูล กติกา การวิเคราะห์
  - บทบาท กติกา การแก้ปัญหา
11. ข้อใดสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง
- ชั้นมอบหมายบทบาท
  - ชั้นแสดง
  - ชั้นอภิปราย
  - ชั้นกำหนดเกณฑ์การวัดผล
12. การแสดงบทบาทสมมติ มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อใดมากที่สุด
- กล้าแสดงออก
  - การเรียนรู้โดยการกระทำ
  - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
  - การกำหนดบทบาทด้วยตนเอง
13. การเตรียมตัวของครู ข้อใดจำเป็นที่สุด
- การกำหนดสถานการณ์
  - การกำหนดผู้แสดง
  - การจัดฉากการแสดง
  - การกำหนดบทบาทสมมติ
14. จุดประสงค์ของการอภิปรายหลังจบการแสดงบทบาท มักมุ่งเน้นเรื่องใด
- ผู้แสดงแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง
  - ผู้แสดงพูดจาฉะฉานชัดเจน
  - ผู้แสดงแสดงได้คล่องแคล่ว
  - ผู้สังเกตการณ์รู้สึกนึกคิดอย่างไร
15. กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการที่มุ่งเน้นฝึกฝนผู้เรียนด้านใด
- การฝึกตั้งคำถาม
  - การฝึกคิดวิเคราะห์
  - การฝึกศึกษาเหตุการณ์สมมติ
  - การฝึกตอบคำถามหลากหลาย
16. กรณีตัวอย่างที่นำมา ควรเป็นเรื่องประเภทใด
- สนุกสนานเพลิดเพลิน
  - เรื่องจากข่าวหนังสือพิมพ์
  - เรื่องที่เป็นสถานการณ์ปัญหาขัดแย้ง
  - เรื่องที่ผู้เรียนสนใจหามาเอง
17. การสอนที่ฝึกฝนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อศึกษา สืบค้น ปฏิบัติทดลองอย่างอิสระเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่สนใจ เรียกว่าการสอนแบบใด
- การสอนแบบร่วมมือ
  - การสอนแบบทดลอง
  - การสอนแบบโครงงาน
  - การสอนแบบแก้ปัญหา
18. การสอนที่จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบกลุ่มหมุนเวียนให้ครบทุกกลุ่มกิจกรรมเป็นวิธีสอนแบบใด
- การสอนแบบอภิปราย
  - การสอนแบบทดลอง
  - การสอนแบบร่วมมือ
  - การสอนแบบศูนย์การเรียน

19. เทคนิคใดของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบสร้างความเชี่ยวชาญ แล้วกลับมาให้ความรู้เพื่อนในกลุ่มบ้าน

- ก. TGT
- ข. STAD
- ค. CO
- ง. JIGSAW

20. เทคนิคการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้และการเรียนแบบร่วมมือเหมือนกันในข้อใดมากที่สุด

- ก. ใช้สื่อการเรียนรู้เหมือนกัน
- ข. ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม
- ค. ต้องจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ
- ง. ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานในกลุ่ม

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม
เรื่องการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

ชื่อ.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง   โปรดอ่านคำถามต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เห็นว่าถูก และเขียนเครื่องหมาย x หน้าข้อที่เห็นว่าผิด

- .....1. การวัดผลเป็นกระบวนการที่ควรแยกออกจากการสอน
- .....2. ควรเน้นการประเมินทักษะพื้นฐานของผู้เรียนมากกว่าทักษะการคิดที่ซับซ้อน
- .....3. การประเมินผลรวม(Summative) มีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลระหว่างเรียน
- .....4. ในแต่ละครั้งที่ประเมินผลควรให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย
- .....5. หลังจากจบการสอนในแต่ละคาบ จำเป็นต้องมีแบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้ของผู้เรียนทุกครั้ง
- .....6. ควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง และครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดหลายด้าน
- .....7. รูบริกส์ (Rubrics) เป็นเกณฑ์การประเมินผลที่ให้ผู้เชี่ยวชาญกำหนดขึ้นเพื่อให้ได้มาตรฐาน
- .....8. การเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะวัดเป็นหลักการที่สำคัญของการวัดและประเมินผล
- .....9. ครูผู้สอนเท่านั้นที่ทำหน้าที่วัดผลประเมินผลผู้เรียน
- .....10. การประเมินผลตามสภาพจริงไม่จำเป็นต้องใช้ข้อสอบในการประเมิน
- .....11. การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบ
- .....12. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน
- .....13. การให้ผู้เรียนเสนอผลงานถือว่าการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง
- .....14. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองของนักเรียนเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างแท้จริง
- .....15. แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเรียกว่า ปพ.4

**แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
ต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**

กรุณากรอกชื่อ - นามสกุล

ชื่อ..... นามสกุล.....

คำชี้แจง ให้พิจารณาข้อเรื่องของการวิจัยในข้อ 1-15 ว่าเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือไม่

โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
1. การทดลองสอนคณิตศาสตร์โดยใช้บทบาทสมมติ			
2. การศึกษาเจตคติของผู้ปกครองต่อการสอนของคุณครู			
3. การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการศึกษาคือของนักเรียนชั้น ม.3			
4. การฝึกทักษะการทำงานให้แก่ นักเรียนโดยใช้โครงการ			
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ควรเริ่มจากปัญหาที่ครูพบในห้องเรียน			
6. พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 24 กำหนดให้ครูต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน			
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มาศึกษาค้นคว้าหาคำตอบของปัญหา			
8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มุ่งเพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน			
9. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความจำเป็นในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้			

รายการประเมิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
10. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จะเน้นที่ผลปรากฏต่อนักเรียนมากกว่ากระบวนการพัฒนานวัตกรรม			
11. ครูคนหนึ่งกำหนดค่าตามวิจัยไว้ว่า "ทำไมนักเรียนจึงเรียนอ่อนวิชาภาษาไทย" จากคำถามนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหา ยังไม่ใช่การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน			
12. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จะต้องเป็นการวิจัยแบบ R and D หรือ การวิจัยและพัฒนา			
13. ขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือ การอภิปรายผลและเสนอแนะ			
14. การสร้างเครื่องมือวิจัย ต้องให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา			
15. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติเสมอไป			

คำชี้แจง ครูคนหนึ่งเขียนคำถามวิจัยไว้ว่า "การสอนแบบแก้ปัญหาจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ดีขึ้นหรือไม่"

จงพิจารณาข้อความในข้อ 16-20 ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
16. การวิจัยเรื่องนี้ควรตั้งชื่อเรื่องว่า "การสอนแบบแก้ปัญหาจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ดีขึ้นหรือไม่"			
17. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ คือ การทดสอบ			
18. แบบการวิจัยเรื่องนี้ คือ การทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังการทดลอง			
19. นวัตกรรมที่ครูใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสอนแบบแก้ปัญหา			
20. ตัวแปรหลักของการวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์			

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ให้ครูประเมินตนเอง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง

ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
 ปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ข้อ	ประเด็นการประเมินความรู้ความเข้าใจ ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับคุณภาพ		
		3	2	1
1	สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนควรรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล			
2	สามารถคัดกรองนักเรียน			
3	สามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียน			
4	สามารถจัดกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน			
5	สามารถนำไปปฏิบัติต่อนักเรียน			
6	สามารถรายงานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
7	มีความรู้และความเข้าใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม			
8	มีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานเชิงระบบ			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

.....

แบบประเมินการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียน

ชื่อครู..... ชั้น..... เรื่องที่วิจัย.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน

ดี	มีค่าเท่ากับ	3	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
พอใช้	มีค่าเท่ากับ	2	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ปรับปรุง	มีค่าเท่ากับ	1	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ข้อ	รายการพฤติกรรมการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียน	ระดับคุณภาพ			
		3	2	1	ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
1	สำรวจสภาพปัญหาการเรียนรู้อของผู้เรียนได้				
2	วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง				
3	กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้เหมาะสม				
4	ตั้งชื่อเรื่องของการวิจัยได้				
5	กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้				
6	เลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหามผู้เรียนได้				
7	ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหามผู้เรียนได้				
8	กำหนดตัวแปรในการวิจัยได้				
9	กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เหมาะสมกับตัวแปรที่ศึกษา				
10	สร้างเครื่องมือในการวิจัยได้				
11	อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้				
12	ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้				
13	ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้				
14	นำเสนอแปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้				
15	อภิปรายผล และเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้				
16	เขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด				
17	ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม เข้าใจง่าย				
18	นำเสนอผลการวิจัยได้กระชับ รัดกุมชัดเจน				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

.....

แบบประเมินการปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (นิเทศ)
โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน
 ความหมายของระดับการปฏิบัติงาน

ดี	มีค่าเท่ากับ	3	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
พอใช้	มีค่าเท่ากับ	2	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ปรับปรุง	มีค่าเท่ากับ	1	หมายถึง	พฤติกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ครูที่ได้รับการนิเทศชื่อ.....ชั้น.....

ข้อ	รายการประเมินกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
		ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.1 มีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลด้วยวิธีหลากหลาย 1.2 มีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.3 มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล 1.4 มีการนำข้อมูลไปใช้ส่งเสริม พัฒนาช่วยเหลือนักเรียน			
2	การคัดกรองนักเรียน 2.1 มีการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2.2 มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนครบทุกคน 2.3 มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น 2.4 มีการนำผลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียนมาจัดสารสนเทศระดับ สถานศึกษาและนำไปใช้			
3	มีการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข 3.1 มีการวางแผนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม และสื่อสารกับผู้ปกครอง 3.2 มีกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา 3.3 มีการติดตามผลการดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง 3.4 นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาได้รับการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขให้มีพฤติกรรมดีขึ้น			
4	มีการส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาอย่างเป็นระบบ 1.1 มีเครือข่ายและส่งต่อภายในและภายนอก 1.2 มีการส่งต่อภายในและ/หรือภายนอกพร้อมช่วยเหลือเบื้องต้น 4.3 มีการติดตาม ประเมินผล สรุปผล รายงานผลการส่งต่อ 4.4 มีการปรับปรุงการส่งต่ออย่างเป็นระบบ			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 .....

แบบประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา (ฉบับที่ 1)

ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ระดับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของ
ท่านที่มีต่อระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ความหมายของระดับการปฏิบัติงาน

- ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม		
		3	2	1
1.ด้านผู้บริหาร	1. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 1.1 ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2 มีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 1.3 มีการพัฒนาตนเอง และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.4 สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน			
2.ด้านครู	2. ครูมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 2.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.2 ครูมีการพัฒนาตนเอง 2.3 สามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 2.4 ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงาน และสร้างเครือข่ายในการ ปฏิบัติงาน			
3.ด้านการบริหาร จัดการ	3. การบริหารจัดการกระบวนการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3.1 มีโครงสร้างการบริหารงาน 3.2 มีการคัดสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ 3.3 มีแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 3.4 พัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา			

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	3	2	1
<p>4. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>4.1 มีแผนการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>4.2 มีการดำเนินงานตามแผน</p> <p>4.3 มีการรายงานผล</p> <p>4.4 มีการนำผลมาปรับปรุงและประชาสัมพันธ์</p>			
<p>5. ผู้ปกครอง/ชุมชนให้ความร่วมมือเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>5.1 มีการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน</p> <p>5.2 ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>5.3 มีเครือข่ายผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>5.4 มีแผนงานโครงการ/กิจกรรมในการดูแลส่งเสริมช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน</p>			
<p>6. มีสื่อเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>6.1 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับผู้บริหาร</p> <p>6.2 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับครูที่ใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>6.3 มีสื่อ/เครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>6.4 มีสื่อ/เครื่องมือสำหรับผู้ปกครอง</p>			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
.....

**แบบประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (ฉบับที่ 2) โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2**

.....
 คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ระดับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของ
 ท่านที่มีต่อระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน(ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน)
 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ความหมายของระดับการปฏิบัติงาน

ดี   มีค่าเท่ากับ   3   หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
 พอใช้   มีค่าเท่ากับ   2   หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 ปรับปรุง   มีค่าเท่ากับ   1   หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ชื่อผู้เรียน.....ชั้น.....

ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับคุณภาพ		
		มาก	ปาน กลาง	น้อย
1.ด้านการเรียน	1. ด้านการเรียน			
	1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระเกิน 50%			
	1.2 กระตือรือร้นที่จะมาโรงเรียน			
	1.3 มีการร่วมแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม			
	1.4 มีทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสูงขึ้น			
	1.5 สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมาะสม			
2. ด้านสุขภาพกาย	2. ด้านสุขภาพกาย			
	2.1 มีน้ำหนัก/ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน			
	2.2 มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง			
	2.3 นักเรียนสามารถป้องกันดูแลสุขภาพตนเองได้			
	2.4 นักเรียนสามารถแนะนำการดูแลสุขภาพกายให้กับสมาชิก ในครอบครัวได้			
	2.5 นักเรียนรักกีฬาและการออกกำลังกาย			
3.ด้านสุขภาพจิต	3. ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม			
	3.1 นักเรียนอารมณ์ดี ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข			
	3.2 นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้			
	3.3 นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด			
	3.4 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา			
	3.5 นักเรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้			

ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับคุณภาพ		
		มาก	ปาน กลาง	น้อย
4.ด้านเศรษฐกิจ	4. ด้านเศรษฐกิจ			
	4.1 นักเรียนหารายได้ระหว่างเรียนได้			
	4.2 นักเรียนสามารถจัดทำรายการใช้จ่ายประจำวันได้			
	4.3 นักเรียนสามารถออมทรัพย์ได้			
	4.4 นักเรียนสามารถวางแผนการผลิตเพื่อจำหน่ายได้			
	4.5 นักเรียนรักและภาคภูมิใจในอาชีพที่ตนสนใจ			
5. ด้านการคุ้มครอง	5. ด้านการคุ้มครอง			
	5.1 นักเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องดูแล			
	5.2 นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการถูกละเมิด ทางเพศได้			
	5.3 นักเรียนปฏิบัติตนตามกฎหมายจราจร			
	5.4 นักเรียนปฏิบัติตนเมื่อมีเหตุกับทางธรรมชาติได้			
	5.5 นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงภัยจากยาเสพติด			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์และเยี่ยมบ้านนักเรียน

1. นักเรียนชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา.....
2. วัตถุประสงค์ที่ต้องไปพบผู้ปกครอง คือ.....
3. สถานที่ไปเยี่ยม บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
 สถานที่ประกอบอาชีพ คือ.....
สถานที่ตั้ง.....
4. อาชีพบิดา.....รายได้.....บาท/เดือน
5. อาชีพมารดา.....รายได้.....บาท/เดือน
6. อาชีพผู้ปกครอง.....รายได้.....บาท/เดือน
7. สภาพภายในบ้านและบริเวณทั่วไป.....
.....
.....
8. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว.....
.....
.....
9. งานในบ้านที่นักเรียนต้องรับผิดชอบ.....
.....
.....
10. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูที่ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....
(.....)
ครูผู้ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน ชั้น.....

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อผู้ปกครอง.....

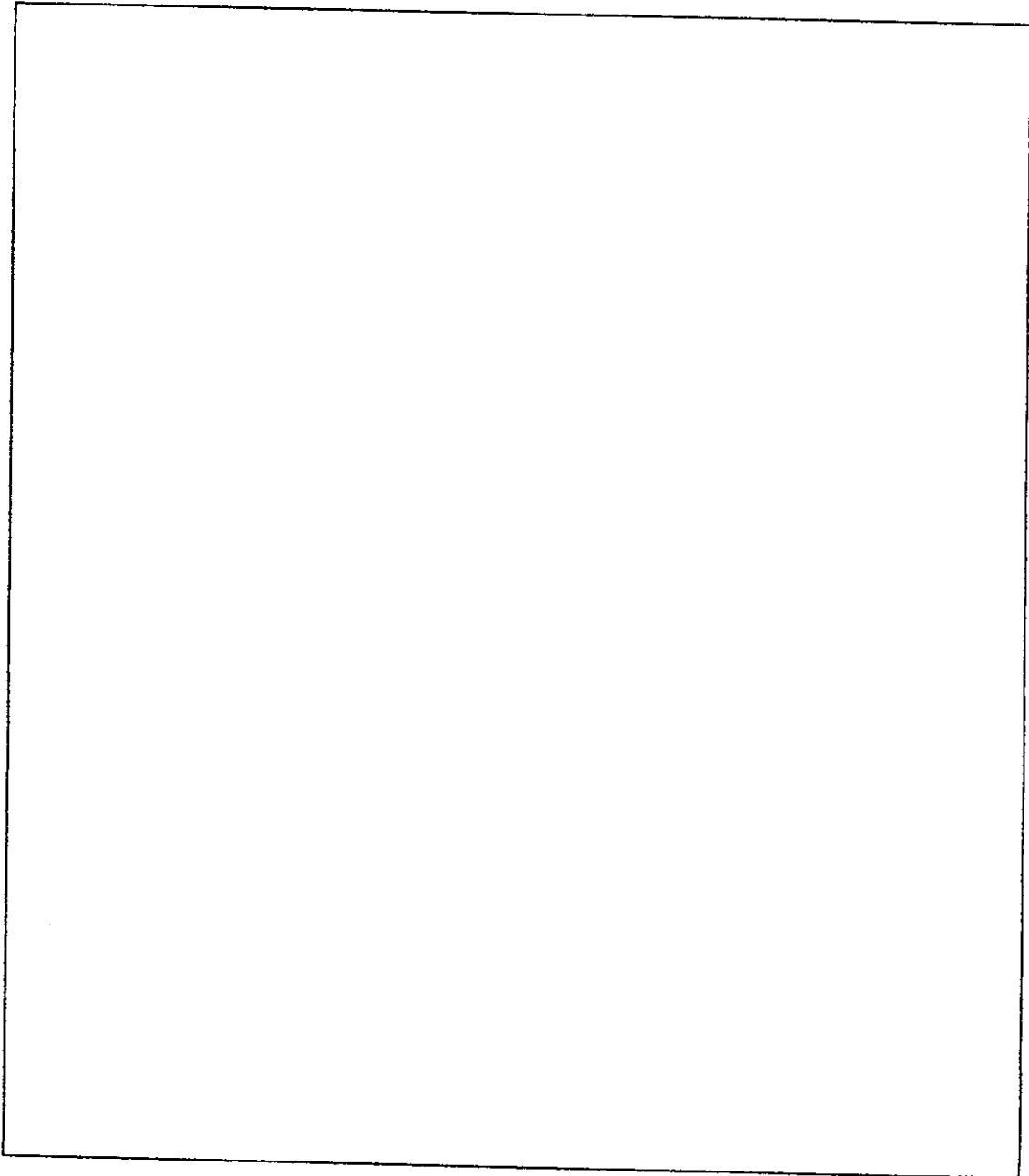
ชื่อบิดา.....อาชีพ.....

ชื่อมารดา.....อาชีพ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

.....โทรศัพท์.....

แผนผังบ้าน

แบบคัดกรองนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเนินมะปราง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ชื่อ - สกุล.....ชั้น...../.....เลขที่.....

1. ด้านการเรียนรู้

- ( ) 1. ผ่านจุดประสงค์ในทุกรายวิชา
- ( ) 2. ขาดเรียนได้ไม่เกิน 40 ครั้ง
- ( ) 3. ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด
- ( ) 4. ผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนตามแบบประเมินที่โรงเรียนกำหนด
- ( ) 5. ผลการสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ (NT)
- ( ) 6. การสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเกี่ยวกับเหตุผลในการเรียน และเจตคติต่อการเรียน

เกณฑ์การพิจารณา นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์ที่มีปัญหา

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหา

2. ด้านสุขภาพกาย

- ( ) 1. อายุ น้ำหนัก และส่วนสูงสัมพันธ์กัน
- ( ) 2. ร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัวต่าง ๆ หรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ
- ( ) 3. พิกัดทางกายหรือมีปัญหาด้านสายตา
- ( ) 4. ปัญหาการได้ยิน

เกณฑ์การพิจารณา นักเรียนที่มีความบกพร่องตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปถือว่ามีความผิดปกติด้านสุขภาพกาย

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหา

3. ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม (พิจารณาจากแบบประกัน SDQ)

- ( ) 1. ด้านอารมณ์
- ( ) 2. ด้านความประพฤติ
- ( ) 3. ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง
- ( ) 4. ด้านบุคลิกภาพ
- ( ) 5. ความสัมพันธ์กับเพื่อน
- ( ) 6. ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม

เกณฑ์การพิจารณา นักเรียนที่มีความผิดปกติตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไปอยู่ในกลุ่มมีปัญหา

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหา

4. ด้านเศรษฐกิจ

- ( ) 1. รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 1,500 บาท ต่อเดือน
- ( ) 2. บิดาหรือมารดาตกงานหรือไม่มีอาชีพ
- ( ) 3. มีภาระหนี้สินจนเกิดปัญหาของครอบครัว
- ( ) 4. ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน
- ( ) 5. ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน

เกณฑ์การพิจารณา นักเรียนที่ไม่ผ่าน 3 รายการขึ้นไปอยู่ในกลุ่มมีปัญหา

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหา

5. ด้านการคุ้มครองนักเรียน

- ( ) 1. อยู่บ้านตามลำพัง
- ( ) 2. บิดามารดาหย่าร้างกัน หรือสมรสใหม่
- ( ) 3. ที่พักอยู่ในชุมชนแออัดใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเที่ยวกลางคืน
- ( ) 4. มีความขัดแย้งในครอบครัว หรือทะเลาะกันเป็นประจำ
- ( ) 5. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่ง
- ( ) 6. มีการใช้สารเสพติดหรือเล่นการพนันในครอบครัว
- ( ) 7. มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวช

เกณฑ์การพิจารณา นักเรียนที่ไม่ผ่านตั้งแต่ 3 รายการขึ้นไปอยู่ในกลุ่มมีปัญหา

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหา

สรุป นักเรียนจัดอยู่ในกลุ่ม / โดยใช้เกณฑ์นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มมีปัญหาคั้งแต่ 3 ด้านขึ้นไปอยู่ในเกณฑ์มีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต)

กลุ่มปกติ

กลุ่มมีปัญหาเร่งด่วน (วิกฤต)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
ระดับชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในกิจกรรมโฮมรูมว่านักเรียน
มี

ความต้องการที่จะให้จัดในกิจกรรมโฮมรูมในระดับมาก ปานกลาง หรือน้อย โดยทำ
เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนหรือระบุเนื้อหาอื่นๆ
ที่

นักเรียนต้องการ พร้อมกับข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระ	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การรู้จักตนเอง			
2. ทักษะการดำเนินชีวิต			
3. การส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน			
4. การพัฒนาบุคลิกภาพ			
5. การศึกษาและอาชีพ			
6. การสร้างเสริมลักษณะนิสัย			
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

การประเมินการจัดกิจกรรมโฮมรูม
แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมโฮมรูมในภาคเรียนที่ผ่านมาตามหัวข้อต่อไปนี้

สิ่งที่นักเรียนได้รับ	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม			
2. นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมโฮมรูมและแสดงความคิดเห็น			
3. นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรู้จักเพื่อน			
4. นักเรียนได้พัฒนาความสามารถตนเอง			
5. นักเรียนได้รู้จักตนเอง			
6. นักเรียนได้พัฒนาด้านการปรับตัวในครอบครัว โรงเรียน สังคม			
7. นักเรียนได้แก้ไขปรับปรุงตนเอง			
8. นักเรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษา			
9. นักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมโฮมรูม			
10. นักเรียนได้รับประโยชน์และเห็นความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม			

2. นักเรียนมีความประทับใจ และได้รับประโยชน์จากกิจกรรมโฮมรูมดังนี้

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคที่นักเรียนคิดว่าควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นคือ.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกสรุปผลการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

ชั้น.....โรงเรียน.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. จำนวนผู้ปกครองที่มาประชุม.....คน จากจำนวนเต็ม.....คน

2. บรรยากาศความร่วมมือ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ผลที่ได้รับ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. งานที่ทำต่อเนื่อง

.....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

ครั้งที่.....ชั้น.....โรงเรียน.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. จำนวนผู้ปกครอง ที่มาประชุม.....คน (ร้อยละ.....)
ไม่มาประชุม.....คน (ร้อยละ.....)
จำนวนทีม.....คน

2. ข้อสรุปที่ได้จากการประชุม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. บรรยากาศการประชุมและความร่วมมือของผู้ปกครอง

.....
.....
.....
.....
.....

4. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน
(.....)
ตำแหน่ง.....

แบบบันทึกการให้คำปรึกษา

นักเรียนชื่อ.....สกุล.....ชั้น...../.....

วัน เดือน ปี.....เวลา.....น.

- ประเภทของปัญหา
- ด้านการเรียน
  - ด้านสุขภาพกาย
  - ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม
  - ด้านเศรษฐกิจ
  - ด้านการคุ้มครอง

ประวัติส่วนตัว/ครอบครัว.....
.....
.....

ข้อมูลการเรียน.....
.....
.....

สภาพปัญหา.....
.....
.....

วิธีการให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือ.....
.....
.....

ผลการติดตาม/การนัดหมาย.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้คำปรึกษา
(.....)

แบบบันทึกการส่งต่อภายใน (โดยครูที่ปรึกษา)

โรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน

เรียน (ครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียน

ด้วยนักเรียนชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....

เลขประจำตัว.....มีพฤติกรรมสรุปได้ดังนี้.....

และได้ดำเนินการช่วยเหลือแล้วสรุปได้ดังนี้.....

แต่ยังมีพฤติกรรมดังนี้.....

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(.....)

ครูประจำชั้น

แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน
(จากการส่งต่อบุคลากรภายในโรงเรียน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง แจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน

เรียน (ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา)

ตามที่ท่านได้ส่งนักเรียนชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....
มาให้ดำเนินการช่วยเหลือนั้น บัดนี้ (ผู้ดำเนินการช่วยเหลือ).....ได้
ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนแล้วสรุปผลดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(ลงชื่อ).....

(.....)

แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก

โรงเรียน.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน .....

โรงเรียนขอความอนุเคราะห์ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน

ชื่อ.....สกุล.....เพศ.....ชั้น.....อายุ.....ปี

บิดาชื่อ-สกุล.....อาชีพ.....รายได้.....บาท

มารดาชื่อ-สกุล.....อาชีพ.....รายได้.....บาท

ครูที่ปรึกษา/ผู้รับผิดชอบดูแลในโรงเรียน.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....ผลการเรียนเฉลี่ย.....

วิชาที่ถนัด.....วิชาที่ไม่ชอบ.....

สภาพปัญหา.....

.....

.....

การดูแลให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นของ

โรงเรียน.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรมบางส่วน

ภาพกิจกรรมการพัฒนา ระบบ บริหารจัดการ คุณภาพการศึกษา ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

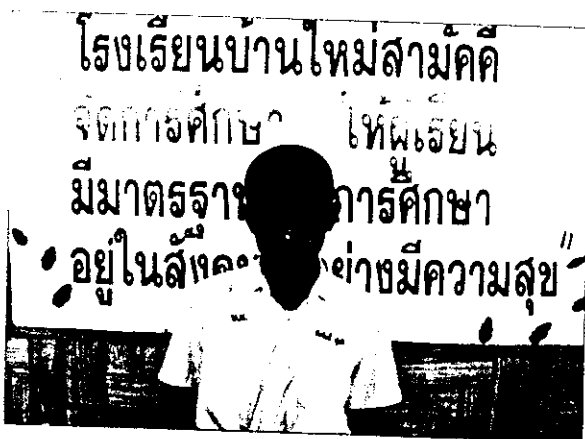
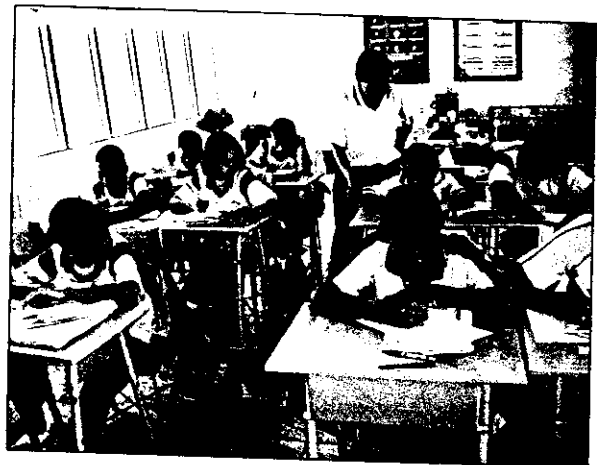
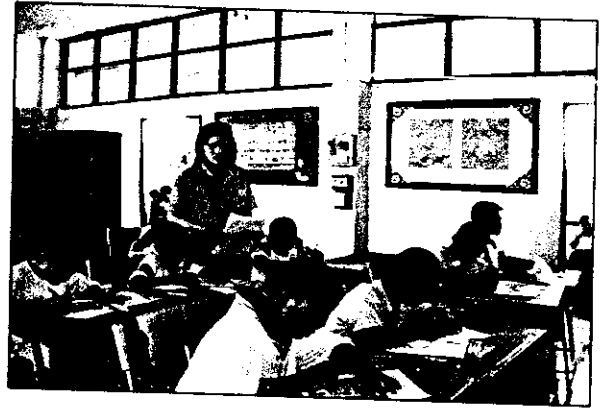
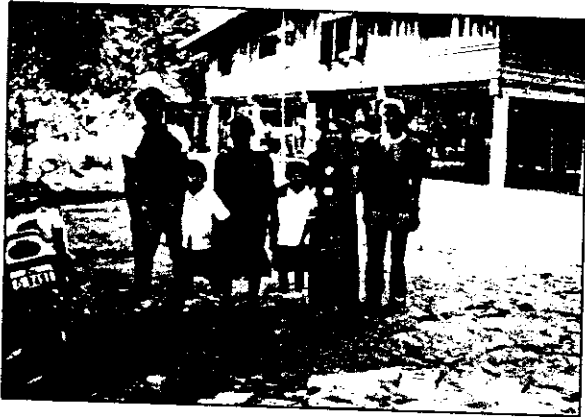
จัดทำ Focos Group ศึกษาสภาพปัญหา โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี

การพัฒนาบุคลากร

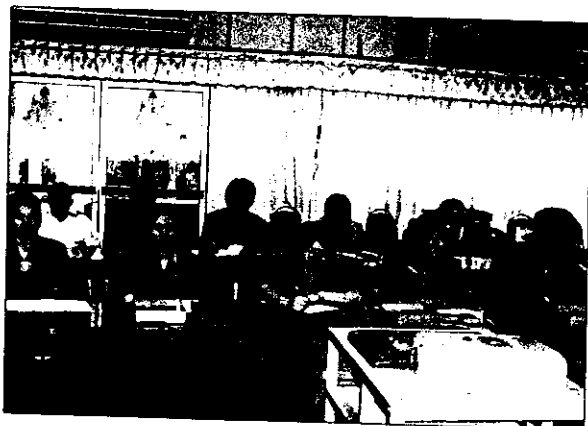
การนำไปใช้

การนิเทศติดตามของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ประชุมสัมมนาเสนอผลงาน

การเผยแพร่ผลงาน

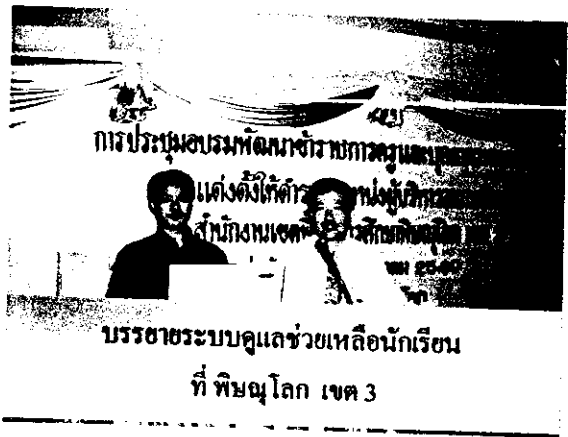
จัดนิทรรศการที่ม.ราชภัฏ

เสนอผลงานที่โรงแรมเทพนคร จ.พิษณุโลก

เสนอผลงานวิจัยที่ศูนย์วิจัย เขต 2

บรรยายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่ พิษณุโลก เขต 3

เสนอผลงานวิจัยที่น่าน เขต 1

จัดนิทรรศการ งานวิจัย
ที่น่าน เขต 1

จัดนิทรรศการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่ พิษณุโลก เขต 2

ความสำเร็จของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประเมินโรงเรียนพระราชทาน ระดับจังหวัด

ประเมินโรงเรียนพระราชทาน ระดับภาค

๑ อำเภอ ๑ โรงเรียนในฝัน
(โรงเรียนดีใกล้บ้าน)

โรงเรียนบ้านใหม่หนองน้ำ
โรงเรียนวัดคลอง
โรงเรียนราษฎร์
โรงเรียนวัดหนอง...

โรงเรียนบ้านใหม่

โรงเรียนดี

ครูดี

ครูดีคนเก่ง
ภาษาต่างประเทศ
เนื่องในวันครูปี 2549

ครูดีเด่นสาระคณิตศาสตร์
เนื่องในวันครูปี 2550

ครูดี

ครูดีเด่นสาระภาษาไทย
เนื่องในวันครูปี 2550

รางวัลชมเชยครูดีเด่นสาระวิทยาศาสตร์
เนื่องในวันครูปี 2550

นักเรียนดี

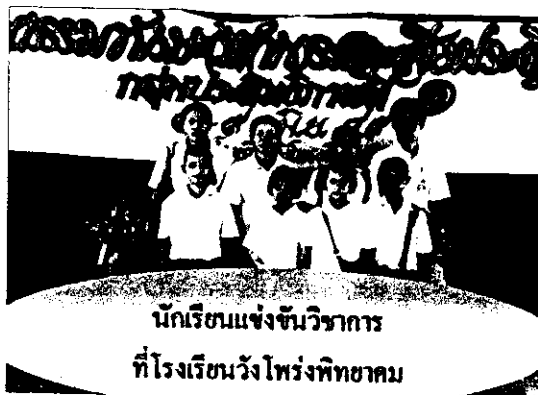
นักเรียน ได้รับคัดเลือกเด็กที่มี
ความสามารถพิเศษ (เด็กหัวแหลม)

นักเรียนรักการอ่าน แข่งขันที่
กรมประชาสัมพันธ์ เขต 4

นักเรียนแข่งขันวิชาการ
ที่โรงเรียนเนินมะปรางศึกษาวิทยา

นักเรียนแข่งขันวิชาการ
ที่โรงเรียนวังโพรงพิทยาคม

ด้านสุขภาพกาย

ด้านสุขภาพจิต / พุทธิกรรม

ด้านเศรษฐกิจ

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

โครงการแยกขยะ

โครงการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์

ด้านความปลอดภัย

เยี่ยมบ้านนักเรียนอยู่เสมอ

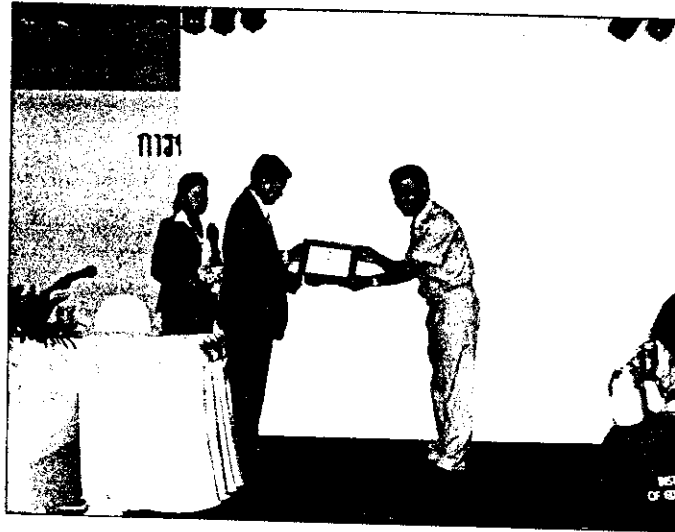

โครงการเพื่อนเยี่ยมบ้านเพื่อน

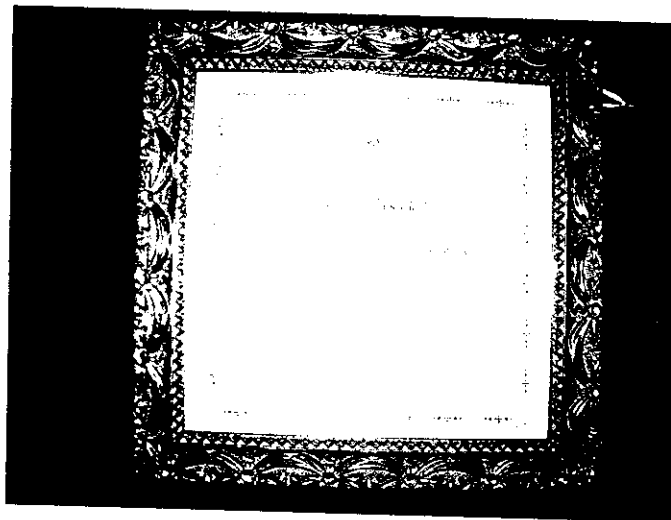
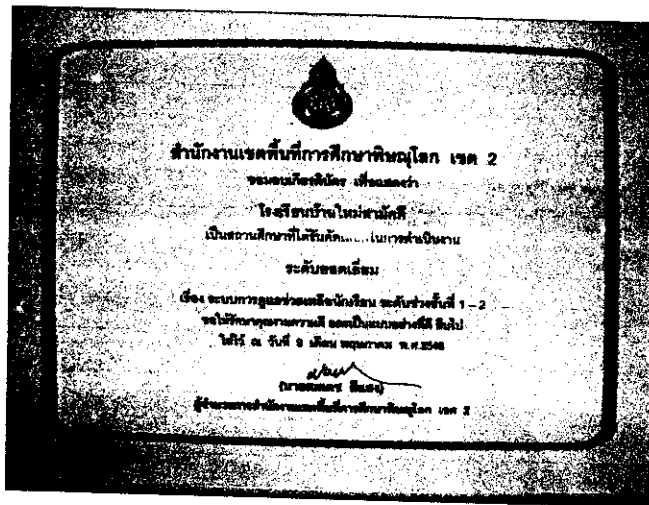

จัดหาอาหารสำหรับนักเรียนยากจน

รับมอบเกียรติบัตรโรงเรียนยอดเยี่ยมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รับมอบเกียรติบัตรระดับ เขตพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบเกียรติบัตร เพื่อแสดงว่า

โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับยอดเยี่ยม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายกมล สุมาลา
วัน เดือน ปีเกิด 18 กุมภาพันธ์ 2506
สถานที่เกิด 432 ถนนพระพิจิตร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 219/21 ถนนบุษบา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดพิจิตร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี ตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก 65190
โทร. 055-237770 , 081-3793691

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525 มัธยมศึกษาปีที่ 5 (วิทย์ - คณิต) โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม
อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
พ.ศ. 2530 การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระดับ 2 (สาขาการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก
พ.ศ. 2532 การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก
พ.ศ. 2547 ประกาศนียบัตรบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา)
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
พ.ศ. 2550 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก